

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANASANAT DALI
İÇ MİMARLIK SANAT DALI**

**DÜNÜ VE BUGÜNÜ İLE İSKANDİNAV KONUT İÇ MEKÂN
TASARIMLARININ GÖRSEL ALGI AÇISINDAN
İRDELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sena ŞAHİN

KOCAELİ 2019

**T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANASANAT DALI
İÇ MİMARLIK SANAT DALI**

**DÜNÜ VE BUGÜNÜ İLE İSKANDİNAV KONUT İÇ MEKÂN
TASARIMLARININ GÖRSEL ALGI AÇISINDAN
İRDELENMESİ**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Sena ŞAHİN

**Tez Danışmanı
Doç. Dr. Didem ERTEN BİLGİÇ**

**Tez İkinci Danışmanı
Doç. Dr. Nurdan ÇETİN YERLİKAYA**

KOCAELİ 2019

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İÇ MİMARLIK ANASANAT DALI

DÜNÜ VE BUGÜNÜ İLE İSKANDİNAV KONUT İÇ MEKÂN
TASARIMLARININ GÖRSEL ALGI AÇISINDAN
İRDELENMESİ

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Tezi Hazırlayan: Sena ŞAHİN

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 19.06.2019\17

Jüri Başkanı: Doç.Dr. Didem ERTEN BİLİCİ *Didem*

Jüri Üyesi: Dr. Öğretim Üyesi Selma KATHAN TUNALIS *Selma*

Jüri Üyesi: Dr. Öğretim Üyesi Gayri YALGIN *Gayri*

Jüri Üyesi: Doç.Dr. Nurdan ÇETİN YERLİKAYA (Eş Danışman) *Nurdan*

KOCAELİ 2019

ÖNSÖZ

Çalışmam boyunca katkı ve desteklerini esirgemeyen danışmanım sayın Doç. Dr. Didem Erten Bilgiç'e, değerli aileme ve arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Sena ŞAHİN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	IV
ABSTRACT.....	V
RESİM LİSTESİ.....	VI
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KONUT VE MEKÂN KAVRAMLARI.....	3
1.1. KONUT TANIMI.....	3
1. 3. MEKÂN TANIMI.....	12
1. 4. MEKÂN KAVRAMI	13
1. 5. MEKÂNI TANIMLAYAN ELEMANLAR.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

2. İÇ MEKÂNDA ALGI VE GÖRSEL ALGILAMAYI SAĞLAYAN TASARIM UNSURLARI	18
2.1. ALGI	18
2.1.1. Algı Tanımı	18
2.1.2. Algılama Süreci.....	19
2.2. GÖRSEL ALGI.....	20
2.2.1.Görsel Algı Teorileri	22
2.2.2. İç Mekân Tasarımında Görsel Algı UNSURLARI.....	24
2.2.2.1.Biçim	25
2.2.2.1.1. Biçimi Oluşturan Elemanlar	26
2.2.2.1.2. İç Mekânda Biçimin Algısı	28
2.2.2.2. Doku.....	30
2.2.2.2.1. Doku Türleri	32
2.2.2.2.2. İç Mekânda Doku Algısı	33
2.2.2.3. Malzeme	35
2.2.2.3.1. Malzeme Türleri	35
2.2.2.3.2. İç Mekânda Malzeme Algısı	36
2.2.2.4.İşık.....	39
2.2.2.4.1. İşık Türleri	40
2.2.2.4.2. İç Mekânda İşık Algısı	42
2.2.2.5. Renk.....	45
2.2.2.5.1. İç Mekânda Renk Algısı.....	48

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İSKANDİNAV ÜLKELERİ VE İSKANDİNAV İÇ MEKÂN TASARIMLARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER	52
--	----

3.1. İSKANDİNAV ÜLKELERİNE GENEL BAKIŞ.....	52
3.2. İSKANDİNAV KONUT İÇ MEKÂN TASARIM ANLAYIŞI.....	55
3.2.1 İskandinav Tasarım Tarihi.....	55
3.2.3. Önemli İskandinav Tasarımcılarına Örnekler	60
3.2.3.1. Bruno Mathsson	60
3.2.3.2. Fredrik A. Kayser.....	61
3.2.3.3. Finn Juhl	62
3.2.3.4. Hans J. Wegner.....	63
3.2.3.5. Arne Jacobsen.....	64
3.2.3.6. Alvar Aalto	65
3.2.3.7. Tapio Wirkkala.....	68
3.2.4. Önemli İskandinav Tasarım Üretici Firmaları	69
3.2.5. İskandinav Konut İç Mekân Tasarımlarının Özellikleri.....	70
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	
4. ÖRNEK İSKANDİNAV KONUT İÇ MEKÂN TASARIMLARININ GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İRDELENMESİ.....	83
4.1. ALVAR AALTO'NUN VILLA MAIREA KONUT ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ	83
4.1.1. Villa Mairea Konutu	83
4.1.1.1. Villa Mairea Konutunun Giriş Holü ve Merdiven Tasarımının Görsel Algi Unsurları Açısından İncelenmesi.....	86
4.1.1.2. Villa Mairea Konutunun Salon Tasarımının Görsel Algi Unsurları Açısından İncelenmesi.....	92
4.1.1.3. Villa Mairea Konutunun Kütüphane Tasarımının Görsel Algi Unsurları Açısından İncelenmesi	100
4.1.1.4. Villa Mairea Konutunun Çalışma Odası Tasarımının Görsel Algi Unsurları Açısından İncelenmesi	103
4.2. FINN JUHL'UN ORDRUP KONUT ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	106
4.2.1. Finn Juhl Konutu	106
4.2.1.1. Finn Juhl Konutunun Salon Tasarımının Görsel Algi Unsurları Açısından İncelenmesi.....	108
4.2.1.2. Finn Juhl Konutunun Yemek Odası Ve Mutfak Tasarımının Görsel Algi Unsurları Açısından İncelenmesi	115
4.2.1.3. Finn Juhl Konutunun Yatak Odası Tasarımının Görsel Algi Unsurları Açısından İncelenmesi.....	118
4.3. NORM MİMARLIK VE PH KONUTU ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	124
4.3.1. Norm Mimarlık.....	124

4.3.2. Ph Konutu	124
4.3.2.1. Ph Konutunun Salon, Mutfak ve Hol Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi	125
4.3.2.2. Ph Konutunun Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi.....	135
4.3.2.3. Ph Konutunun Banyo Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi.....	138
4.4. NORDIC TASARIM VE MALMÖ KONUT ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ.....	141
4.4.1. Nordic Tasarım.....	141
4.4.2. Malmö Konutu.....	141
4.4.3.1. Malmö Konutunun Giriş Holü Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi.....	143
4.4.3.2. Malmö Konutunun Salon Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi.....	146
4.4.3.3. Malmö Konutunun Mutfak Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi.....	152
4.4.3.4. Malmö Konutunun Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi.....	154
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	158
KAYNAKLAR	162
ÖZGEÇMİŞ.....	166

ÖZET

Tez çalışması toplamda dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde iç mimarlık mesleğinin temel konusu olan konut ve mekân kavramlarının tanımları yapılmıştır. Geçmişten günümüze kadar uzanan süreçte değişime uğrayan konut kavramı, kullanıcının gereksinimlerinin artmasıyla birlikte ihtiyaca uygun, işlevsel, ergonomik ve estetik iç mekânlar sunmaktadır. İç mekân kavramından bahsedilebilmesi için ilk olarak konut ve mekân kavramları detaylı olarak birinci bölümde incelenmiştir.

İkinci bölümde iç mekânda algı ve görsel algılamayı sağlayan tasarım unsurları incelenmiştir. Beş duyu organıyla alınan iletinin zihnin değerlendirmesinden geçtikten sonra algılama olayı gerçekleşmektedir. Duyu organlarından görme ile ilgili olan görsel algılamanın unsurları biçim, doku, malzeme, ışık ve rengin iç mekândaki algısı bu bölümde incelenmiştir.

Üçüncü bölümde İskandinav ülkeleri ve İskandinav iç mekân tasarımları detaylı olarak incelenmiştir. İskandinav tasarım anlayışı basit, işlevsel, ekonomik, ergonomik, estetik olup kalite ve detaylı çözümleri ile herkesin ulaşabileceği tasarımları amaçladığı söylenebilmektedir.

Son olarak dördüncü bölümde de örnek seçilen dört İskandinav konut iç mekân tasarımları görsel algı açısından incelenmiştir. Örneklerden ilk ikisi tasarım tarihinde yer alan köklü İskandinav tasarımcıların konut tasarımı olup diğer iki örnek ise İskandinav tasarımlarına dair kaynaklarda yer alan günümüz tasarımcılarına aittir. Böylelikle İskandinav iç mekân tasarım anlayışının görsel algısının biçim, doku, malzeme, ışık ve renk açısından dönemsel incelemesi yapılmıştır. İskandinav konut iç mekânlarının görsel algısının her dönem belirli noktalarda aynı olduğu yargısına ulaşılmıştır. Yapılan çalışmada konu ile ilgili literatürler taranmış olup örnek seçilen iç mekânların fotoğraf ve planlarından yararlanılarak değerlendirme eskiz çalışmaları yapılmıştır. Sonuç olarak İskandinav konut iç mekân tasarım anlayışında çağın gerekliliklerinden gelen malzeme seçimi, uygulama aşamalarındaki teknolojik gelişim gibi değişim olsa da halen görsel algısının aynı olduğu görülmekte olup bu yargılara sonuç ve değerlendirme kısmında yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Konut, İç Mekân, Görsel Algı, İskandinav Tasarımı.

ABSTRACT

The thesis study consists of four chapters. Chapter 1 defines house and place concepts which are the key issues of interior architecture. The concept of housing undergoing a change from the past to the present offers convenient, functional, ergonomic and aesthetic interior designs with increased user requirements. In order to mention about the concept of interior design, the concepts of house and place are examined in detail in Chapter one.

In Chapter two, design elements that provide perception and visual perception in interior space have been examined. Perception occurs after the evaluation of the message received through the five sensory organs. In this chapter the perception of form, texture, material, light and color in the interior that are the elements of visual perception related to vision from the sense organs are examined in this chapter.

In Chapter three, Scandinavian countries and Scandinavian interior designs are examined in detail. The concept of Scandinavian design is simple, functional, economic, ergonomic, aesthetic and it can be said that it aims the designs that everyone can afford with its quality and detailed solutions.

Finally, in Chapter four the four Scandinavian house interior designs selected from the sample are examined in terms of visual perception. The first two of the examples are the design of the house of the well-established Scandinavian designers in the history of design and the other two examples belong to modern day designers taken part in resources. Thus, the visual perception of Scandinavian interior design concept is reviewed periodically in terms of form, texture, material, light and color. It is judged that the visual perception of Scandinavian interior spaces is the same in particular points in every period. The literature on the subject is scanned and evaluation sketches are made by using the photographs and plans of the selected interior spaces. As a result, although there are changes in the Scandinavian interior design concepts such as the selection of materials from the requirements of the era and the technological development in the application stages, it is seen that the visual perception is still the same and these judgments are included in the conclusion and evaluation section.

Key words: House, Interior Space, Visual Perception, Scandinavian Design.

RESİM LİSTESİ

Resim 1 İlk Yerleşim Olan Mağarada Gündelik Yaşam / Mevsimlik Bir Kamp Yerinde Geçici Yerleşimde Gündelik Yaşam	4
Resim 2 Çayönü Yerleşmesinde Bulunan Yuvarlak Planlı Yerleşmeler \ Çayönü Yerleşkesinde Bulunan İlk Izgara Planlı Evler Ve Dikdörtgen Planlı Konutlara Geçiş	5
Resim 3 Göbeklitepe Yerleşimi	6
Resim 4 Akropolis Sarayı'nın Megaron Plan Tipi.....	6
Resim 5 Domus Aurea İç Görünüşü.....	8
Resim 6 Roma Çok Katlı Apartman Blokları İnsulalar	8
Resim 7 İstanbul, Kariye Müzesi' ndeki Duvar Resminde Bizans Dönemi Yapılarının Betimlemesi	9
Resim 8 İstanbul, Kariye Müzesi' nden Tavan Mozağında Bizans Konut Tasvirleri.....	9
Resim 9 Mekân Kavramı.....	14
Resim 10 Mekânda Kullanılan Yatay Öğelerin Tipolojik Özeti.....	15
Resim 11 Tavan Düzlemindeki Eğriselliklerin İç Mekân Algısına Etkisi, Florida Politeknik Üniversitesi Örneği	16
Resim 12 Mekânda Kullanılan Düşey Öğelerin Tipolojik Özeti	16
Resim 13 Kolonların Konumundan Meydana Gelen Mekân Algısı, Anıtkabir Örneği.....	17
Resim 14 Gözün Yapısı.....	21
Resim 15 Görme Olayının Gerçekleşmesi.....	22
Resim 16 İki Yaşlı Birey Ve Saz Çalan Genç İle Onu Dinleyen Kadından Oluşan İki Farklı Şekil-Zemin	23
Resim 17 Farklı Büyüklükteki Dairelerden Küçük Olanların Büyüklere Göre Daha Geride Algılanması	24
Resim 18 İç mekân algısında en önemli unsurlar olan biçim, doku, malzeme, ışık ve renk tek başlarına bir ifadeye sahip olsalar da hepsi iç mekânda birbirleri ile kesişim içindedir	25
Resim 19 Biçim Elemanlarından Noktanın Tanımı	26
Resim 20 Biçim Elemanlarından Çizginin Tanımı	26
Resim 21 Biçim Elemanlarından Düzlemin Tanımı	27
Resim 22 Biçim Elemanlarından Hacmin Tanımı	27
Resim 23 Konut İç Mekân Tasarımlarında Biçimin Görsel Algısının İncelenmesi	29
Resim 24 Konut İç Mekân Tasarımlarında Biçimin Görsel Algısının İncelenmesi	30
Resim 25 Farklı Dokuların Kesitlerinde Malzeme Yüzeylerinin Görünüşü	31
Resim 26 Doğal Dokulara Örnek Solda Ağaç Dokusu, Sağda Yaprak Dokusu	32
Resim 27 Yapay Dokulara Örnek Solda Halı (makine dokuması veya el dokuması), Sağda Kirlent (makine dokuması veya el işlemesi).....	32
Resim 28 Konut İç Mekân Tasarımlarında Dokunun Görsel Algısının İncelenmesi	34
Resim 29 Doğal Malzemelere Örnek Solda Mermer, Sağda Ağaç	35
Resim 30 Yapay Malzemelere Örnek Solda Plastik, Sağda Kumaş.....	36

Resim 31 Farklı Tasarımlara Sahip İç Mekânlarda Kullanılan Aynı Malzemenin Algıyı Farklı Şekilde Etkilemesine Örnek; Solda Klasik Tarz, Sağda Modern Tarz	38
Resim 32 Konut İç mekân Tasarımlarında Malzemenin Görsel Algısının İncelenmesi	38
Resim 33 Doğal Işık Örneği, Tadao Ando'nun Işık Kilisesi	40
Resim 34 İç Mekân Tasarımında Yapay Işık Örneği	41
Resim 35 Konut İç Mekân Tasarımlarında Işığın Görsel Algısının İncelenmesi	44
Resim 36 Newton' un Renk Tayfı Deneyi	46
Resim 37 Konut İç Mekân Tasarımlarında Rengin Görsel Algısının İncelenmesi	50
Resim 38 İskandinav Ülkeleri Harita Ve Bayrakları	524
Resim 39 İskandinavya'da Tasarım Şovundan Bir Fotoğraf	57
Resim 40 Bruno Mathsson Tasarımı Eva Chair (1933-1936)	61
Resim 41 Fredrik A. Kayser'in Tasarımları; Soldaki Kryssset Chair, Sağdaki Model 599	62
Resim 42 Finn Juhl Tasarımları; Soldaki Chieftain Chair, Sağdaki Büfe	63
Resim 43 Hans Wegner Tasarımları; Soldaki Wishbone Chair, Sağdaki Peacock Chair	64
Resim 44 Arne Jacobsen Tasarımları; Soldaki Ant Chair, Sağdaki Egg Chair	65
Resim 45 Alvar Aalto Paimio Sandalye	67
Resim 46 Tapio Wirkkala Tasarımları; Soldaki 9020 Kahve Masası, Sağdaki Cam Kantarelli Vazoları	68
Resim 47 İskandinav İç mekân Özellikleri	71
Resim 48 İskandinav İç Mekân Özellikleri	72
Resim 49 İskandinav İç Mekân Özellikleri	73
Resim 50 İskandinav İç Mekân Tasarımında Gri Tonlaması.....	74
Resim 51 İskandinav Desen Örnekleri.....	76
Resim 52 Hygge Yaşam Felsefesinin İç Mekânlara Etkisi	77
Resim 53 İskandinav Tasarımlarında Giriş Holü Örneği	78
Resim 54 İskandinav Tasarımlarında Salon Örneği	79
Resim 55 İskandinav Tasarımlarında Yemek Odası Örneği	80
Resim 56 İskandinav Tasarımlarında Mutfak Örneği	80
Resim 57 İskandinav Tasarımlarında Yatak Odası Örneği.....	81
Resim 58 İskandinav Tasarımlarında Banyo Tasarım Örneği.....	82
Resim 59 Villa Mairea Konutu	84
Resim 60 Villa Mairea Konutunun Vaziyet Planı	85
Resim 61 Villa Mairea'nın Zemin Kat Planı	85
Resim 62 Villa Mairea'nın I. Kat Planı.....	86
Resim 63 Villa Mairea'nın Giriş Holü	87
Resim 64 Villa Mairea Kolon Detayı.....	88
Resim 65 Villa Mairea Hol Tasarımı.....	88
Resim 66 Villa Mairea'nın Merdiven Tasarımı	89
Resim 67 Villa Mairea Giriş Ve Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	90
Resim 68 Villa Mairea Giriş Ve Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	91
Resim 69 Villa Mairea'nın Salon Tasarımı	92

Resim 70 Villa Mairea'nın Salonundaki Şöminenin Köşesindeki Organik Tasarımın Detayı	93
Resim 71 Villa Mairea'nın Salon Tasarımı	94
Resim 72 Villa Mairea Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi .	95
Resim 73 Villa Mairea Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi .	96
Resim 74 Villa Mairea'nın Salonundaki Büyük Pencere Açıklıkları.....	97
Resim 75 Villa Mairea Müzik Alanı Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	98
Resim 76 Villa Mairea Müzik Alanı Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	99
Resim 77 Villa Mairea'nın Kütüphane Giriş Kapısı Ve Tavan Detayları.....	100
Resim 78 Villa Mairea Kütüphane Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	101
Resim 79 Villa Mairea Kütüphane Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	102
Resim 80 Villa Mairea Çalışma Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	104
Resim 81 Villa Mairea Çalışma Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	105
Resim 82 Finn Juhl Konutu	106
Resim 83 Finn Juhl Konutunun Planı.....	107
Resim 84 Finn Juhl Konutu Kat Planı	108
Resim 85 Finn Juhl Konutun Salon Tasarımı	109
Resim 86 Finn Juhl Konutun Salon Çalışma Alanı Tasarımı.....	110
Resim 87 Finn Juhl Konut Tasarımının Salonunun Görsel Algı Açısından İncelenmesi	111
Resim 88 Finn Juhl Konut Tasarımının Salonunun Görsel Algı Açısından İncelenmesi	112
Resim 89 Finn Juhl Konut Tasarımının Salonunun Görsel Algı Açısından İncelenmesi	113
Resim 90 Finn Juhl Konut Tasarımının Salonunun Görsel Algı Açısından İncelenmesi	114
Resim 91 Finn Juhl Konut Tasarımının Yemek Odası Ve Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	116
Resim 92 Finn Juhl Konut Tasarımının Yemek Odası Ve Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	117
Resim 93 Finn Juhl Konut Tasarımının Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	120
Resim 94 Finn Juhl Konut Tasarımının Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	121
Resim 95 Finn Juhl Konut Tasarımının Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	122
Resim 96 Finn Juhl Konut Tasarımının Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	123
Resim 97 Ph Konutu	125
Resim 98 Ph Konutu Salon Ve Mutfak Arasındaki Bölücü Depolama Birimi.	126
Resim 99 Ph Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	127
Resim 100 Ph Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	128
Resim 101 Ph Konutu Mutfak Tasarımı.....	129

Resim 102 Ph Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	130
Resim 103 Ph Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	131
Resim 104 Ph Konutu Merdiven Tasarımı	132
Resim 105 Ph Konutu Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	133
Resim 106 Ph Konutu Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	134
Resim 107 Ph Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	136
Resim 108 Ph Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	137
Resim 109 Ph Konutu Banyo Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	139
Resim 110 Ph Konutu Banyo Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	140
Resim 111 Malmö Konutu Planı	142
Resim 112 Malmö Konutu Dış Cephesi	142
Resim 113 Malmö Konutu Giriş Holü Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	144
Resim 114 Malmö Konutu Giriş Holü Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	145
Resim 115 Malmö Konutu Salonu	146
Resim 116 Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	148
Resim 117 Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	149
Resim 118 Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	150
Resim 119 Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	151
Resim 120 Malmö Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	153
Resim 121 Malmö Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	154
Resim 122 Malmö Konutu Yatak Odası	155
Resim 123 Malmö Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	156
Resim 124 Malmö Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi	157

GİRİŞ

İnsan yaşamını sürdürebilmek için barınmaya ihtiyaç duymaktadır. Barınma ihtiyacının bir sonucu olarak ortaya çıkan konutlar tarihsel süreç içinde gelişmeye devam etmektedir. Kültürlerin, sosyal hayatın, ekonominin ve teknolojik gelişmelerin etkisinde olan konut tasarımı bu faktörlerin yanında kullanıcıların istekleri doğrultusunda şekillenmektedir. Konutun tarihsel sürecinde gelişimine ve biçimlenişine etki eden Endüstri Devrimi ile tasarımlardaki yenilikler, tasarımcılar için önemli bir dönüm noktası oluşturmuştur. Genel olarak konut kavramını bireylerin kendilerini güvende hissettikleri, ergonomik, fonksiyonel, barınma ihtiyaçlarını ve kişisel ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabildikleri estetik yapılar olarak tanımlamak mümkündür. Zaman geçtikçe gelişen ve değişen konut; günümüz şartları ve teknolojik gelişmeler ile de her geçen gün farklılaşarak ilk amacı olan barınma ihtiyacını karşılamaya devam etmektedir. Kullanıcının tercihleri ve tasarımcının istekleri ile şekillenen konut iç mekân tasarımları, tasarımcının kullanıcıya algılatmak istediği sonuç ürün ile son bulmaktadır.

Kullanıcılar iç mekâna girdiği zaman mekânla bire bir ilişki içerisinde. Bu sebeple ilk olarak kullanıcıların mekânı algılaması için görmesi gerekmektedir. Görme duyusu ile sağlanan görsel algılama bireyden bireye farklılık gösteren öznel bir algıdır. Kültür ve coğrafya farklılıkları ile geçmiş tecrübeler görsel algılamanın şekillenmesini etkilemektedir. Görsel algıyı iç mekânda etkileyen unsurlar biçim, doku, malzeme, ışık ve renk olup bu unsurlar iç mekânın da aynı zamanda tasarım kriterlerini belirlemektedir. Görsel algılamanın iç mekânlarda başlaması için en azından belli düzeyde ışığa ihtiyaç vardır. Daha sonra tasarımların biçimleri ile ifade edilen anlamlar kullanılan malzemenin yüzey özelliği olan dokusu ve rengi ile iç mekân tasarımlarında bütünlük sağlamaktadır. Bu tasarımı etkileyen görsel algı unsurları çalışmada detaylı olarak analiz edilmiştir.

Çalışmanın ana konusu olarak seçilen İskandinav tasarımı; Kuzey Avrupa ülkeleri olan İsveç, Norveç ve Danimarka'yı kapsayan coğrafya ile birlikte bu ülkelerle aynı kültür ve değerleri paylaşan Finlandiya ve İzlanda'daki tasarım anlayışıdır. İkinci Dünya savaşının yeni bittiği 1950'li yıllarda ortaya çıkan

İskandinav tasarım anlayışı sosyal demokrasinin de etkisiyle ‘herkes için tasarım’ kavramıyla erişilebilir, fonksiyonel, basit ve ergonomik tasarımları kapsamaktadır. İskandinav tasarımları dünya çapında düzenlenen sergiler ve pazarlama çabalarıyla dünyaya tanıtılmış olup köklü İskandinav tasarımcıların da katkılarıyla evrensel olarak tanınan bir tasarım anlayışı ortaya çıkmıştır. Sadelik, basitlik, dayanıklılık, güvenilirlik ve fonksiyonellik unsurlarının yanında mekânlarda işlevleri karşılayacak yeterlilikte donatı kullanmak bu tasarım anlayışının temel prensibi olmuştur. Ayrıca iç mekân tasarımlarında kültürel değerlerine sahip çıkarak geleneklerine bağlı kalmaya çalışan İskandinavların, mekândaki detaylarda geleneğin parçası olan kültürel motifleri kullandığı görülmektedir.

Bu çalışmanın konusu olan İskandinav konut iç mekân tasarımlarının algısal incelemesi, görsel algı unsurları açısından örnek olarak seçilen dört iç mekânın değerlendirilmesinden oluşmaktadır. Çalışmada seçilen dört örnek konutun ilk ikisi İskandinav tasarım dünyasında önemli yere sahip olan tasarımcıların konutları olup diğer ikisi günümüzde İskandinav tasarımlarına yönelik kaynaklarda öne çıkan tasarımcıların konutudur. Bu şekilde yol izlenmesi ile geçmişteki İskandinav konut iç mekân tasarım anlayışının görsel algı unsurları açısından değerlendirmesi yapılarak günümüzdeki iç mekân tasarımlarının görsel algısının geçmiş ile bağlantısı olup olmadığı ortaya çıkarılmıştır. Bu değerlendirmelerin sonucunda görsel algıyı etkileyen unsurların dönem içerisinde ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler doğrultusunda bazı değişikliklerin ortaya çıktığı ancak genel olarak İskandinav konut iç mekânı algısının aynı devam ettirilmeye çalışıldığı yani yeni tasarımcıların da kültürlerine bağlı kalarak tasarımlara devam ettiği söylenebilmektedir.

Çalışma kapsamında konuyla ilgili detaylı literatür çalışması yapılmış olup örnek olarak seçilen iç mekânların fotoğrafları ve planlarına çalışmada yer verilerek bu mekânların eskiz çalışmaları ile elde edilen değerlendirmeler sunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KONUT VE MEKÂN KAVRAMLARI

1.1. KONUT TANIMI

Konut, bireylerin temel gereksinimlerini karşılayan onları doğal ve yapay çevrelerindeki tehlike unsurlarından koruyup kendilerini güvende hissetmelerini sağlamakla beraber her geçen gün kültürel, sosyal, ekonomik ve teknolojik faktörlerin etkisinde değişime açık olan bir yapıdır. İnsanın ilk olarak tehlikelerden korunmak ve barınma ihtiyaçlarını karşılamak için kendilerine sığınak olarak ağaç kavukları ve mağaraları seçmesi ile birlikte konut oluşumunun başlamış olduğu söylenebilmektedir. Farklı kaynaklardan konut tanımı yapılacak olursa Türk Dil Kurumu sözlüğünde konut “İnsanların içerisinde yaşadıkları ev, apartman vb. yer, mesken, ikametgâh” (TDK, 2006) şeklindedir. Görsel İç Mimarlık Sözlüğünde konut “İkamet edilen yer, ev” (Coates, Brooker ve Stone, 2011: s.139) şeklinde tanımlanmıştır. Hasol ise konutu “Bir ya da daha çok insanın ikamet ettiği yer, ev, mesken, ikametgâh”, evi ise “Yalnızca bir ailenin oturabileceği şekilde ve büyüklükte yapılmış konut” (Hasol, 2017: ss.165) şeklinde tanımlamıştır.

“Eski çağlardan günümüze kadar uzanan ve genellikle ortak ihtiyaçlara cevap veren konut; kişinin barınması, kendini rahat ve güvende hissetmesi için oluşturulmuş bir yapıdır” (Dinçer, 2011: s.2). İnsanın gereksinimlerini karşılamak için yaşadığı her dönem iklim ve kültüre göre değişen konut tasarımlarının yapıldığı görülmektedir.

1.2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE KONUT GELİŞİMİ

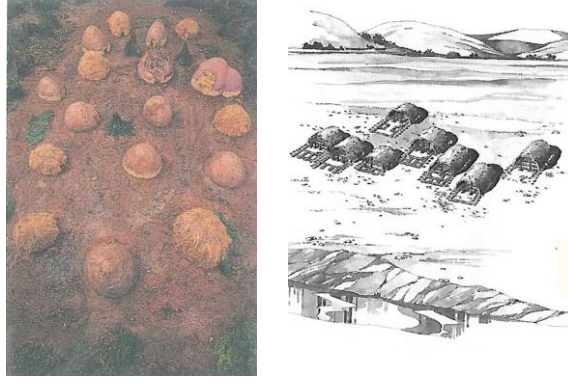
Konut geçmişten günümüze kadar gelişme gösteren yapılardan biri olmakla birlikte ilk olarak insanın iklim koşullarından ve vahşi hayvanlardan korunup hayati faaliyetlerini devam ettirebilmek için mağaralara ve ağaç kovuklarına sığınmaları ile ortaya çıkmış olan barınma gereksiniminin bir sonucudur. İnsan yaşamının başlangıcından itibaren vazgeçilmez bir gereksinim olan konutta, öncelikli olarak barınma ve sığınma ihtiyacı karşılanmaktadır. İnsanların sürekli aynı yerde

konaklayabilecekleri, yaşamlarını sürdürebilecekleri yerleşik hayata geçiş konutun yaşam düzeni içindeki önemini arttırmıştır. Dinçer (2011)'e göre Neolitik Çağda yerleşik hayata geçen insanoğlu tarım ve hayvanların evcilleştirilmesiyle birlikte barınak yapımı da bu çağda artmıştır (s.3).

Resim 1 İlk Yerleşim Olan Mağarada Gündelik Yaşam / Mevsimlik Bir Kamp Yerinde Geçici Yerleşimde Gündelik Yaşam (Soysal, 1996: s.2)

“Mağara yerleşimleri sınırlı kullarımlarına karşı, tarihte önemli bir rol üstlenmişti. İnsanın ilk belgeleme çalışmalarından olan duvar resimleri, mağaraların karanlık derinlerine yapılmıştı” (Soysal, 1996: s.2). Mağaraların insanların ilk önemli yerleşim yerleri olduğu ve daha sonraları ise insanların göç etmeden yaşayıp avcılığın ve doğal yiyeceklerin kolay olabileceği verimli alanları keşfedip buralara yerleşim kurmaya başlamış olduğu söylenebilir. Yerleşik düzene geçen insanlar başlarda basit yuvarlak planlı evlerde konaklamaktaydı çünkü yuvarlak planın uygulaması diğer köşeli yapıların uygulamasına göre daha basitti. İnsanın zamanla ihtiyacının artmasıyla birlikte yuvarlak planlı evleri eylem alanları için yetersiz kalması sonucu dikdörtgen planlı barınakları inşa etmeye başlamış olduğu bilinmektedir. “Basit yuvarlak planlı kulübelere dörtgen planlı evlere geçişin en önemli nedeni tarımdı. Tarımla birlikte beslenmeye giren tahıllardan yeni yiyecekler elde edilmeye başlanmıştı. Bu yiyeceklerin işlenmesi ve kurutulması gibi işlemlerin yanı sıra bunların uzun süreli saklanması da yeni bir sorundu. Dolayısıyla bu gereksinimleri karşılayabilecek evler uzayıp genişleyebilen, bölümlere ayrılabilen dörtgen planlı konutlardı” (Soysal, 1996: s.4).

Resim 2 Çayönü Yerleşmesinde Bulunan Yuvarlak Planlı Yerleşmeler \ Çayönü Yerleşkesinde Bulunan İlk Izgara Planlı Evler Ve Dikdörtgen Planlı Konutlara Geçiş (Soysal, 1996: ss.4)

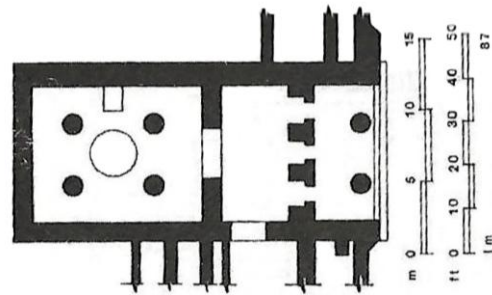
Neolitik dönemde insanın toprağı işleyip hayvancılığın da gelişimi ile birlikte ortak yaşam alanlarında yerleşik hayata geçmiş olduğu bilinmektedir. Yerleşik hayatın tam anlamda başladığı Neolitik dönemde konut tanımı hakkında yakın zamanda arkeolojik kazılar sırasında Şanlıurfa’da ortaya çıkan Göbeklitepe, tarihin yeniden değerlendirilmesi gereken önemli bilgiler vermektedir. Collins (2018)’e göre “Schmidt, Göbeklitepe’nin Neolitik devrimin doğduğu ilk önemli merkezlerden biri olduğundan kuşku duymamaktadır, yani günümüz tarihi burada başlamıştır” (s.17). Bu önemli merkezi tanımlamak gerekirse; “Göbeklitepe Arkeolojik Alanı, Şanlıurfa kent merkezinin 18 kilometre kuzeydoğusunda, Örencik Köyü yakınlarındadır. Alan 1963 yılında, İstanbul ve Chicago Üniversitelerinin ortaklığıyla gerçekleştirilen bir yüzey araştırması sırasında keşfedilmiş ve “V52 Neolitik Yerleşimi” olarak tanımlanmıştır. Alanın gerçek değeri, 1994 yılından sonra başlatılan kazı çalışmaları ile ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu çalışmalar sonrasında, Göbeklitepe’nin günümüzden 12000 yıl öncesine uzanan bir kült merkezi olduğu anlaşılmıştır” (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2015). “Genetik bilimcilerin Göbekli Tepe’nin seksen kilometre kadar kuzeydoğusunda bulunan sönmüş bir yanardağ olan Karaca Dağ’ın yamaçlarında günümüzde bile yetişen, ‘einkorn’ adı verilen yabani bir tahıldan almış sekiz modern tahıl türünün türemiş olduğuna dair keşfi, Türkiye’nin güneydoğusunda avcılık toplayıcılıktan yerleşik çiftçiliğe geçişin kanıtlarını oluşturur” (Collins, 2018: s.16). 20. Yüzyılda kazılar sonucunda Göbeklitepe’nin keşfedilmesiyle birlikte insanların tarımcılığın etkisiyle yerleşik hayata geçmiş olduğu, daha sonra dine önem vermiş olduğu kanısı değişmiştir. Çünkü Göbeklitepe inanca önem veren dini yapı özelliğini taşımakta olup ilk önce insanların dine önem

verdiğini açıklar niteliktedir. Göbeklitepe'nin o dönemlerde anıtsal değeri olan dinsel aktiviteleri yerine getirmek için toplanılan bir yer olduğu düşünülmektedir. Collins (2018)'in "İlk olarak tapınaklar inşa edilmiş, sonrasında bu kadar devasa projelerin inşası, bakım ve onarımı için bir araya gelen bu kadar çok insanın ihtiyaçlarının karşılanması için tarım yaratılmıştır" (s.66) şeklindeki yargısından da anlaşıldığı üzere Göbeklitepe insanın tarihi içinde önem teşkil etmektedir.

Resim 3 Göbeklitepe Yerleşimi (URL-1)

Neolitik Çağ'ın sonlarına doğru hayvancılık ve tarım alanında gelişen yenilikler doğrultusunda konutun öneminin artmış olduğu ve giderek konutun gelişmeye devam ettiği görülmektedir. Bunun en önemli göstergesi ise iki katlı dikdörtgen planlı konutların yapılmaya başlanmış olmasıdır. Neolitik Çağ'dan sonra Kalkolitik Dönemde de konutların gelişimi devam etmekte olup dikdörtgen şekline plana sahip megaronların yapıldığı görülmektedir. Megaronlara giriş zemin kattan olup girişte iki adet ahşap sütun sayesinde taşınan sundurmalar bulunmaktadır.

Resim 4 Akropolis Sarayı'nın Megaron Plan Tipi (Roth, 2015: s.260)

Antik Çağ'a gelindiğinde özellikle Sümer, Babil, Asur, Pers gibi kadim uygarlıkların merkezi olan Mezopotamya'da mimarinin geliştiği görülmektedir. Çok tanrılı inanca sahip olan uygarlıkta çivi yazısının da bulunması ile tapınak yapılarına daha fazla önem verilmiş olduğu bilinmektedir. Kare ve dikdörtgen planlı evler

Mezopotamya uygarlıklarında da kullanılmakta olup geliştirilerek sonraki dönemlere aktarılmıştır. “Mezopotamya konutu en basit şekliyle bir avlu veya merkezi odanın bir veya birkaç yönden, bir veya daha fazla oda dizisiyle çevrenmesinden oluşur. Dışa kapalı içe açık formdaki Mezopotamya evinin genel karakterini oluşturan temel öge olan avlu, oda dizisinin üç ve dört yönden kuşatılması sonucunda merkezi bir hal alır. Merkezi avlulu ev formu olarak bilinen bu tip zaman içinde gelişen ihtiyaçlar doğrultusunda, farklı birimlerin eklenmesiyle mekânsal dönüşüm sürecine girerek çeşitli alt tipler oluşturur” (Erarslan, 2010: ss.1).

Mısır mimarisinde ise dini inancın etkisi olduğu görülmektedir. Ölümden sonraki hayata inanan Mısırlıların daha çok tapınak ve mezar yapılarına önem vermiş olduğu görülmektedir. Bu dönemde konut mimarisine fazla önem verilmemiş olup dönemin en önemli yapıtları arasında firavunların mezarlarının üzerlerine inşa edilen anıt olarak değerlendirilen Mısır Piramitleri ve tapınaklar yer almaktadır. Konut yapılarında saman ve tuğla kullanılırken tapınaklarda taş kullanılmasının tapınakların daha dayanıklı ve uzun yıllar kalıcı kalmasının istemiş olduğunu düşündürmektedir. Büktel (1998)’e göre “Mısır’da konut mimarisi, dini mimarinin gösterdiği gelişmeyi gösterememiştir. Bu durumun oluşumunda en büyük etken geçici bir yapı malzemesi olan kerpiç tuğlanın kullanılmış olmasıdır. Bu nedenle günümüze kalmış yaşayan örneklerin bulunmayışı, konut mimarisindeki bilgilerin de sınırlı kalmasına yol açmaktadır” (s.25).

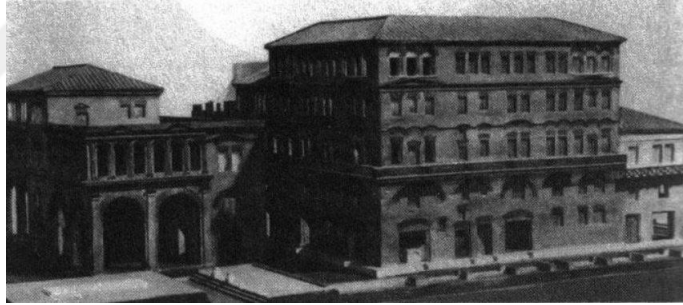
Yunanların önceleri tüm yapılarını ahşap, tuğla, pişirilmiş toprak, kerpiç gibi uzun yıllar dayanıma sahip olmayan malzemelerden inşa etmiş olduğu fakat sonraları gösteriş ve dini inancın etkisi ile sağlam ve kalıcı yapılar için taşı tapınak mimarisinde kullanılmaya başladıkları bilinmektedir. Tapınaklarda beyaz mermer, kireçtaşı gibi malzemeler kullanılırken konutlarda ahşap, tuğla gibi malzemeler kullanılmaya devam edilmiş olup tapınaklara verilen önemin konutlara yansıtılmadığı görülmektedir.

Yunan mimarisindeki konutlar incelendiğinde megaron plan tipinin kullanılmış olduğu görülmektedir. Yunanlıların özel evlerinin küçük ve düzensiz inşa edilmiş olduğu bilinmektedir.

Roma dönemi incelendiğinde konut tasarımlarında İnsula ve Domus adı verilen konutlar büyük önem taşımaktaydı. İnsulalar kat sayısı fazla olan evlerdir ve bu günün apartman yapısının kökenini oluşturmakta olup Domus'larda ise özel aileler yaşamaktaydı (Dinçer, 2011: s.8). Günümüzdeki apartmanların ilk hali olan İnsulaların, Roma kentlerindeki giderek artan nüfusun barınma sorunlarına yol açmasıyla ortaya çıktığı bilinmektedir.

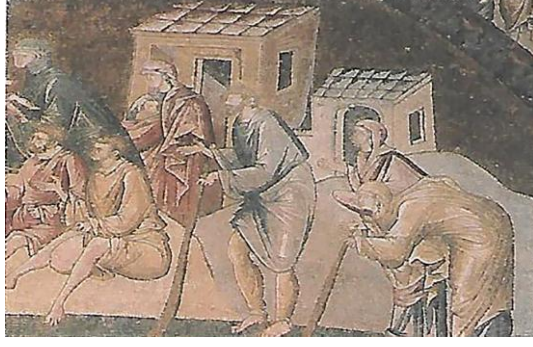

Resim 5 Domus Aurea İç Görünüşü (URL-2)

Resim 6 Roma Çok Katlı Apartman Blokları İnsulalar (Roth, 2015: s.314)

Antik Çağ'ın sonlarında, Bizans Döneminde mimari gelişimin daha çok dini yapılarda görüldüğü bilinmektedir. Aynı zamanda dini yapıların mimarisi gelişim gösterirken konut mimarisinin de durakladığı söylenebilir. Soysal (1996)'a göre "Bizans Dönemi'nde halkın oturduğu konutlar hakkında elde edilen bilgiler çok yetersizdir. Dolayısıyla bu evlerin günümüze kadar korunamayan dayanıksız malzemelerden yapıldığı düşünülmektedir. Batı Anadolu Bölgesi'nde Miletos, Priene, Sardes(Manisa) ve Ephesos'ta yapılan kazılardan sağlanan bilgiler, Bizans evlerinin basit birer kulübe olduklarını göstermiştir" (s.23).

Resim 7 İstanbul, Kariye Müzesi' ndeki Duvar Resminde Bizans Dönemi Yapılarının Betimlemesi (Soysal, 1996: s.23)

Bizans dönemi mimarisi hakkındaki bilgilere daha çok resim sanatından çıkarımlar yapılabilmektedir. Yaşam alanlarının betimlemelerinde o dönemki konut tasarımlarına dair tasvirler bulunmaktadır. Soysal (1996)'a göre “İstanbul, Edirnekapı'daki Kariye Kilisesi'nin duvar ve tavanlarını süsleyen mozaik ve fresklerde ev betimlemelerine rastlanmaktadır. Ancak, kırmızı kiremit çatılı veya düz damlı olarak gösterilen bu evlerin gerçekte var olmadıkları düşünülmektedir. Resimlerdeki bu konutlar; ideal ev tipini simgeleyen örnekler olmalıdır” (s.24).

Resim 8 İstanbul, Kariye Müzesi' nden Tavan Mozağında Bizans Konut Tasvirleri (URL-3)

Rönesans'ın etkisinin sürdüğü dönemlerdeki konutlar incelendiğinde; dini yapıların Bizans Dönemine göre önemini yitirdiği, onun yerine konut mimarisinin gelişim göstererek saray ve villaların yapıldığı dönemin konut tasarımlarının oranlı ve planlı şekilde inşa edildiği görülmektedir

Rönesans'tan sonra 17. ve 18. yüzyıllarda çeşitli sanat akımlarının etkisinde olan yapıların giderek gelişme gösterdiği ve konutların tasarımında bu dönemler arasında iç mekân kavramının önem kazandığı bilinmektedir.

1851 yılında gerçekleşen ilk Endüstri Devrimi teknoloji, ekonomi, toplum yapısı ve kültürü, sanat, mimarlık gibi alanlarda köklü değişimlere yol açmıştır. Çimen (2009) Endüstri Devrimini “18.yüzyılın sonunda ve 19. yüzyılın başında, kas gücüne dayanan ekonomiden, endüstri ve makine üretimine geçişle sonuçlanan önemli teknolojik, sosyo-ekonomik ve kültürel değişimlere olarak açıklanmıştır. Bu değişimler, kömürün yakılmasıyla üretilen buhar gücünün İngiltere’de kullanıma girmesi ve özellikle tekstil üretiminde kullanılmak üzere güçlü makinelerin ortaya çıkmasıyla başladı” (s.44) şeklinde tanımlamıştır. Endüstri Devrimi ile birlikte insan gücünün yerini makine gücüne bırakmasıyla işsizlik artmış kırsal alanlardan iş için kentlere yoğun göçler başlamış bunun sonucu olarak da şehirler artan nüfusu karşılayamadığından sağlıksız yaşam alanları ve olumsuz çevre koşulları ortaya çıkmıştır. Endüstri devrimi ile başlayan bu durum tüketici toplumun var olmasına ve seri üretimin başlamasına sebep olmuştur. “Endüstri Devrimi sonrası ekonomik, teknolojik, toplumsal ve politik değişimler pek çok alana damgasını vurmuştur. Mimari de bu değişim sürecinden en çok etkilenen alanlardan birisi olmuştur. Toplumsal katmanlaşmalar, konutun işlevinin değişimi ve yerleşmelere yönelik yeni yasaların yürürlüğe girmesi birim olarak konutun da yeni bir oluşum sürecine girmesine neden olmuştur. Ortaya çıkan konut ihtiyacını çözüme yönelik yeni yaklaşımlar ve bunları takiben yeni oluşumlar gözlenmektedir” (Saygıcı, 2004: s.9). Endüstri Devriminin sonucu olarak ortaya çıkan artan nüfusun etkisiyle çok katlı konutların kentlerde artmış olduğu görülmektedir. Bu durum endüstri devrimi ile birlikte kurulan fabrika çalışanlarının işlerine yakın, ihtiyaçlarına uygun konut tasarımlarına yönelmesi sonucunda fabrika yakınlarında çalışanların tümüne hizmet etmeyi hedefleyen toplu konut tasarımlarını meydana getirmiştir.

19. ve 20. Yüzyıllara gelindiğinde ise insanın barınma gereksinimini gidermek amacı ile oluşturduğu konutların giderek çeşitlenen kullanıcı profiline göre tipolojilerinin değişmeye ve gelişmeye başladığı görülmektedir. “Tüm dünyada büyük değişimlerin yaşandığı 20. Yüzyılda Türkiye, önceki dönemlere hiç benzemeyen farklı gelişmelere sahne oluyordu. Modernleşme sürecinin temel özellikleri olan “sürekli değişim” ve “genelden kopuş”, Türkiye’de de kendini gösteriyordu. Yaşadığımız yüzyılda konut ve yerleşme düzeni geleneksel özelliklerini yitirmiş, bunun yerine dünyada kabul gören evrensel çözümler temel

alınmıştır. Barınma biçimlerini belirleyen ana konular artık ekonomik, politik ve toplumsal gelişmelerdir” (Soysal, 1996: s.49).

“Yeni malzemeler ve üretim tekniklerinin yanı sıra 20. yüzyılda kentsel altyapı donatıları ve kişisel ev donatıları da konut planlarının oluşumunda etkili olmuştur. Bahsedilen iki farklı donatı grubu hem ev sakininin rahatlığını ve kurtuluşunu sağlamakta hem de evine bağımlı hale getirmektedir. Bunlardan ilki, gündelik yaşamda evin kullanıcılarının ağır işlerden kurtulmasını sağlayan elektrik, gaz, su, kanalizasyon vb. kentsel altyapı donatılarıdır. İkincisi ise buzdolabı, çamaşır makinesi gibi dayanıklı tüketim malları ve koltuk, perde, aydınlatma elemanları gibi kişisel ev donatılarıdır. Kişisel ev donatıları çeşitlenerek çoğalırken kitlesel bir tüketim kültürü oluşmasına sebep olmaktadır” (Saygıcı, 2004: s.11).

20. yüzyılda Primitivizm, Kübizm, Fütürizm, De Stijl, Pürizm, Dada, Ekspresyonizm, Pop Art, Minimalizm, Konstrüktivizm gibi sanat akımları ortaya çıkmış ve bu akımlar değişen konut tasarımlarını da etkilemiştir. Ayrıca bu tezin araştırma bölümüne konu olan İskandinav iç mekân tasarım anlayışı 20. yüzyılın başlarında minimalizm sanat akımından da etkilenerek sade, basit, işlevsel ve ekolojik iç mekân anlayışı ile 1950’lerde dünyada dikkat çeken bir tasarım tarzı olmaya başlamıştır. “1945 ile 1950 yılları arasında, ‘Elliler Tarzı’ nın temelini oluşturacak olan daha iyi üretim teknikleri ve yeni tasarım çözümleri ortaya çıkmıştır. Modern Hareket’e dayanan, üç yeni, savaş sonrası tarz oluşmuştur: İtalyan, Amerikan ve İskandinav tarzları. Mobilya tarihinin en heyecan verici ve en önemli yılları savaşın henüz bittiği yıllara rastlamaktadır. ‘Yeni cesur dünya’yı şekillendirmek isteyen tasarımcılar için başka hiçbir dönemde bu kadar yeni materyal ve üretim metodu bir araya gelmemiştir” (Aktaran Çobanoğlu, 2011: s.11).

Günümüz konut kavramını bireylerin kendilerini güvende hissettikleri, ergonomik, fonksiyonel, barınma ihtiyaçlarını ve kişisel ihtiyaçlarını rahatlıkla karşılayabildikleri estetik yapılar olarak tanımlamak mümkündür. Zaman geçtikçe gelişen ve değişen yapı olan konut; günümüz şartları ve teknolojik gelişmeler ile de her geçen gün farklılaşarak ilk amacı olan barınma ihtiyacını karşılamaya devam etmektedir.

1. 3. MEKÂN TANIMI

Mekân, iç mimarlık mesleğinin temel ve en önemli konusudur. Bu sebeple tez çalışmasında kavramsal açıklamasına ve mekânı tanımlayan elemanlara ilişkin açıklamaların yapılmasına gerek duyulmuştur.

Doğan Hasol mekân kavramını “Mekân, insanı çevreden belli bir ölçüde ayıran ve içinde eylemlerini sürdürmesine elverişli olan boşluk; boşluğun sınırlandırılmasıyla ortaya çıkan ve içindekilerin görsel izlenim ve algısına açık, belirleyici ortam; sınırlayıcı, bölücü öğelerin yanı sıra ışık-gölge de mekân oluşumuna katılır. İnsanın mekân içindeki hareketiyle görsel algılar değişir” (Hasol, 2017: s.313) şeklinde tanımlamıştır. Görsel İç Mimarlık Sözlüğünde ise mekân “Herhangi bir iç ya da dış çevreyi veya kapalı bir alanı ifade eden mekân, belirli karakteristik özelliklere sahip belli bir mekâna işaret eden yer teriminden farklıdır. Bir bina içinde yer alan bir odaya mekân denilebilirken bir avlu ya da bahçe ise dış mekândır. Mekânın doğası ve atmosferi, mimari tasarımın başarısı için önemlidir” (Coates, Brooker ve Stone, 2011: s.166) şeklinde tanımlanmıştır. Ching (2004) ise mekânı “İçinde nesnelerin yer alıp, olayların ceyeran ettiği ve bunların göreceli konuma ve doğrultuya sahip olduğu üçboyutlu alan” olarak ifade etmektedir (s.382).

Mekân tasarımlarında en önemli unsur mekânın kullanıcısı olan insandır ve bu sebeple mekânın içindeki her donatının boyutunun ve işlev alanının kaynağını insan oluşturmaktadır. Mekânların insanların ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri, kendilerini güvende ve konforlu hissedebilecekleri, fiziksel ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yapılar olması gerekmektedir. Bireylere ihtiyaçlarını karşılama konusunda hizmet eden ve amacına uygun şekillenen mekân tasarımları ayrıca yaşanılan kültürü de ifade etmektedir. Mimari mekânın biçimlenmesi iç ve dış mekânların tasarlanması ile tamamlanmaktadır. Mekânları iç ve dış mekân olarak incelemek mümkündür.

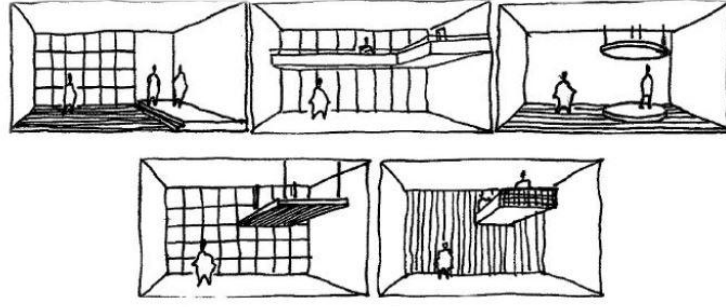
“Mimaride iç mekân, soyut ve somut olarak birçok eleman ile tanımlanabilen, içerisinde gerçekleştirilecek olan eyleme göre farklılık gösteren, çeşitli ihtiyaçların giderildiği alanlardır” (Dinçer, 2011: s.19). Yapının kendisini oluşturan üç temel unsur; tavan, duvar ve zeminin sınırlamış olduğu alan iç mekân olarak tanımlanabilmektedir. Bu ana unsurların dışında mekânın yaşanabilir bir iç mekân

olması için kullanıcısı olan bireylerin ihtiyaçlarını karşılıyor ve onlara hizmet ediyor olması gerekmektedir. Ching (2016)'e göre “İç mekân tasarımı, binaların içindeki iç mekânların planlanması, düzenlenmesi ve tasarımdan oluşmaktadır. Bu fiziksel ortamlar, barınak ve korunma ihtiyaçlarımızı karşılar, her türlü mekân içi etkinliğimiz için gerekli dekoru kurar, hareketlerimizin şeklini etkiler, amaçlarımızı besler ve hareketlerimizle beraber gelişen fikirlerimizi ifade etmemize yardımcı olurlar; görünüşümüzü, ruh halimizi ve kişiliğimizi etkiler” (s.46). Mimari yapılarda mekânın gerçek karakterini vurgulayan yapı kabuğu iç mekân ile uyum sağlayarak iç mekândaki işlevi dışarı yansıtabilmelidir. İç mekân ve dış mekân yapıda ayrı düşünülemez, her zaman bir uyum söz konusudur (Dinçer, 2011: s.20). İç mekân ve dış mekân kavramları birbirlerinden farklı gibi görünse de tasarımlarda iç mekânın ve dış mekânın aynı tasarım dilini konuşuyor olması gerekmektedir.

1. 4. MEKÂN KAVRAMI

“Mekân sürekli olarak varlığımızı sarıp sarmalar. Mekânsal hacim boyunca hareket eder, biçim ve nesnelere görür, sesleri duyar, esintiyi hisseder ve bahçede açan çiçeklerin kokusunu alırız. Mekân, ahşap ve taş gibi maddesel bir özdür. Ancak, doğası itibari ile biçimsizdir. Onun görsel biçimi, ışık kalitesi, boyutları ve ölçeği tamamen toplam biçimin elemanları tarafından tanımlanan sınırlarına bağlıdır. Mekân, kavranıp çevrelendikçe ve bir kalıba sokulup biçimsel elemanlar tarafından düzenlendikçe, mimarlık varlık kazanır” (Ching, 2004: s.92). Mekân, bireyleri çevresinden ayıran ve içerisinde kullanıcı gereksinimlerini karşılayarak eylemlerini devamına imkân sunan, sınırları olan bir boşluk olmakla birlikte mekân kavramı büyük bir alanı kapsamaktadır. “Mekân kavramının oluşumunu sağlayan ve sınırlarını belirleyen, üç boyutlu oluşumlarda genellikle mekânı tanımlayan mimari öğelerdir” (Kâhya, 2017: s.4).

Mimari mekânları fiziksel, kavramsal ve algısal olarak üç farklı şekilde ele alabiliriz.

Resim 9 Mekân Kavramı (Kâhya, 2017: s.4)

Fiziksel mekân, bir mekânın ana öğeleri olan duvar, tavan, döşemenin üç boyutu fiziksel mekânı tanımlamak için yeterlidir. Kısacası mekân olma özelliğini taşıyan her boşluk fiziksel mekânı ifade edebilir. Mekânı oluşturan doluluk oranı, boşluk oranı, iç mekân tasarım unsurları fiziksel mekân tanımını güçlendirmektedir. Fiziksel mekânları birçok kavramın yardımıyla belirleyebilip ölçülebilir ve hissedebilen mekân şeklinde tanımlayabiliriz. Roth (2014)'a göre “Mimar mekânı birçok şekilde yönlendirir. İlk olarak bir odanın duvarları, döşemesi ve tavanı tarafından sınırlanan hacmi olarak imgelenebilecek saf fiziksel mekân vardır. Bu kolayca ayak küp ya da metre küp cinsinden hesaplanabilir ve ifade edilebilir” (s.75).

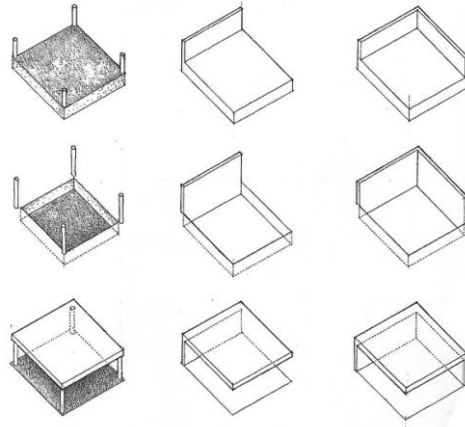
Algısal mekân, bireylerin içinde bulunduğu mekânı duyuları yardımı ile gözlemleyip beyine gönderilen ileti sayesinde bireyin geçmiş izlenimlerinin de etkisi ile tanımladığı mekânlardır. Beş duyu organı yoluyla algılanan mekân bireylerin farklılıklarına göre değişkenlik göstermektedir. Karaağaç (2006)'a göre algısal mekân, “Fiziksel elemanların, zaman içinde ardışık olarak deneyimlenmesi yoluyla duysal algılama ve tanıma(yaklaşma ve uzaklaşma, giriş ve çıkış, mekânların düzenleri boyunca hareket, mekânların işlerliği ve içindeki eylemler, ışığın, rengin, dokunun, manzaranın ve sesin nitelikleri)” şeklindedir (ss.8).

Kavramsal mekân, bir mekânın bireyin hafızasındaki soyut ve genel tasarımı ya da bireyin hafızasında tasarladığı mekânın anlamı olabilmekte ve etrafı ile ilişkilendirilebilmektedir. Karaağaç (2006) göre kavramsal mekân ise “Binanın elemanları ve sistemleri arasındaki düzenli ya da düzensiz ilişkilerin kavranması ve uyandırdıkları anlamlara karşılık verilmesi (imgeler, örüntüler, işaretler, simgeler, bağlam)” şeklindedir (s.9). “Algısal mekânla bağlantılı bir başka mekân, kafamızın içinde taşıdığımız zihinsel harita belleğimizde depolanmış plan olarak tanımlanabilecek olan kavramsal mekândır. İyi iş gören yapılar kullanıcıların akıl

gözüyle kolayca kavrayabildiği ve içinde bir tür kaçınılmazlıkla devinebildiği yapılardır; böylesi yapıların iyi kavramsal mekâna sahip oldukları söylenebilir” (Roth, 2014: s.75). “İnsan, yalnızca mekânda eylemde bulunmamakta; mekânı algılamakta ve mekân hakkında düşünmektedir. Mevcut mekânda oluşan bir izlenim-görünüm bazı koşullarda kavramlaşmakta ve bireyin zihninde bir kavramsal mekân oluşturmaktadır” (Göler, 2009: s.9).

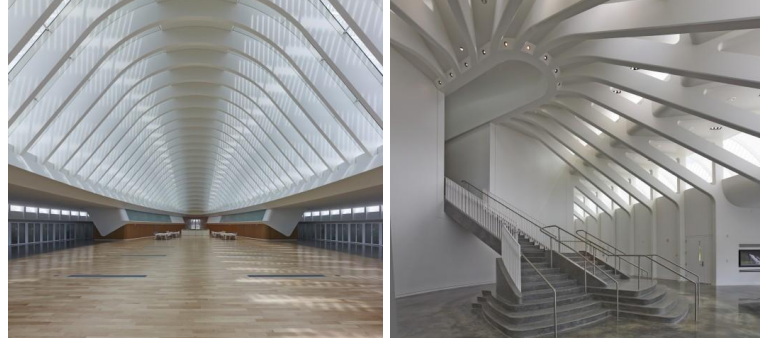
1. 5. MEKÂNI TANIMLAYAN ELEMANLAR

Mekânın görsel olarak tanımlanmasında yatay ve düşey elemanlar önemli rol oynamaktadır. Bu elemanlar mekânın algılanmasında bireylerin algısını etkilemekte hatta güçlendirmektedir. Mekânı oluşturan temel öğelerden döşeme ve tavan yatay elemanları oluştururken duvar ve kolonlar ise düşey elemanları oluşturmaktadır.

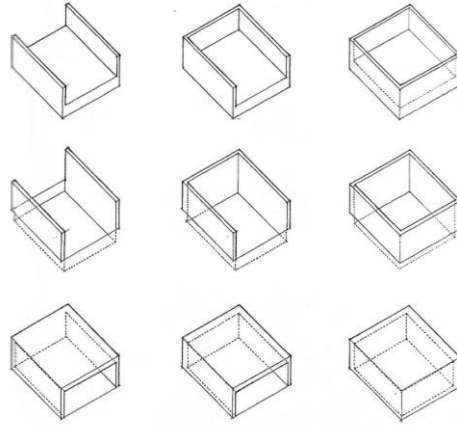
Resim 10 Mekânda Kullanılan Yatay Öğelerin Tipolojik Özeti (Ching, 2004: s.156)

“Mekânın görsel sınırlarını oluşturan yatay elemanlar, mekânın tavan ve döşemesini oluşturan düzlemleri belirlemektedir. Tavan düzlemi, döşeme ve kendisi arasında mekânsal bir alan tanımlamaktadır” (Göler, 2009: s.21). Mekânın yatayda sınırlarını belirleyen döşeme ve tavan arasında kalan alan mekânı tanımlamaktadır.

Resim 11 Tavan Düzlemindeki Eğriselliklerin İç Mekân Algısına Etkisi, Florida Politeknik Üniversitesi Örneği (URL-4)

“Yatay öğelerdeki eğrisellikler genel anlamda tavan döşemesi ya da örtü öğesi olarak kullanılmaktadır. Yatay öğelerin birbirleri arasındaki yükseklikler, hareket ve açıklıklar sayesinde ortama alınan ışığın insan üzerindeki etkileri mekân algısında önemli yer tutmaktadır” (Yüce, 2018: s.51). “Mekânın biçimi, tavan düzleminin şekli, boyutu ve zemin düzleminin yüksekliği tarafından belirlenmektedir. Bir mekânda tavan düzlemi, mekânı sadece sınırsal olarak tanımlamakla kalmayıp, ayrıca, renk, form, doku gibi değişkenlerin algılanmasıyla, insan üzerinde birtakım farklı duygular oluşturmaktadır” (Aytem, 2005: s.31).

Resim 12 Mekânda Kullanılan Düşey Öğelerin Tipolojik Özeti (Ching, 2004: s.157)

Mekânın düşeyde sınırlarını belirleyen öğeler ise duvarlar, kolonlar, kapılar şeklinde sıralanabilir. Düşey elemanlar yatay elemanlara göre insan algısında daha etkilidir. Düşey elemanlar mekânları bölmenin yanı sıra mekânsal organizasyonlara imkân sağlayarak iç mekânda bütünlük algısı yaratabilmektedir. Bir mekânda birey duvarlar, kolonlar, pencereler gibi düşey elemanlarla mekânı hafızasında güçlü

şekilde tanımlayabilmektedir. “Genellikle görüş alanımızda dikey biçimler yatay düzlemlerden daha etkindir ve bu nedenle de ayırık bir mekânsal hacmi tamamlamada ve bu mekânın içindekilere bir çevreleme ve mahremiyet hissi verme konusunda daha iyi birer araçtırlar. Dahası, bir mekânı diğerinden ayırma ve iç mekân ile dış çevre arasında genel bir sınır oluşturma amacına da hizmet ederler” (Ching, 2004: s.120). Yüce (2018) düşey elemanların mekân algısına etkisini “Düzenli mesafelerle kurgulanmış kolonlar, bir hacmin oluşumunu sağlayacağı gibi, kullanımına göre odak noktası yaratılmasını sağlayabilir. Düzenli aralıklarla kurgulanmış kolonlar, görsel bütünlük oluşturacağından mekânsal süreklilik sağlarlar. Bu durum kimi zaman cephe oluştururken, kimi zaman mekânların ayrışmasını sağlayan düşey öge oluşumunu sağlar” şeklinde açıklamıştır (s.54).

Resim 13 Kolonların Konumundan Meydana Gelen Mekân Algısı, Anıtkabir Örneği (URL-5)

“Mekânı tanımlayan elemanlar temel olarak, sınırları belirleyerek, bölücü görevi üstlenmektedir. Bu özelliklerin dışında mekân içerisindeki nesnelerin de sınırlayıcı olma ve mekân tasarımına etki etme özellikleri vardır” (Dinçer, 2011: s.22).

İKİNCİ BÖLÜM

2. İÇ MEKÂNDAN ALGI VE GÖRSEL ALGILAMAYI SAĞLAYAN TASARIM UNSURLARI

2.1. ALGI

2.1.1. Algı Tanımı

“İnsan süregelen yaşamını, çevreden topladığı bilgiler sayesinde anlamlandırmakta ve sürdürebilmektedir. Algı, çevremizdeki nesnel dünyanın duyular yolu ile öznel bilincimizde yorumlara dayalı oluşumdur. Başka bir deyişle, dış dünyadan gelen uyarıcıların beş duyu organımız vasıtası ile anlamlandırılmasıdır” (Göler, 2009: s.58). Algı, bireylerin çevredekileri duyu organları yardımıyla beyinde yorumlama sürecidir. Bireylerin yaşadıkları tecrübeler, kültüre ve bilgi düzey durumlarına göre yorumlama süreci farklı gerçekleşeceğinden algı bireyden bireye farklılık göstermektedir. Çevredekileri duyu organlarımız sayesinde algıladığımızdan, çevreye ait her türlü bilgiye algı sayesinde ulaştığımız söylenebilir. Türk Dil Kurumu’nda algı “Belleğin katkıları ve bir duyuşsal izlenimle ortaya çıkan, karmaşık, nesnel bilinç içeriğidir. Özellikle görsel algılar, dışımızdaki varlığın, şeylerin, nesnelere biçim ve durumları konusundaki betimlemelerimizin yapısına girer” şeklinde tanımlanmıştır.

Algı duyu organlarımızla anlamlanmakta olup bütün duyularımız dokunma ile ilişkilidir. Duyular tenimizin dokusuna ait eylemlerdir ve duyuşsal deneyimler dokunmayla ilgilidir (Pallasmaa, 2011: s.13). Göz algıda önemli duyu organımız olsa da algılamayı sadece görsel olarak düşünmek yanlış olur. Algılamada esas olan tüm duyularla mekânı hissedebilmek ve hissettirebilmektir.

Asar (2013)’a göre “Algı yalnızca farkında olduklarımız ile gerçekleşmez. Algıladığımız şey, o bağlamın içinde bulunan küçük bir bölümdür. Algıda gerekli olan ancak farkına vardığımız ya da varamadığımız durumların hepsine ‘algısal süreç’ denir” (s.4).

“Algı ile bellek arasındaki en yararlı ve en yaygın etkileşim, görülen şeylerin tanınması sırasında gerçekleşir. Geçmişte kazanılan görsel bilgi, görüş alanında

ortaya çıkan bir nesnenin ya da eylemin doğasını fark etmeye yardımcı olmakla kalmaz; ayrıca mevcut nesneye, topyekûn dünya görüşümüzü oluşturan şeyler sistemi içinde bir yer de tayin eder. Böylece algının neredeyse her edinimi, verili bir fenomenin görsel bir kavram altına yerleştirilmesini gerektirir-bu düşünme açısından çok tipik olan bir işlemdir” (Arnheim, 2015: s.109).

“İç mimari mekân algısı, bireyin bu mekânda yer alıp hareketlenmesi ve içeride yer alan formların biçimlerine uygun davranış sergilemesi ile oluşur. Algının ilk işlevi, mekân ile mekânda yer alan formların oluşturduğu dolu-boş ilişkiler ile renk, doku, biçim, koku ve ışık gücü gibi tasarım özelliklerinin bireyde uyandırdığı duygulardır” (Kaptan, 1997: s.40). Dinçer (2011)’e göre ise algının önemi “İç mekân tasarımında ‘insan’ odak noktası olması sebebi ile insanı etkileyen tüm psikolojik ve fizyolojik etkilerin bilinmesi gerekmektedir. İnsan; çevreyi, binaları, mekânları, nesnelere ve daha fazlasını algılama yolu ile idrak eder. Algı birçok yönü ile yaşamın parçasıdır” şeklindedir (s.27).

2.1.2. Algılama Süreci

“Algılama, birçok faktörün bir araya gelmesi ile oluşan bir olgudur. İnsanoğlu algılama sürecini hızlı bir şekilde gerçekleştirmektedir. Algılama, çevresel ve içsel uyaranların biri veya birçoğu ile herhangi bir nesneye veya algılanacak olan şeye dikkat etmek, ilgilenmek ile başlayan, yorumlama ile devam eden tepki verme ile sonuçlanan uzun bir süreçtir” (Yüce, 2018: s.4). “Duyumsamanın kavraması olarak tanımlanan algılama süreci; duyu organları ile duyumsama, zihin ile kavrama ve birlikte çalışması ile algılama olarak sıralanabilecek bir sistemden oluşmaktadır” (Özsavaş, 2016: s.450). İlk olarak görme ile başlayan algılama süreci zihinde son bulmaktadır. “Dış çevre, duyu organlarımıza etki yapan varlıkların tümüdür ve her biri bir uyarıcı etkidir. Bu etkilerin zihne gelmesi de duyumdur. Duyumun, zihin tarafından toptan kavranması, yorumlanması ise algılamak demektir” (Aydıntan, 2001: s.17). Algılama süreci, bireylerin beş duyu organı ile hissettikleri sonucunda başlayıp beynin süzgecinden geçirilip kavranması ile sonlanan bir olaydır. Bu süreç bireylere göre farklılık göstermekte ve sürekli değişmektedir.

Dinçer (2011) algılama sürecini Berlin doğumlu olan yazar, sanat ve film kuramcısı ve algı psikoloğu olan Arnheim (1904-2007)’in şu maddelerle tanımladığını aktarmıştır (s.28);

1. Çevrelenen organizmanın çevresinden gelen uyarı(stimulus) organizma tarafından algılanır.

2. Algılanan şey beyne iletilir. Beyin tarafından algılamak demek bir nesneyi eski deneyimler yoluyla yorumlamak demektir.

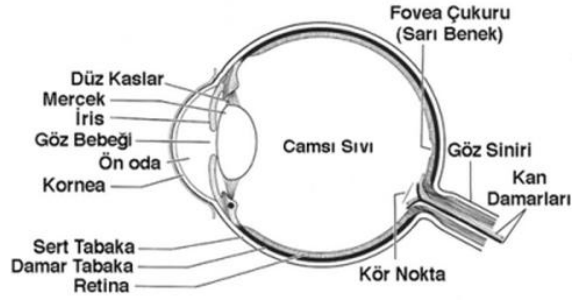
3. Algılanan şey uyumlandırılıp kavrandığında biliş olur, yani organizmanın tanıdığı bildiği şey.

4. İlk uyarıya tepki gösterilirse bu önceden bilinen bir imgeye gönderme yapılarak gerçekleşmiştir.

Algılama sürecinde beş duyu organımızdan özellikle görme duyusu önemli etkilere sahiptir.“İşitme, koklama ve dokunma duyuları görme duyumu gibi vücudun basit bir fizyolojik fonksiyonu olup, fakat bir öğrenme ürünleridir. Duyularımız hiçbir zaman tek başlarına hareket etmezler; duyu organlarımız birbirleriyle yardımlaşır, birbirlerine karışır ve zaman zaman da ters düşerler” (Altan, 1993: s.85). Birey görme duyusu sayesinde çevresinden amacına uygun olan bilgiyi seçerek algılama sürecini başlatmaktadır.

2.2. GÖRSEL ALGI

Algılama; göz, kulak, deri, burun ve dil olmak üzere beş duyu organımız yardımıyla gerçekleşir ve bu organlardan hangisi uyarıldıysa o organ sayesinde beyne giden ileti algı çeşidini oluşturmaktadır. Görsel algı, gözümüzün görüp seçtiği iletiyi beyne göndermesi sayesinde oluşmaktadır. Bireyler duyu organlarından en çok gözleri sayesinde ileti almakta ve gördükleriyle çevrenin öğrenilmesini sağlamaktadır. “Mekân ile kurulan algısal ilişkide tüm duyular mekândan edinilen algıyı ve imajı etkiler. Ancak çevresel algı açısından insan duyularından birinci derecede görme duyusu, sonra işitme duyusu önemlidir. Görme duyusu, bütün duyular arasında en karmaşık olanıdır. Görme duyusunun gerçekleşmesi için mutlaka ışık gerekmektedir. Görme, ışık olarak algılanan dalga boyunun göz aracılığı ile beyne iletilme sürecini kapsamaktadır” (Us, 2009: s.83). Görsel algılama görme duyusu ile sağlandığından görsel algıyı anlamak için öncelikle gözün yapısını ve görme olayını incelemek gerekmektedir.

Resim 14 Gözün Yapısı (URL-6)

Göz, göz çukurunda bulunan arkası ve yanları ışığı geçirmezken ön yüzeyi saydam olan küre şeklinde karmaşık yapıya sahip görme organıdır. Göz temel olarak üç esas tabakadan meydana gelmektedir.

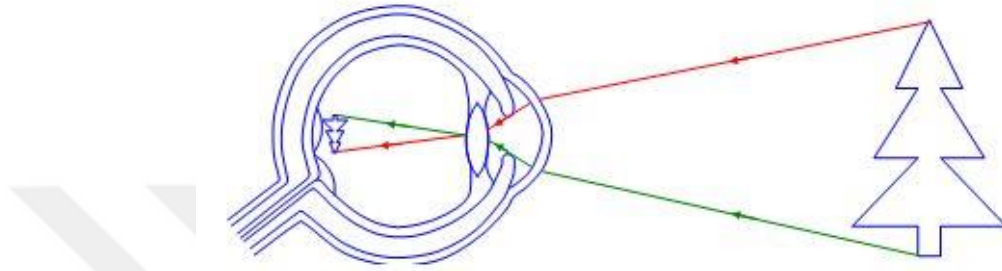
Sert Tabaka: Gözü dıştan saran, beyaz renkli bağ dokudan oluşan ve göze gelen ışığın ilk kırıldığı nokta sert tabaka olarak adlandırılmaktadır. Gözü gelebilecek dış etkilerden koruyan bu tabaka, Resim 14. de görüldüğü üzere gözün en ön kısmında bulunan kornea denilen ışığın kırılmasını sağlayan yapıyı da oluşturmaktadır.

Damar Tabaka: Sert tabakanın alt kısmında, birçok kılcal damarın bulunduğu ve gözün bütün dokularının beslendiği tabakadır. Göze rengini veren iris, göze gelen ışığın miktarını dengelenmesini sağlayan göz bebeği ve göze gelen ışığı kıran göz merceği bu tabakanın farklılaşması ile meydana gelmektedir.

Ağ Tabaka: Göz çukurunun en iç kısmında ışığa duyarlı hücreler ve sinirlerin bulunduğu tabakadır.

“Nesnelere odaklanmamız ve detayları algılamamız oldukça dar bir görme konisiyle sınırlıdır. Görsel alanımızı incelerken, gözlerimiz sürekli olarak hareket eder, tarama yapar ve görsel malzeme toplayabilmek için belirli yerlere odaklanır. Gördüğümüzü anlamlandırabilmek için, gözlerimizle topladığımız görsel veriyi beyin yorumlar, birleştirir ve tanıyacağımız ve anlayabileceğimiz görsel modeller haline getirir” (Ching, 2016: s.90). Görme olayının gerçekleşmesi için ise öncelikle ışık gereklidir. Çevredeki cisimlerden gelen ışık öncelikle saydam tabakada kırılarak göz bebeğine gelmektedir. Göz bebeği büyüyüp küçülerek iris sayesinde ışığın miktarını ayarlar ve ışınlar buradan göz merceğine geçer. Göz merceğinde kırılan ışınlar ağ tabakaya iletilir. “Görme duyularını renk ve ışık uyaranları meydana

getirir. Görme alanındaki nesnelere gelen uyarılar, (ışık ışınları) gözdeki merceğin dışbükey olması nedeniyle retinada ki görüntüleri ters olarak oluşturur” (Göler, 2009: s.54). Oluşan bu ters görüntü görme duyu hücreleri tarafından alınarak görme duyu sinirlerine aktarılır ve buradan beynin görme duyu merkezine görüntü iletilir. Burada görüntü ile ilgili bilgiler değerlendirir ve ters olan görüntüyü düzeltip görme olayını gerçekleştirir.

Resim 15 Görme Olayının Gerçekleşmesi (URL-7)

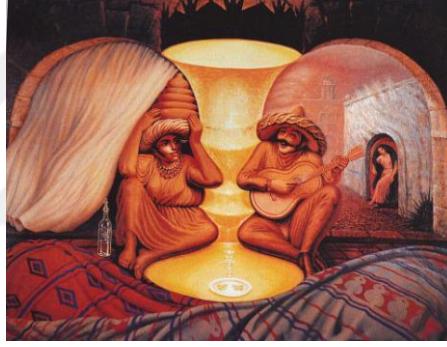
Görme olayının fiziksel oluşumunun dışında algısal oluşumunu Rasmussen (2017) “Görmek, bakanın çaba göstermesini gerektirir. Hiçbir şey yapmadan, sadece gözün retinasına görüntünün düşmesini sağlamak görmek için yeterli değildir. Retina, üzerinde devamlı olarak değişen resimlerin aktığı bir sinema perdesi gibi olsa da bilincimiz bu resimlerin ancak bir kısmının farkına varır. Öte yandan, kısıtlı bir görsel deneyim ya da ufak bir detay bile bir şey gördüğümüzü düşünmemiz için yeterlidir” (s.37) şeklinde tanımlamıştır. Görsel algı; bireylerin sosyal hayatı, bulunduğu coğrafi bölge, geçmişlerinde yaşamış oldukları tecrübeler, sahip olduğu kültürler gibi unsurlara göre değişiklik göstermektedir. Bireyler yaşantısı ve deneyimleri etkisinde çevresindeki unsurlardan amaçlarına uygun olanı seçerek algılamaktadır. Roth (2015)’a göre “Gelen veri anlamsız olduğunda zihin bunu tanıyamaz. Tamamıyla rastgele görsel ya da işitsel görüngüler verildiğinde bile, zihin daha önce depoladığı değerlendirme bilişisi temelinde bunlara bir ön yorum katar. Böylece, neyi algıladığımız daha önceden neyi bildiğimize dayanır” (s.91).

2.2.1.Görsel Algı Teorileri

20. yüzyılın başlarında Almanya’da Gestalt Görsel algı teorisi Max Wertheimer tarafından ortaya konulmuştur. Klasik bakış açısıyla parçadan bütüne gitmek yerinde bütünün bütün olduğunda anlamlı olduğunu savunmuşlardır. Tek tek parçalara bakıldığında bir anlam ifade etmediği ancak bütünün kendi başına anlamlı

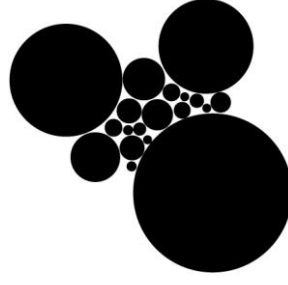
olduğu görüşü hâkimdir. Zengel (2008)'e göre “Önce parçaların sonra bütünün algılandığını ifade eden klasik psikolojiden farklı olarak, ‘yapı’ \ ‘oluşmuş bütün’ diye çok önemli bir ilkeyi ortaya koyarlar. Buna göre tüm zihinsel edinimlerde anlam, durumun bütünün algısından çıkar. Dolayısıyla tasarıma önce parçalara sonra toplayarak yaklaşırsa, anlamın gözden kaçacağını öte yanda bütünün parçalarının toplamdan fazla olduğunu savunurlar” (s.27). Gestalt teorisi temelde şekil-zemin ilişkisi, derinlik algısı ve algı yanılsamaları olarak üç ana grupta incelenebilir.

Şekil-Zemin İlişkisi: Gestalt teorisinin bu ilkesinde bireyin çevresinde kendisine seçmiş olduğu nesneye dikkatini odaklamasıyla şekil, bu şeklin arkasında kalan alana ise zemin adı verilmektedir. Şekil ile zemin bireye ve bakış açısına göre değişkenlik gösterebilmektedir. Şekil olarak algılanan zemin, zemin olarak algılanan da şekil olarak görülebilmesine rağmen şekil ve zemini aynı anda göremeyiz.

Resim 16 İki Yaşlı Birey Ve Saz Çalan Genç İle Onu Dinleyen Kadından Oluşan İki Farklı Şekil-Zemin (URL-8)

Derinlik Algısı: Önde olan nesne arkadaki diğer nesnelerin görünmesine engel oluyorsa genellikle zihnimiz önde olan birinci nesneyi daha yakın algılamaktadır. Aynı zamanda farklı büyüklükteki nesneler aynı hizadaysa her zaman küçük olan nesneleri zihnimiz daha uzaktaymış gibi algılanmaktadır. Bir diğer derinlik algısı ise aynı büyüklükteki nesneler farklı yüksekliklerde sıralanırsa birbirlerinden daha uzaktaymış gibi algılanabilmektedir.

Resim 17 Farklı Büyüklükteki Dairelerden Küçük Olanların Büyüklere Göre Daha Geride Algılanması (URL-9)

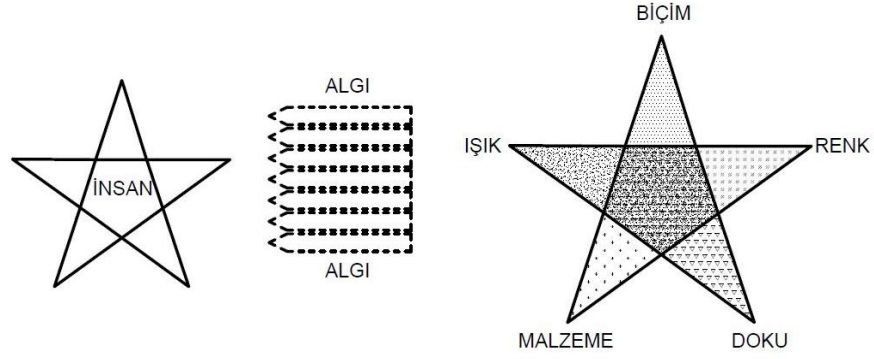
Algı Yanılsamaları: Fiziksel gerçekler ve psikolojik olaylar etkisinde kalan algımız yanılmaya çok elverişlidir. Genellikle görme duyusu sayesinde bu tarz algı yanılsamaları gerçekleşmektedir. İç ve dış mekân tasarımlarında karşımıza çıkan bu yanılsamalar malzeme, doku, renk, ışık etkisi gibi özelliklerle sağlanabilmektedir. Bunun yanı sıra yanılsamalar mekânı, büyük-küçük, geniş-dar, basık-ferah, hareketli-sabit gibi algılanmasını sağlamak için kullanılan algı oyunlarıdır. Örneğin; küçük mekânları olduğundan büyük ve geniş göstermek için mekânın çeşitli noktalarında ayna kullanılır. Bu da algımızın o mekânı olduğundan büyük sanmasına sebep olur.

“Gestalt algısının deneysel temelinin tasarımcıya iki boyutlu soyut alıştırmalara indirgediği ve üç boyutlu dünyanın gerçeklerinden uzaklaştırdığı doğrudur. Öte yanda algısal yanılgılar yoluyla yakalanan düşüncenin farklı bir kurgu içinde yorumlanmasını sağlar” (Zengel, 2008: s.32). Ching (2016)’ e göre mekân algımızı etkileyen “Bütün tasarım süreçlerinin özünde, tasarlanan her parçanın ahenkli bir bütünlüğe varması ve dolayısıyla belirli hedeflere ulaşması yatar. İç mekân tasarımında, seçilmiş öğeler işlevsel, estetik ve davranışsal yol göstericiler eşliğinde üçboyutlu modellere dönüşürler. Bu öğelerin modeller vasıtasıyla kendi aralarında kurdukları ilişkiler sonunda, görsel kaliteyi ve iç mekânın işlevsel uygunluğunu belirler, mekânı algılayışımızı ve kullanışımızı etkilerler” (s.46).

2.2.2. İç Mekân Tasarımında Görsel Algı Unsurları

İç mekân tasarımında görsel algı, bireylerin buldukları mekândan çıktuktan sonra çevresinde gördüklerini birbirlerine olan ilişkileri ile değerlendirip renk, biçim, doku gibi fiziksel özellikleri akıllarında kalan veya o mekânın birey üzerindeki etkisi

ile duyularının onda bıraktığı izler olarak tanımlanabilmektedir. Mekânlardaki nesnelerin biçim, doku, malzeme, ışık ve renkleri algılayışımız buldukları mekânla ve birbirleri ile ilişkilerine göre oluşmaktadır. Ayrıca algı, iç mekân tasarımlarında mekânın kimliğinin kullanıcılara aktarılmasında rol oynayan en önemli etkidir.

Resim 18 İç mekân algısında en önemli unsurlar olan biçim, doku, malzeme, ışık ve renk tek başlarına bir ifadeye sahip olsalar da hepsi iç mekânda birbirleri ile kesişim içindedir. (Yazar tarafından hazırlanmıştır).

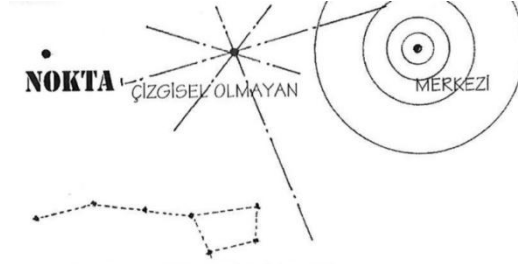
Tasarlanan herhangi bir şeyin kullanıcısının zihninde, tasarımcılarının anlatmak istediği amaç doğrultusunda algılanması doğru ve hedeflenen tasarımlar için büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple iç mekân tasarımlarında mekânın kullanıcılar tarafından algılanmasında etkili olan uyarıcılardan biçim, doku, malzeme, ışık ve renk gibi algısal faktörler ayrı ayrı ele alınıp incelenecektir.

2.2.2.1. Biçim

Biçim; nesnelerin dış görünüşündeki temel özelliklerini ifade etmektedir ve form olarak da adlandırılmaktadır. Mekânların veya nesnelerin işlevsel özellikleri biçimlerinin oluşumunu etkilemektedir. Mekânlar; bireylerin hafızalarında üç boyutlu olarak tüm yüzeyleri ile birlikte algılanmakta ve mekânın içinde bulunan nesnelerin oranları ve ölçekleri ile birlikte algıları güçlenmektedir. Mekân tasarımında en önemli öğelerden olan biçim, dış çizgilerin belirlenmesi ile cisimlerin şekillerinin ortaya çıkmasından oluşmaktadır. Hasol'a göre biçim tanımı ise "Somut sanatlarda belirli bir temanın plastik ya da grafik açıdan dile getirilişi, form" (Hasol, 2017: s.84) şeklindedir. "Biçimler bize kendisi, tasarımcısı, kullanıcısı, çevresi ile ilgili bilgiler verir. Biçim tasarımda ürünün biçimsel yapısını tarif eder, hem dış yapıya hem de bir araya getiren ilkeye gönderme yapmaktadır"(Karyağdı, 2015: s.140).

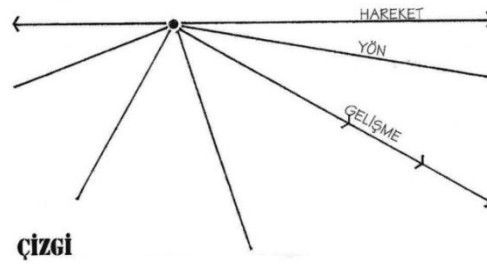
2.2.2.1.1. Biçimi Oluşturan Elemanlar

Biçimi oluşturan elemanlar birbirlerinin oluşumunu destekleyerek biçimin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Bunlar; nokta, çizgi, düzlem ve hacimdir.

Resim 19 Biçim Elemanlarından Noktanın Tanımı (Ching, 2016: s.93)

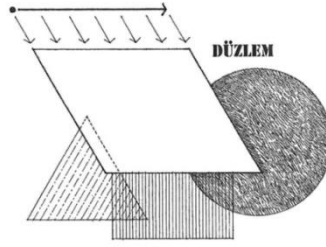
Nokta, iki doğrunun kesişmesi ile meydana gelmiş olup noktanın eni, boyu, yönü bulunmamaktadır. Bir alanın merkezi, bir çizginin sonu, iki çizginin buluşması gibi bölgeler nokta sayesinde tanımlanmaktadır. Nokta basit bir birim olarak görünse de tüm biçimlenecek şeylerin başlangıcı nokta sayesinde olur ve görsel algılamanın da meydana gelmesini sağlamaktadır. Gözümüzün algısındaki en küçük ifade olan nokta bütünü oluşturarak algıyı güçlendirmektedir. Ching (2016)'e göre “Nokta bütün biçimleri meydana getiren ögedir. Nokta hareket ettiği doğrultu boyunca bir çizgi meydana getirir; bu ilk boyuttur. Çizgi kendi doğrultusu dışında hareket ederse, bir düzlem oluşturur; bu da iki boyutlu bir ögedir. Düzlem, kendi yüzeyine dik veya eğik bir doğrultuda yükselme gösterirse, üçboyutlu bir hacim oluşturur” (s.92).

Resim 20 Biçim Elemanlarından Çizginin Tanımı (Ching, 2016: s.94)

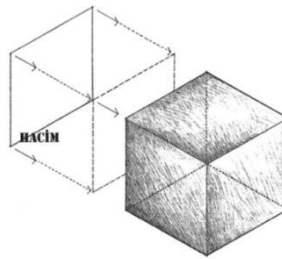
Çizgi, en basit ifade ile bir biçimin kenar bölgeleri olarak tanımlanabilir. Çizgi sayesinde mekâna ve nesnelere hareket kazandırılabilir. Noktanın uzaması veya iki noktanın birleştirilmesi ile çizgi oluşabilir. Çizgi uzunluk olarak tek boyuta sahiptir. Çizgi noktanın aksine bir harekete ve yöne sahiptir. Ayrıca çizgi sayesinde biçimlerin ifadesi algılanabilmektedir. “Düz bir çizgi, iki nokta arasında bulunan

gerilimi temsil eder. Düz çizginin önemli bir özelliği yönüdür. Yatay bir çizgi dengeyi, huzuru ve üzerinde ayakta durduğumuz veya hareket ettiğimiz bir düzlemi temsil eder. Bunun tersi olarak, düşey bir çizgi, yerçekimi kuvvetiyle denge durumunu ifade eder. Çapraz çizgiler, yani yatay ve düşey çizgiden sapmalar, yükseliyor veya düşüyor olarak görülebilir. Her iki durumda da hareketi ima ederler; görsel olarak aktif ve dinamiktirler” (Ching, 2006: s.95). Biçimi ifade eden çizginin durumlarından meydana gelen hareketler sayesinde görsel algılamaya sağlanmaktadır.

Resim 21 Biçim Elemanlarından Düzlemin Tanımı (Ching, 2016: s.98)

Düzlem, çizgilerin hareketinden meydana gelmekte ve cisimleri uzaydan ayıran kısmı oluşturmaktadır. Doğrultusu dışında bir yönde hareket ettirilen çizgi sayesinde meydana gelen düzlem, iki boyutludur ve eni, boyu bulunmakta fakat derinlikleri bulunmamaktadır. “Düzlemsel biçimler mimarinin ve iç mimarinin en temel elemanlarıdır. Zemin, duvar ve tavan veya çatı düzlemleri, mekânın üç boyutlu hacimlerini tanımlamak ve kuşatmak için kullanılır. Kendilerine özgü görsel özellikleri ve mekân içindeki ilişkileri, tanımladıkları mekânların biçimlerini ve niteliklerini belirginleştirir. Bu mekânların içindeki mobilyalar ve diğer tefriş elemanları da düzlemsel biçimlerden oluşmuş olarak görülebilir” (Ching, 2006: s.99).

Resim 22 Biçim Elemanlarından Hacmin Tanımı (Ching, 2016: s.98)

Hacim, eni, boyu, derinliği olan üç boyutlu bir cismin uzayda kapladığı yer olarak tanımlanabilir. “Biçim, bir hacmin dış hatlarını ve strüktürünü tanımlamak

için kullanılan bir terimdir. Bir hacmin kendine özgü biçimi, söz konusu hacmin sınırlarını belirleyen çizgiler ve düzlemlerin şekillerine ve birbirleri arasındaki ilişki tarafından belirlenir” (Ching, 2006: s.100).

2.2.2.1.2. İç Mekânda Biçimin Algısı

Bir iç mekân tasarımında ilk bakışta görülen ve anlamlandırılmaya çalışılan her şeyin biçimden meydana geldiği söylenebilir. Bireyler öncelikle nesnelerin, tasarımların biçimini görmektedir. Mekânların veya nesnelerin işlevsel özellikleri biçimlerinin oluşumunu etkilemektedir. Mekânlar; bireylerin hafızalarında üç boyutlu olarak tüm yüzeyleri ile birlikte algılanmakta olup mekânın içinde bulunan nesnelerin oranları ve ölçekleri ile birlikte bireylerin algısı güçlenmektedir. Konut iç mekân tasarımlarında en temel biçimler zemin, duvar ve tavadır. Ching (2016)’e göre “Zemin, duvar ve tavan veya çatı düzlemleri, mekânın üçboyutlu hacimlerini tanımlamak ve kuşatmak için kullanılır. Kendilerine özgü görsel özellikleri ve mekân içindeki ilişkileri, tanımladıkları mekânların biçimlerini ve niteliklerini belirginleştirir. Bu mekânların içindeki mobilyalar ve diğer tefriş elemanları da düzlemsel biçimlerden oluşmuş olarak görülebilir” (s.100). Ayrıca temel biçimlerden olan tavanların görsel algısı; kat yüksekliğinin fazla olduğu iç mekânlarda yüksek tavanla ihtişam, ferahlık hissini kullanıcıya aktarırken kat yüksekliğinin az olduğu iç mekânlarda alçak tavanla ise basıklığın yanı sıra samimiyet ve rahatlık hissini kullanıcıya aktarmaktadır. Duvarlar ise mekânların genişlik, uzunluk ve derinliğinin algısı için en önemli unsurlardan sayılabilmektedir. Duvarlar zemin ve tavan ile birleşerek mekânın biçimini ve boyutunu oluşturmaktadır. Temel biçimlere ek olarak mobilya, aksesuar gibi iç mekân tasarımını oluşturan unsurların biçimi mekânın algısına katkı sağlamaktadır. Konutlardaki bu biçimler genel olarak işleve uygun olarak tasarlanırsa hem mekânın kullanıcıları olan bireyler rahatlıkla hareketlerini yerine getirebilmekte hem de biçim algısı tasarım doğrultusunda istenilen şekilde kullanıcıya aktarabilmektedir. Bu bağlamda iç mekânlarda estetik kaygıların yanı sıra kullanıcı gereksinimlerinin de büyük ölçüde formu etkilediği söylenebilmektedir.

Göler (2009)’e göre “Biçimin iç mekânda algılanması, akla ilk olarak algılanan boşlukta var olan üç boyutlu formları getirir. Oysaki iç mekânın kendisi de üç boyutlu bir biçimdir. Mekânı oluşturan bu üç boyutlu biçimi algılama, onu oluşturan

öğeleri algılama yoluyla gerçekleşir. Hacimsel bir anlatımın yatay ve düşey akslara bağlı en, boy ve yüksekliği onun gerçek ölçüleridir. Mekânın algılanmasında bu boyutlar, düşey durumdaki yatay bakış şartlarında bakış doğrultusuna bağlı olarak genişlik, derinlik ve yükseklik olarak algılarız” (s.108). “Biçimlerin iç mekânlara kazandırdıkları bir değer ve nitelik vardır. Bu değerler mekânda konfor, sıcaklık, samimiyet, hareket, çizgisellik gibi birbirinden farklı etkiler oluşturabilir. Kavisli ve aynı zamanda yumuşak geçişli biçimlerin bulunduğu mekânlar rahatlık, konfor hissi uyandırmaktadır” (Dinçer, 2011: s.76). Biçimlerin iç mekânlarda doğru ve yerinde kullanılması mekânın kullanıcılarına tasarımcının vermek istediği etkiyi aktarabilmektedir. Biçimler kullanım yerleri ve şekillerine göre mekânlara konfor, rahatlık, samimiyet, hareket, durağanlık, ferahlık, genişlik gibi farklı anlamlar katabilmektedir. Ayrıca Rasmussen (2017)’e göre “Biçim, ağırlık ve hafiflik izlenimi de yaratabilir” (s.25).

“Bir iç mekândaki biçimlerin düzenli, geometrik biçimlerden meydana gelmesi kolay algılanmasını sağlamaktadır. Kişi bu biçimlerle, sıklıkla karşılaşması ona aşina olması ve dolayısıyla gördüğü biçimi, belirli bir geometrik biçimi çağrıştırmayan düzensiz bir biçime oranla daha hızlı kavramaktadır” (Dinçer, 2011: s.77).

Resim 23 Konut İç Mekân Tasarımlarında Biçimin Görsel Algısının İncelenmesi (URL-10)

Resim 23’deki konut salon tasarımı biçimlerin görsel algısı açısından incelendiğinde, iç mekânda genel olarak düzlemsel biçimlerin hakim olduğu ancak bazı detaylarda ise kavisli yumuşak formların bulunduğu görülmektedir. Salon tasarımındaki iç mekân donatı elemanlarına bakıldığında; koltuk, ünite, kitaplık düz

biçimlere sahipken berjerler, orta ve yan sehpa ise kavisli biçimlere sahiptir. Bunun sebebi olarak düz biçimlerle iç mekânda sakinlik, durağanlık algısı oluşturulup mekânın kolay algılanması sağlanırken kavisli biçimlerin yumuşak geçişlerinin rahatlık ve konfor hissini bireye aktardığı ve biçimin bu sayede iç mekândaki görsel algısında denge sağlamış olduğu söylenebilir. Ayrıca tavana doğru çapraz düzlemsel olan biçimler mekâna yukarı doğru bir hareket kattığından mekân olduğundan daha yüksek algılanmakta ve bu çapraz düzlemsel biçimlerin sayesinde mekânın ferah, aydınlık ve havadar algılandığı söylenebilir.

Resim 24 Konut İç Mekân Tasarımlarında Biçimin Görsel Algısının İncelenmesi (URL-10)

Resim 24'deki konut mutfak tasarımı biçimsel algı açısından değerlendirildiğinde iç mekâna düzlemsel biçimlerin hakim olduğu görülmekte olup örnek salon tasarımının aksine tüm mekân düz biçimlerden oluşmaktadır. Mutfak tasarımlarında önemli olan mekânda bireylerin rahat hareket ederek pişirme, yıkama, depolama gibi eylemleri yerine getirebilmesine olanak sağlanmasıdır. Resimdeki örnek mutfak tasarımında da kullanıcının hareketine olanak sağlayan biçimler kullanılmış olup düz geometrik biçimlerle mekânın algısı kolaylaştırılmıştır. Düz, basit, ergonomik ve işlevsel mutfak tasarımı, düz biçimleri ile mekânın durağan ve sakin algılanmasını sağlamaktadır.

2.2.2.2. Doku

“Doku; bir nesnenin uyardığı histir: Pürüzlü, pürüzsüz, yumuşak, sert gibi. Doku aynı zamanda bir mekânın karakter ve özelliklerini tanımlamak için de kullanılabilir” (Coates, Brooker ve Stone, 2011: s.70). Ching (2004) ise dokuyu “Bir biçimin parçalarının boyutları, şekli, düzenlenişi ve oranları ile yüzeyde elde edilen

görsel ve özellikle de dokunsal niteliklidir. Doku, bir biçimin yüzeylerine gelen anlık ışığın ne ölçüde yansıtılacağını ve ne ölçüde soğurulacağını da belirler” (s.34) şeklinde tanımlamaktadır. Hasol (2017) dokuyu “Bir yüzeyde, dokunma duyusuna hitap eden nitelikler, tekstür. Bir gerecin içyapısının yani bünyesinin karakteristiği: lifli taneli, gözenekli gibi ” (s.144) şeklinde tanımlamıştır. Bu bağlamda bir cismin yüzeyine dokunulduğunda sert ya da yumuşak pürüzler veya tam tersi pürüzsüzlük içerir. Bunlar da cismin dokusunu ifade etmektedir.

Nesnelerin bu özellikleri aslında malzemesinde var olan bir niteliğini taşımaktadır. “Malzemenin de kendini bize anlatma, tanıma biçimidir doku. Ahşap, taş, tuğla, beton, cam, metal, plastik gibi pek çok malzeme karakteristik yapıları ile kullanıldıkları yerde dokuları ile kimliklerini vurgular” (Gezer, 2014: 244). Her nesnenin doğal bir yapısal özelliği bulunmaktadır. Bu yapısal özelliklerin dışavurumu dokunun karakterini belirlemektedir. Doku nesnelerin tanınmasını sağlamaktadır.

**Resim 25 Farklı Dokuların Kesitlerinde Malzeme Yüzeylerinin Görünüşü
(Ching, 2016: s.120)**

“Görme ve dokunma duyularımız iç içedir. Gözlerimiz bir yüzeyin görsel dokusunu okurken, genelde dokunmadan malzemenin görünen dokusu hakkında fikir sahibi de oluruz. Daha önce benzer malzemelerin yüzeyine dokunmuş olmamızdan gelen deneyimle fiziksel tepkiler gösteririz” (Ching, 2016: s.120). Nesnelerin dokusu; ışıklık-karanlık, ağırlık-hafiflik, sıcaklık-soğukluk, uzaklık-yakınlık gibi ifadeleri bireyin algılamasını sağlamanın yanı sıra bireyin hafızasındaki dokuya ait verileri bulunduğu kültürün etkisiyle şekillendirmektedir. Dokular sert, orta sert ve yumuşak olarak çeşitlendirilebilir. Ancak önemli doku türleri doğal ve yapay dokudur.

2.2.2.2.1. Doku Türleri

Dokular; dokunulduğunda hissedilebilen üç boyutlu doğal dokular ve dokunulduğunda hissedilemeyen iki boyutlu yapay dokular olmak üzere iki ana grupta incelenebilmektedir.

Resim 26 Doğal Dokulara Örnek Solda Ağaç Dokusu, Sağda Yaprak Dokusu (URL-11 \ URL-12)

Doğal doku, nesnelere dokunulduğunda hissedilebilen üç boyutlu gerçek dokudur. Doğada var olan doğal malzemenin fiziki iç özelliklerinin dışavurumudur. Göz ile görülüp el ile hissedilebilen doku türüdür.

Dinçer (2011)'e göre doğal doku “Dokunun gerçek olarak nitelendirdiği, dokunma, hissetme ve görme ile bilinen algılama şekli olan dokulardır. Dokunsal dokuların doğal veya gerçek doku olarak da adlandırılmasının sebebi ise; doğada bulunması, yapısının değişime uğramaması ve belki bir kısmı işlenerek kullanılmasındandır” (s.82).

Resim 27 Yapay Dokulara Örnek Solda Halı (makine dokuması veya el dokuması), Sağda Kırlent (makine dokuması veya el işlemesi) (URL-13)

Yapay doku, nesnelere dokunulduğunda hissedilemeyen iki boyutlu çizimlerinde farklı taramalar yardımı ile oluşturulan dokudur. Doğadan elde edilmeyen insan eli ile yapılan doku türüdür. Halı deseni, kumaş deseni yapay dokuya örnek verilebilir.

2.2.2.2.2. İç Mekânda Doku Algısı

“Doku, mekânın algılanmasında malzemenin sıklık, seyreklik, ışıklılık, hafiflik, sıcaklık, soğukluk, hareket, sükûnet ifadeleri veren dokuları ile algılamada uzaklık ve yakınlık etkileri yaratarak mekânı biçimlendirmektedir. Yapay doku düzenlerinde, doku çeşitlemelerinin, zıtlık ve armoni gibi görsel olanakları ile her türlü doku efektlerini verebilmek, ritimler meydana getirmek mümkündür” (Gezer, 2007: s.42). Bireyler görüp dokunarak hissettiği mekânları duyuları ile tecrübe ettiğinden o mekânları algılayabilmektedirler. Doku aslında malzemenin karakteristik özelliklerini bireylere hissettirme şeklidir. Ayrıca mekân tasarımlarının kimliğinin oluşmasında cam, plastik, ahşap, kumaş gibi tasarımda kullanılan malzemelerin dokuları önemli rol oynamaktadır. Doku; malzemenin sıcaklık-soğukluk, uzaklık-yakınlık, sertlik-yumuşaklık, gerginlik-gevşeklik gibi temel olan fiziksel özelliklerinin yanında malzemeye kültürel olarak da bir nitelik kazandırmaktadır.

“Görme ve dokunma duyularımızla algıladığımız doku, algılama düzeyinde psikolojik olarak da bizi etkiler. Bu etkilenmeler dokunun şeffaflığı, sertlik derecesi, ışıksal özellikleri, yapısal kurgusu gibi fiziksel etkilerin dokuyu algılayan kişinin bilinç düzeyinde önceki zamanlarda biriktirdikleri ile de ilgilidir. Bu biriken ve bize mesajlarla geri dönen etkileşimlerde daha önceki deneyimler büyük rol oynamaktadır” (Gezer, 2007: s.43). İç mekân tasarımını oluşturan en temel öğelerinden biri olan duvarlar mekânın kimliğini oluşturmada önemli rol oynamaktadırlar. Duvarlarda düzensiz biçimler varsa dokular bireylere hareketi algılatırken, düzenli ve simetrik biçimlerse resmiyet ve sabitliği algılatmaktadır.

Resim 28 Konut İç Mekân Tasarımlarında Dokunun Görsel Algısının İncelenmesi (URL-10)

Resim 28'deki konut salon tasarımında dokunun görsel algılamaya olan etkisi iç mekânda kullanılan tasarım öğeleri ile kullanıcıya aktarılmaktadır. Öncelikle tasarımın temelini oluşturan öğelerden incelenmeye başlanırsa; zeminde kullanılan ahşap parkenin mekâna kattığı sıcaklık etkisi, duvar ve tavanlar dümdüz yalın halde beyaz ile boyanarak dokuların görsel algıları arasında denge sağlanmaya çalışıldığı söylenebilmektedir. Pencerelerin büyük olmasından dolayı mekâna doğal ışığın fazla alınması nesnelere dokusunun ön plana çıkarak kaliteli algılanmasını sağlamaktadır. Zeminde kullanılan halı, büyük ve yoğun hareketli dokusu sayesinde kullanıcının dikkatini çekmekte olup doku varlığını görme duyusu ile kullanıcıya hissettirmekte ve algılatmaktadır. El dokuması veya makine dokuması olan yapay dokuya örnek döşemelik kumaş, kanepenin tasarımını tamamlayarak dokusuyla mekâna bütünlük sağlamaktadır. Yumuşak yapısı ve dokusundan dolayı kanepenin iç mekânda diğer öğelere göre daha uzak olarak algılatmaktadır. Mekânın çeşitli yerlerinde konumlandırılan canlı bitkiler doğal dokuları sayesinde mekâna sıcaklık ve canlılık katmaktadır. Sehpanın geniş iplikli dokusu gözle görülebilen pürüzlü yapısından dolayı bireyde yakınlık algısı oluşturmaktadır. Resim 28'deki iç mekânın tasarımında kullanılan malzemenin karakteristik özelliği sayesinde konfor ve rahatlık hissinin bireylere algılatılması dokunun en önemli görevlerinden biri olduğu görülmektedir. Halı, kilim, perde gibi aksesuarların karakteristik özellikleri sayesinde mekânlara kimlik kazandırılmakta ve mekânların algısında dokuların tamamlayıcı unsur olarak kullanıldığı görülmektedir. Ayrıca iç mekân tasarımının tümünde kullanılan ahşap,

kumaş, duvar boyaları, halılar gibi malzemelerin tasarımdaki uyumu sayesinde algısal mekân bütünlüğü sağlamaktadır.

2.2.2.3. Malzeme

Hasol (2017) mimarlık sözlüğünde malzemeyi “bir şey yapmak için kullanılması gereken maddeler, gereç” şeklinde tanımlamaktadır (s.306). Belirli bir tasarımda amacı gerçekleştirmek için ihtiyaç olan nesnelere malzeme diyebilmekteyiz. “İç mimarlık ve iç mekân tasarımında malzemelerin seçim ve kullanım şekilleri sonsuzdur. Ancak tasarımcı tarafından uygun seçim ve doğru kullanım çok etkileyici ya da çok ince bir etki ortaya çıkarabilir” (Gagg, 2013: s.08). Her farklı malzemenin iç mekâna kattığı farklı bir anlam olup bununla birlikte iç mekânlarda kullanılan birbirinden farklı birçok malzeme bulunmaktadır. Günümüzde gelişen ve sürekli değişen teknoloji sayesinde de her geçen gün farklı malzemeler üretilmekte olup iç mekânların görsel algısı çeşitlendirildiği söylenebilmektedir.

2.2.2.3.1. Malzeme Türleri

Malzemeleri temel olarak doğal malzemeler ve yapay malzemeler olarak iki grupta incelemek mümkündür.

Resim 29 Doğal Malzemelere Örnek Solda Mermer, Sağda Ağaç (URL-14 \ URL-15)

Doğal malzemeler, doğadan elde edilen malzemelerdir ve ham\ yarı ham halde olup işlenmeye hazır yapıya sahiptirler. Belli bir üretim sonucu elde edilmeyen doğal malzemelerin kendilerine benzeyen yapay malzemelerden muadili olsa bile bazı farklılıkları bulunmaktadır. Doğal malzemeler üzerlerinde doğanın izlerini taşımaktadır. Ahşap, taş, toprak, metal gibi doğal malzemeler iç mekânın temel öğelerinde ya da mobilya ve aksesuarlarda kullanılarak yaşam alanlarının kalitesini yükseltmekte ve mekânın kullanıcılarına uzun süre hizmet etmektedir. “Doğal malzemeler (taş, tuğla, ahşap), görüşümüzün yüzeylerinden içeri girmesine izin

vererek bizi maddenin sahiciliğine ikna eder. Doğal malzemeler hem yaşlarını ve tarihlerini, hem de kökenlerinin ve insan tarafından kullanılmalarının hikâyelerini anlatır” (Pallasmaa, 2011: s.40). Çalışmanın ana konusu olan İskandinav tasarımlarında; ahşap, deri, taş, rattan, metal ve mermer sıkça kullanılan doğal malzemelerdir. İskandinavların doğaya verdikleri önemden dolayı iç mekân tasarımlarında yoğun olarak doğal malzemelerin kullanıldığı görülmektedir.

Resim 30 Yapay Malzemelere Örnek Solda Plastik, Sağda Kumaş (URL-16 \ URL-17)

Yapay malzemeler, içeriğinde doğal malzeme olsa da karakteri değiştirilerek mevcutta hazır olmayıp hammaddelerinden üretimi yapılan malzemelerdir. Yapay malzemelere istenilen özellikler eklenerek yapısı değiştirilmektedir. Yapay malzemelere kumaş, plastik, cam gibi malzemeler örnek verilebilir. Pallasmaa (2011)'ya göre yapay malzeme; “Makineyle üretilmiş malzemeler (geniş cam paneller, emaye metaller ve sentetik plastikler) maddi özlerini ve yaşlarını iletmeksizin sert yüzeylerini göze sunarlar” (s.40). Çalışmanın ana konusu olan İskandinav tasarımlarında ise cam, kumaş ve plastik sıkça kullanılan yapay malzemelerdir. Günümüzde üretim tekniklerin gelişmesiyle birlikte bu malzemelerin işlenmiş halleri farklı şekillerde kullanıcılarına sunulmaktadır.

2.2.2.3.2. İç Mekânda Malzeme Algısı

İç mekân tasarımlarına malzemenin yapısı sayesinde tasarımlarda bütünlük, fonksiyonellik, konfor gibi kavramlar kazandırılabilir. İç mekânlarda görsel algıyı etkileyen elemanlardan olan malzeme, aynı zamanda mekânın oluşturulması için gereken bir öğedir. Malzeme olmadan iç mekân donatı elemanları ya da mekânın temel öğeleri elde edilemez. Malzemeler aynı zamanda mevcut yapısından dolayı var olma amaçlarını yerine getirmesinin dışında bireylerin görsel algısını etkilemektedir. İç mekân tasarımında en çok kullanılan malzemeler ahşap, pişmiş toprak, taş, plastik,

cam, kumaş ve metal olarak sıralanabilir. İç mekânlarda kullanım şekillerine göre mevcut algısı dışında etkilere sahip olan malzeme aynı zamanda bireylerin davranışlarına da etki etmektedir. “Malzemeler bir mekânı kullanan kişilerin davranışlarını yönlendirip değiştirebilir: Soğuk ya da sıcak; heyecanlı ya da sönük; rahatlamış ya da tedirgin hissedebiliriz. Bu hislerin hepsi yalnızca bir malzemenin sahip olduğu bin farklı olasılıktan kaynaklanır” (Gagg, 2013: s.08). “Sertlik ve yumuşaklık, ağırlık ve hafiflik izlenimleri malzemelerin yüzey nitelikleri ile ilgilidir. En kabasından en düzgününe sayısız türde yüzey vardır” (Rasmussen, 2017: s.26).

Malzemeler teknik etkilerinin dışında renk, biçim, doku gibi malzemelerde farklılık gösteren niteliklerle mekâna derin, ferah, sıcak, uzak gibi algılar ekleyebilir. Soğuk olan malzeme ışık, renk ve doku sayesinde sıcak olarak hissettirilebilir. Bu durum tasarımcıların elinde şekillenmektedir. Teknolojinin etkisiyle malzemeleri belli sınırlarda değişmesini sağlayarak algıyı değiştirmek tasarımcıların katkısıyla yapılabilmektedir (Göler, 2009: ss.175). Teknolojinin gelişmesinin malzemenin uygulanma şekline de etki ettiği söylenebilir. Örneğin, önceleri ahşabın çalışmasını engellemek için balıksırtı şeklinde döşenen ahşap parke günümüzde farklı çeşitlerde uygulanabilmektedir. Bu sayede iç mekânlara malzemenin döşenme şekli ile dahi farklı görsel algı katılabilmektedir.

Malzemeler, tasarımcıların iç mekânda oluşturmak istedikleri algı ile şekillenmektedir. Resim 31. de örnek verilen iki iç mekândan biri klasik tarza diğeri ise modern tarza sahiptir. İkisinde de ortak olarak kullanılan malzemelerden ahşap malzeme aynı olmasına rağmen ikisindeki algı birbirinden bambaşkadır. Biri ağır, yoğun, süslemeli görünürken diğeri tam aksine sakin ve durağandır. Ahşap malzeme klasik tarzda oymalı ve yoğun işlemeli halde kullanılırken modern tarzda tamamen sakin, düz ve net hatlarla kendi halinde bırakılmıştır. Bu sayede işlemeli olan tasarım ağır, hareketli, resmi, yoğun bir etki yaratırken diğeri durağan, sakin, nötr etki yaratmaktadır. Ahşap malzeme üzerinde kullanılan cila tercihi de mekânın algısını etkilemektedir. İşlemeli olan ahşap mobilyalarda parlak cila kullanılarak bireyin o noktaya odaklanması hedef alınarak ışığında parlak noktalara vurup yansımalar yapmasıyla algının odak noktasını desteklemesi sağlanmıştır. İşlemesiz, gayet sade ahşap işçiliğine sahip diğeri mekânda ise mat cila kullanılarak yalın etkinin algısı kuvvetlendirilmiştir. Sonuç olarak malzemenin mekân içinde kullanım tercihleri

sayısız varyasyon oluştursa da, mekânın tasarımcısının kullanıcıda hissettirmek istediği algıyı hissetmesi tasarım için esas olan noktadır.

Resim 31 Farklı Tasarımlara Sahip İç Mekânlarda Kullanılan Aynı Malzemenin Algıyı Farklı Şekilde Etkilemesine Örnek; Solda Klasik Tarz, Sağda Modern Tarz (URL-18 \ URL-19)

Resim 32 Konut İç mekân Tasarımlarında Malzemenin Görsel Algısının İncelenmesi (URL-20)

Resim 32. deki konut iç mekân tasarımı malzemenin görsel algıya etkisi açısından incelendiğinde ilk olarak iç mekânda birçok farklı malzemenin kullanılmış olduğu görülmektedir. Orta sehpa, doğal malzemelerden masif ahşap mat cilalı ve işlenmiş ham hali ile kullanılarak sakin, sıcak bir yapısı ile mekânda vurgulanmaktadır. Bu masif ahşabın sıcak ve samimi algısı duvarda kullanılan koyu renk ahşap raflarla desteklenmiştir. Pufların döşemesinde kullanılan baskın deri kaplaması mekânda ön planda olup ayaklarının metal malzemesinden dolayı

oluşturduğu soğukluk derinin sıcak yapısı ile görsel algısı dengelenmektedir. Zeminde kullanılan tekstil ürünü halı dokusu, rengi ve büyüklüğüyle mekânın algısında hâkimiyet sağlamaktadır. Odanın odak noktasını oluşturan şömine, etrafına döşenen beyaz kültür tuğlası ile dokusunun pürüzlüğünden dolayı yumuşak ve hareketli bir etkiye sahiptir. Şöminenin sağ ve sol yanında bulunan metal ve camlı üniteler mekâna şeffaflık katarak tekstil ürünlerinin verdiği sıcaklığı dengelemektedir. Koltukların döşemesinde kullanılan kumaşlar renklerin de etkisiyle mekâna canlılık ve hareket katmaktadır. Genel olarak malzeme seçiminin de etkisiyle modern salon tasarımının kullanıcılarına sakin, huzurlu, rahat ve konforlu mekân algısı sağlamış olduğu söylenebilir.

2.2.2.4. Işık

“Işık; cisimlerin görülmesine ve renklerin ayırt edilmesine yol açan fiziksel erke (enerji)dir. Işık, saydam ve homojen bir ortamda doğru çizgi halinde yayılır” (Hasol, 2017: s.214). “Belirgin yoğunluktaki bir ışık, yani tek ya da birkaç kaynaktan çıkarak aynı yönde düşen ışık, biçim ve dokuyu en iyi şekilde gösterir. Aynı zamanda odanın kapalı bir bütün olma özelliğini daha belirginleştirir. Işık tek başına, çevresi kapalı bir hacim etkisi yaratabilir” (Rasmussen, 2017: s.210). Bir tür enerji şekli olan görünür ışık (380nm ile 760nm arasında olan gözün algıladığı ışık), görsel algılamadaki en büyük etkidir. Kaynaktan çıkan görünür ışık sayesinde mekânın, cisimlerin görülmesi sağlamaktadır.

Işığın nesneyi direk olarak etkilediği kısımlar açık ton olup asıl rengi vermezken ışığın nesneye açılı olarak geldiği kısımlar parlaklık ve yansıma olmadığından asıl rengi vermektedir. Nesnenin ışığı almadığı nokta ise koyu tondur (Yüce, 2018: s.74). Işığın mekânda etkilediği cisimlerin yüzeylerinin saydam, yarı saydam ve opak olma durumu ışığın yutulmasına ve yansımaya sebep olmaktadır. Aynı şekilde cisimlerin parlak ya da mat olması da ışığın yansıma ve yutulmasına sebep olmaktadır. Yansıyan ışık beyaz, yutulan ışık siyah olarak görülmektedir. “Işığın azaltılması veya artırılması durumunda rengin doymuşluğunda veya türünde herhangi bir değişim olmazken, ışık miktarı değişir. Bu rengin valörünü verdiği gibi, özellikle yapay ışıklandırmada rengin nüanslara kaymasına da neden olmaktadır” (Gezer, 2008: ss.35).

2.2.2.4.1. Işık Türleri

İç mekân tasarımlarında kullanılan ışık türleri doğal ve yapay olmak üzere iki türden oluşmaktadır.

Resim 33 Doğal Işık Örneği, Tadao Ando'nun Işık Kilisesi (URL-21)

Doğal ışık, enerjisini kendiliğinden üreten kaynaktır. Doğal ışığa örnek gösterilebilecek olan tek kaynak olan güneş ışığı gün boyu var olan tek ışıktır. “Güneş, görünen ışıklığı, ışık yeğlinliği 3.10 27 cd (kondela) olan doğal, birincil, noktasal bir ışık kaynağıdır. Bu kaynağın atmosferi geçerek yeryüzüne ulaşan görünür ışınları ($\lambda = 380-760$ nm arasında olan ışınlar) güneş ışığı olarak tanımlanır” (Göler, 2009: s.195).

Enerjisi bitmeyen ve doğal olarak elde edilen günışığı var olduğu tüm süreç boyunca iç mekâna olabildiğince uzun süre alınmalıdır. Doğal ışığın iç mekâna alınmasını sağlayan en önemli unsur ışık geçirgenliği olan camlardır. Pencereleden iç mekâna katılan doğal ışık mekânın aydınlanmasını sağlamakla birlikte kullanılan donatıların görme ile algılanan kalitesini de arttırmaktadır. “Duvar düzlemindeki pencereleden ya da tepe aydınlatmasından (skylight) giren güneş ışığı, oda içerisindeki yüzeylere düşer, onların renklerini canlandırır ve dokularını belirginleştirir. Meydana getirdiği değişken ışık ve gölge durumları ile birlikte, güneş girdiği odanın mekânına canlılık vererek, bu mekânın içindeki biçimleri belirginleştirir. Gün ışığının odadaki yoğunluğu ve dağılımı mekânın biçimini netleştirebilir veya bozabilir; oda içinde renkli bir atmosfer yaratabileceği gibi hüzünlü bir ortam da yaratabilir” (Ching, 2004: s.171).

Resim 34 İç Mekân Tasarımında Yapay Işık Örneği (URL-22)

Yapay ışık, doğal ışık ile aydınlatmanın yetersiz olduğu yerlerde ve iç mekânın tasarımına göre farklı etkiler oluşturmak için kullanılmaktadır. Doğal ışığın yetersiz kaldığı iç mekânlarda yapay ışıkla etkin bir aydınlatma sağlanabilmektedir. Yapay ışık kaynağının örneği lambalardır. İyi tasarlanmış ve konumu iyi belirlenmiş yapay aydınlatma elemanları kullanıcının algısını kuvvetlendirmektedir. Yapay ışıkla aydınlanan iç mekânlarda doğru ışık renklerinin seçilmesi de kullanılan malzemelerin dokularının, biçimlerinin ve renklerinin algısında önemli etkilere sahiptir. Doğru kullanılan iç mekân ışıkları sayesinde kullanıcıların tasarımda mekânın işlevini yerine getiren rahat, güvenli, huzurlu mekânlara ulaşabileceği söylenebilir. Mekânın ışığının doğru kullanılmasını sağlamak için tasarımcının ışık özelliklerine hakim olması gerekmektedir. Yapay ışık sağlayan beş tip yapay aydınlatma biçimi bulunmaktadır.

Direkt aydınlatma; aydınlatma öğelerinden çıkan ışığın büyük bir kısmının direk olarak mekânın aydınlatmasını sağlayan aydınlatma tipidir. Bu tip aydınlatmalar kesin sınırlar ve net gölgeler oluşturmaktadır. Işığın direk etki etmesi gözün yorulmasına sebep olduğundan iç mekânlarda kullanılırken dikkat edilmesi gereken bir aydınlatma tipidir.

Yarı Direkt Aydınlatma; ışığın % 60- % 90 arasında kalan kısmını yarı direkt olarak mekânın aydınlanmasını sağlayan aydınlatma tipidir. Bu tip aydınlatmaya tavan armatürleri örneğini vermek mümkündür. Işığın bir kısmı yutulduğundan yumuşak gölgeler oluşmaya başlamaktadır.

Karma Aydınlatma; bu tür aydınlatmalarda ışığın büyük bir kısmı yutulur. Yansımalar ve gözü rahatsız etme belli ölçüde azalır.

Yarı Endirekt Aydınlatma; ışığın belli bir kısmını aşağı bir kısmını da yukarı gönderen aydınlatma tipidir. “Armatürden çıkan ışınların büyük kısmı tavadan yansıdığından dolayı tavan ışık üreticisi durumuna gelir ve aydınlatma verimi düşer”(Dinçer, 2011: s.39).

Endirekt Aydınlatma; ışığın armatürlerden çok az kısmının aşağı doğru büyük bir kısmının da yukarı doğru gönderilmesiyle oluşan aydınlatma tipidir. Tavana yansıyan ışığın çokluğundan dolayı mekân içindeki ışığın verimi düşüktür. Tavan ve duvar renkleri, dokuları önemli bir etkiye sahiptir.

2.2.2.4.2. İç Mekânda Işık Algısı

İç mekânda ışık, cisimlerin biçiminin, renginin, dokusunun ve malzemesinin tüm detayları ile görülmesini sağlamaktadır. Nesnel mekânda ışık sayesinde anlam ve ifade kazandığından mekânın algısında ışık kalitesi önemli unsurdur. Işık etkisi ile birlikte insan algısında mekânlarda uzak-yakın, büyük-küçük, ferah-basık ya da soğuk-sıcak etkiler oluşturulabilmektedir. Hatta ışıklı ve ışısız olarak mekânlarda bölümlerde oluşturulabilmektedir. Mekânda ışık, vurgulanmak istenen nesnenin üzerinde konumlandırıldığında kullanıcıların dikkatini istenen o nesneye odaklamak ve bu sayede diğer var olan nesnelere algıya etkisi azaltılarak dikkat çekilmek istenen nesnenin mekânda önemli etkiye sahip olduğu algıda hissettirilebilmektedir. Roth (2015) ışığın mekâna olan etkisini “Çevreyi hissetmemizde asal alıcılarımız gözlerimizdir, bu nedenle çevreyi aydınlatan ışık aldığımız bilişimi aşırı bir öneme sahiptir. Dokuların algılanışı yapıya düşen ışığın kalitesine bağlıdır. Işık, güçlü psikolojik tepkiler yaratır ve belirli fizyolojik etkilere sahiptir” şeklinde tanımlamıştır (s.112).

“Işısız hiçbir renk, biçim, doku ve var olan bir iç mekân görülemezdi. Bu sebeple aydınlatma tasarımının ilk işlevi, iç mekânda bulunan biçimleri ve mekânı aydınlatmak ve görünür kılmak, dolayısıyla mekân kullanıcılarının ihtiyaç duydukları hızda, rahatlıkta ve hatasız olarak mekân içindeki etkinliklerini yerine getirmelerini sağlamaktır” (Ching, 2016: s.126). Bu nedenle iç mekânlarda kullanılan doğal ve yapay ışığın konumlandırılmasının kullanıcıların eylemlerine olanak sağlayacak ve iç mekânın biçim, doku, malzemesini en iyi şekilde algılamasına

imkân sağlayacak şekilde olması gerekmektedir. İyi tasarlanmış mekânlar ışığın konumlandırılması ve yanlış seçilmesi ile kötü, eksikleri olan mekânlarda ışığın doğru konumlandırılması ve doğru seçilmesiyle kusursuz olarak kullanıcılara yansıtılabilmektedir. Bunun yanı sıra donatı elemanlarının veya mekânın temel elemanlarının yüzeylerine gelen ışık, yüzeylerin doku özelliklerine göre de tepki vermektedir. Parlak bir dokuya sahip nesneye gelen ışık tamamen yansıma yaparken mat yüzeye sahip nesne ışığın bir kısmını emer bu da mekânın tasarımını etkileyerek algıyı şekillendirmektedir.

Göler (2009) ışık algısını “Işıkla iç mekânlarda insan algısında kışkırtıcı etkilerden, dinsel bir atmosfer yaratmaya kadar, büyük bir yelpazede tasarım yapmak mümkündür. Işığın gölge etkisi ile üç boyutlu formlarda, boyut farklılıkları, ifade değişiklikleri gibi görsel etkilere ulaşılabilir. Bu etkilere doğru bir şekilde ulaşmak, mekânda istenilen görsel etkileri oluşturmak ve görsel bir farklılıkla sanatsal açıdan plastik bir anlayışa varmak demektir” şeklinde ifade etmiştir (s.210).

Kalınkara (2001) iç mekânda ışığın bireyler üzerindeki etkisini şu şekilde sıralamıştır (s.57);

- *Parlak ışık enerji verir, ağır iş veya enerjik aktivitelere teşvik etme eğilimi vardır.*
- *Hafif ışık, gevşeklik-dinlenme hissi verir, gereğinden fazla hafif ise uyku verebilir.*
- *Çok parlak ışık, fiziksel ve duygusal üzüntülere neden olabilir. Parlak, odaklanmış bir ışık kendimizi-spot altında bir sahnedeki bir aktör gibi ya da spot altında polisin sorgulama yapması gibi- rahatsız hissetmemize neden olabilir.*
- *Titrek ışık, şöminede olduğu gibi sürekli dikkati çeker ve insanı fiziksel olarak ona doğru yöneltir.*
- *Aydınlık ve karanlığın kuvvetli kontrastı etkili görünür, ancak çok fazlası yorgunluk verebilir*
- *Sıcak renkli ışık neşe verir, hoşya gider.*

- *Soğuk ışık ise daha çok dinlendiricidir.*

Bu ışık etkilerine ek olarak mekânlarda ayna kullanılması yapay ve doğal ışığı yansıtmakta ve ışığın etkisini güçlendirmektedir. Işık etkisini tasarımlarda bu tarz etkenlerle yönlendirmek mümkün olup tasarımcının yansıtmak istediği iç mekâna göre şekillenmektedir.

Resim 35 Konut İç Mekân Tasarımlarında Işğın Görsel Algısının İncelenmesi (URL-23)

Resim 35. deki salon tasarımı ışık algısı açısından incelediğinde mekâna doğal ışğın büyük açıklıklı birkaç pencereden aldığı görölmektedir. Büyük pencerelerden doğal ışğın kesintisiz şekilde iç mekâna aktarılması görsel algılama için önemli etken olmaktadır. Bu doğal ışık sayesinde mekânda kullanılan donatıların rengi, dokusu, malzemesi ve biçimi daha net ve kaliteli şekilde algılanmaktadır. Işık olmadan kullanılan bu faktörlerin hiçbirini kullanıcı tarafından görölmeyeceğinden bir önemi olmazdı. Gün ışğının olduğu saatlerde bu açıklıklarla doğal yollarla elde edilen ışğa ek olarak doğal ışğın yetersiz kaldığı saatlerde kullanılan yapay ışıklar ile bireyin görmesinin devamlılığı sağlanmaktadır. Örnek alınan mekândaki avize mekânın ana yapay ışık kaynağıdır. Avize sayesinde hafif ışıkla mekânın kullanıcılarına rahat, dinlendirici bir ortam sağlanın hedeflendiği söylenebilmektedir. Bunun yanı sıra sehpa üzerinde kullanılan mumlarla kesintili ama dinlendirici olan ışğın etkisi kullanılmıştır. Kanepenin yanında kullanılan lambader ile noktasal ışık sağlanıp ışğın yanık olduğu zamanlarda dikkat o noktaya çekilebilmektedir. Sıcak renkli ışık saçan şömine mekânın odak noktası olup odunların yanarken ateşten gelen ışğın titreşimiyle kullanıcının odağı olup rahatlatıcı ve dinlendirici bir etki

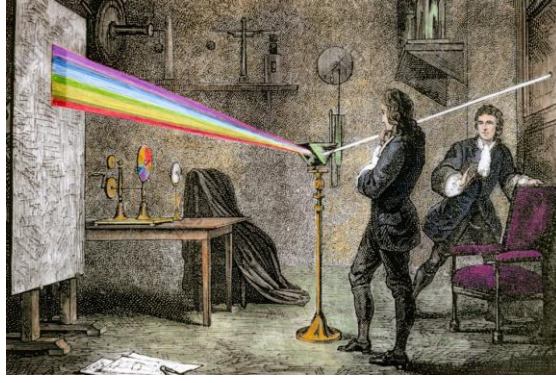
sağlamaktadır. Genel olarak aydınlık olan mekân ferah, geniş, rahat algılanmaktadır. Işıkların etkisi ile mekânın fiziksel özellikleri doğru biçimde algılanmasına yardımcı olunmaktadır. Ayrıca mekânda kullanılan parlak yüzeyler üzerine düşen ışık yansarak bireyin algısını o yöne çekmektedir. Işık-gölge oyunları, kontrast ışık alan yüzeylerin mekânda ışık algısına etki ettiği söylenebilir.

2.2.2.5. Renk

Hasol (2017) rengin tanımını “Işığın eşya üzerine çarpmasıyla yansıyan ışınların niteliğine göre gözde oluşan duyumlardan her biri” şeklinde ifade etmiştir (s.390). Görsel iç mimarlık sözlüğünde ise renk tanımını “Nesnelerin ışığı yansıtma ve emmesine bağlı olarak gözde oluşturduğu duyumlar. Belli renklerin fiziksel özelliklere ve\veya güçlü kültürel çağrışımlara sahip olduğu düşünülür” (Coates, Brooker ve Stone, 2011: s.210) şeklindedir.

Renk, iç mekân tasarımlarında cisimlerin üzerine gelen ışığın görme duyusuna yansmasıyla görünmekte ve algılanmaktadır. Işıkla birlikte renkler canlanarak biçim ve dokuların özelliklerini meydana çıkarmaktadır. Bu cisme vuran ışık tamamı göze iletilirse beyaz renk, tamamı göze iletilmezse siyah renk meydana gelmektedir. “Renkler içerdikleri düşük ya da yüksek titreşimli enerjiyle insan psikolojisi üzerinde etkili olmaktadır. İnsanın duyuşal, zihinsel ve fiziksel dünyasını derinden etkileme gücüne sahiptirler” (Çetin, Gümüş ve Özbudak, 2003). Renk mevcut fiziksel özelliklere sahip olmanın yanı sıra görme olayının gerçekleşmesi ile fizyolojik özelliklere de sahiptir. Görme olayını gerçekleştiren birey üzerindeki farklı algıyla ise psikolojik özelliklere sahiptir.

Fiziksel Renk; ölçülebilen, rakamlarla kesin olarak ifade edilebilen fiziksel değerler rengin fiziksel özelliklerini tanımlamaktadır. Isaac Newton beyaz ışığın kırılarak çeşitli renklere ayrıldığını savunmuş ve bunun üzerine çalışmalar yapmıştır. Karanlık bir odada güneş ışığını prizmadan geçiren Newton, ışığın cam prizmadan kırılarak karşıya geçmesi sonucunda mor, lacivert, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve kırmızı olmak üzere yedi renkten oluşan tayfta her rengin kendine ait dalga boyu olduğunu kanıtlamıştır. Bu deney sonucu beyaz ışığın yedi renkten oluştuğunu kanıtlamıştır.

Resim 36 Newton' un Renk Tayfı Deneyi (URL-24)

Fizyolojik Renk; Işığın etkisi ile görünür renklerin göz sayesinde beyne iletiildiği düzeni anlatan kurgudur. Gözün retina tabakasında bulunan konik ve silindirik hücreler sayesinde renkler ışıpta görünür. Retinada renkli görmeyi sağlayan özel yerde bulunan konik hücreler mavi, yeşil ve kırmızı ışığı algılar. Retina çevresinde yoğun bulunan silindirik hücreler siyah-beyaz görmeyi sağlayarak koyu ve açık tonlarını oluşturmaktadır. Rengin dalga boylarının ölçüsü de fizyolojik özellikler sınıfına dâhil olmaktadır. Rengin algılanma olayının gerçekleştiği oluşum fizyolojik özelliklerini teşkil etmektedir.

Psikolojik Renk; beyinin algıladığı renk insan üzerinde farklı his ve etkiler ortaya çıkarmaktadır. Bireyden bireye farklılık gösteren bu psikolojik etkiler cinsiyet, yaş, kültür düzeyi, geçmiş yaşantılar gibi etmenler değiştirmektedir. “Renklerin insan ruhunda yaptığı ilk etkinin soğukluk ve sıcaklık etkisi olduğu kanıtlanmıştır. Sarıya yakın renkler sıcak, maviye yakın renkler soğuk etkisi yaparlar. Sıcak etkisi yapan renkler insana yaklaşır, soğuk etkisi yapanlar uzaklaşır” (Göler, 2009: s.115).

Bireylerin üzerinde rengin psikolojik etkisi doğru biçimde kullanıldığında istenilen algı oluşturulabilmektedir. Renklerin algılanan psikolojik temel etkilerini şunlardır;

Kırmızı, sıcak renklere olup dikkat çekicidir. Diğer renklere oranla kırmızı renkli cisimler kişiye daha yakın görünmektedir. Enerji veren kırmızı kişilerde mutluluk ve heyecanı arttırmaktadır. Sarı, sıcak renklere olan sarı geçici ve dikkat çekici renktir. Bilgeliği temsil eden sarı çok fazla kullanıldığında rahatsız edicidir. Aynı zamanda uzun sürede gözü en çok yoran renktir. Turuncu, diğer bir sıcak renk olan turuncu iç açıcudur. Kırmızidan sonra en sıcak renk olup dikkat çekici, heyecan

ve mutluluk vericidir. Mavi, soğuk renklendirir ve rahatlatıcı, dinlendirici gibi etkilere sahiptir. Verimliliği ve konsantrasyonu arttırmaktadır. Sakinleştirici, rahatlatıcı etkilere sahip açık mavi tonları bireylere huzur vericidir. Yeşil, rahatlatıcı ve dinlendirici etkilere sahip olan yeşil renk evrensel olarak da doğanın temsilcisidir. Gençliği, tazeliği, yenilenip ferahlamayı temsil etmektedir. Gözün rahat algıladığı bir renktir. Mor, duygusallığın ve tutkunun rengi olan mor aynı zamanda asaleti temsil eder. Yaratıcılığa ilham veren mor aynı zamanda doğru fikirler alınmasına katkı sağlamaktadır. İnsan ruhunu arındıran ve dini etkisi olduğu düşünülmektedir. Ayrıca yoğun ve koyu kullanılan mor insan ruhunu kasvetlendirebilir. Beyaz, saflığın ve masumiyetin temsil etmektedir. Ayrıca temizliğin sembolüdür. Işığı en çok yansıtan renk olmasından dolayı ortamı serin ve canlı tutar. Siyah, gücün ve tutkunun rengidir. Asaleti temsil eder. Işığı yutan renk olmasından dolayı koyudur. Genel olarak renklerin insan psikolojisinde kabul görmüş etkileri bu şekildedir. Ancak bazı durumlarda kesinlik ifade etmez. Kültürden kültüre, bireyden bireye bu psikolojik algılar çeşitlilik gösterebilir. Bunun yanı sıra renklerin açık-koyu, mat-parlak gibi özellikleri de algıyı etkilemektedir. Rengin iç mekânda etkisini anlayabilmek için öncelikle renge dair kavramların bilinmesi gerekmektedir. Renk üç ayrı niteliğe sahiptir; rengin türü, rengin değeri ve rengin doymuşluğu.

Rengin türü; bir rengi diğerinden ayıran karakteristik özelliktir. Rengin öznelidir. Her rengin kendine ait dalga boyu vardır ve bu dalga boyu türünü belirlemektedir. Newton' un ışığın kırılması sonucu elde ettiği mor, lacivert, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve kırmızı farklı dalga boyuna sahip renk türleridir.

Rengin değeri; “Bir rengin değeri onun açıklık ve koyuluğunu ifade eder. Başka bir anlatımla, beyaz veya siyah miktarı, onun değerini belirler. Açık renk tonları rengin hafif olduğunu, koyu renk tonları ise gölgeyi çağrıştırır” (Aktaran Kalınkara, 2001: s.73). Rengin değerine ton denilmektedir. Rengin ışıklılığı renk tonunu ifade ederek açık-koyu olma durumunu ortaya koymaktadır. Siyah ve beyaza oranla açık renkli veya koyu renkli olma durumu rengin tonunu ifade eder.

Rengin doymuşluğu; rengi oluşturan beyaz ışığın miktarı sonucu oluşan niteliktir. Parlaklık ve matlık değerleri rengin doygunluğa ulaşip ulaşmama durumundan meydana gelmektedir. İçinde beyaz ışığın az olduğu renkler doymuşluğa ulaşmış olup canlı ve parlaktır. En fazla canlı ve parlak olan renkler en

doygun renklerdir. Rengin saflık derecesi aynı zamanda doymuşluğunu ifade etmektedir.

2.2.2.5.1. İç Mekânda Renk Algısı

İç mekân tasarımlarında kullanılan renkler, mekânın tasarımcısı tarafından kullanıcıya istediği şekilde mekânı algılatmasına imkân sağlamaktadır. İç mekânda kullandığımız renkler Ching (2016)'e göre “Dokuları ve desenleri, söz konusu öğelerin mekân içindeki görece konumlarını, dolayısıyla da mekânın boyutlarını, ölçeğini ve oranlarını algılamamızda etkilidir” (s.25). “Bazı renkler bir nesneyi olduğundan daha hafif, diğerleri de olduğundan daha ağır gösterebilir. Kullanılan renge göre nesnelere büyük ya da ufak, yakın ya da uzak, soğuk ya da sıcak görülebilir. Hataları gizlemek için rengin nasıl kullanılacağı konusunda sayısız kural ve ilke vardır. Çirkin taşıyıcı elemanlar boyanarak gizlenebilir ya da daha az belirgin hale getirilebilir. Ufak bir oda, soluk bir renge boyanarak daha büyük gösterilebilir. Kuzeye ya da doğuya bakan “soğuk” bir odada, fildişi, krem ya da şeftali gibi sıcak renkler kullanılarak yapay bir güneş ışığı sağlanabilir” (Rasmussen, 2017: s.221).

“Renk kullanıldığı mekânı doğrudan etkilemektedir. Örneğin bir mekânda parlak renklerin yoğun olarak kullanılması heyecan ve neşeli bir etki yaratırken; sakin ve pastel tondaki renkler dinlendirici bir etki yaratmaktadır” (Zöngür, 2008: s.13). Genel olarak rengin mekân algısında sıcaklık-soğukluk en bilinen etkisi olup ışık kaynağı sıcaksa mekânda sıcak, soğuksa mekânda soğuk algılanmaktadır. Sıcak renkler daha net şekilde kendini ortaya çıkarır yani mekânda baskındırlar, soğuk renkler ise daha yumuşak etkiye sahip olup bireyleri sakinleştirebilmektedir. Renk sayesinde mekânda bulunan cisimler daha yakın ya da uzak algılanabilir. Ayrıca rengin üzerine gelen ışık miktarı çoksa renk açık, azsa renk koyu şekilde algılanmaktadır. Rengin değeri ve doygunluğu da renk algısını netleştirmektedir. Açık tonlar genel olarak huzur ve mutluluk etkisi verirken koyu tonlar kasvetli etki yarattığı söylenebilir. “Sıcak renkler bedensel işlevleri bir dereceye kadar yükseltirken soğuk renkler bedensel işlevleri hafifçe bastırır. Ayrıca, değişik teorisyenler zihnin, sıcak renkleri göze gerçekte olduğundan daha yakınmış gibi yorumlarken soğuk renkleri gözden daha uzaktaymış gibi yorumladığına dair optik bir görüngüden söz ederler. Aynı durum koyu gölgeler ve açık taramalar için de

doğrudur, daha koyu gölgeler daha yakın daha açık taramalar ise olduğundan biraz daha uzak olarak duyumsanır” (Roth, 2015: s.114).

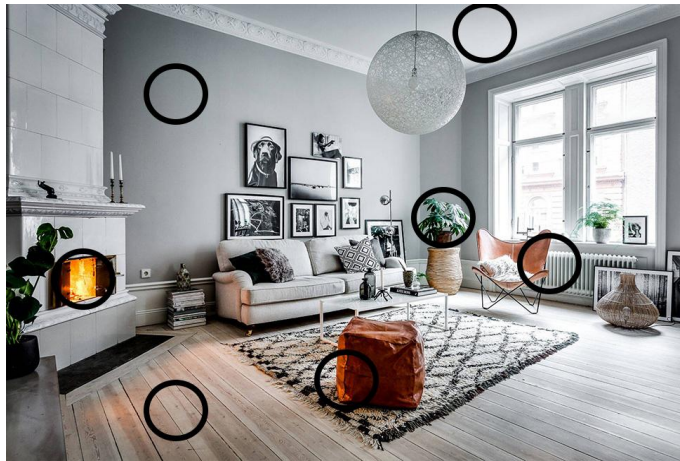
Renklerin mekânlardaki diğer etkilerine bakılacak olursa beyaz; saflık, masumiyeti temsil ederken siyah; zariflik, büyüleyicilik etkisi taşır. “Siyah ve beyaz renksizdir. Gücün temsili olan beyaz, saflık ve temizliği ifade etmektedir ancak ışık aldığı anda her şey net olarak tüm detayları ile görünür olduğundan iç mekândaki kusurların ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Karanlığı temsil eden siyah iç mekândaki sınırların kaybolmasına sebep olmaktadır” (Manav, 2015: s.23). Bunun yanı sıra diğer renkler; sarı canlılık vererek hareket ve ferahlık sağlar, mavi açık tonlarında rahatlık, güven ve dinginlik veren koyu tonlarda iç karartıcı etkisi olabilen soğuk renktir, kırmızı; enerji veren mekânda heyecan uyandırıp dikkat çeken sıcak bir renktir, yeşil tabiatın rengi olup sakinlik ve neşe verip gözü dinlendirmektedir. “Mavi renk sakinleştirici bir etkiye sahip olduğundan yaratıcı işlerin yapıldığı yerlerde mavi kullanılmalı, heyecanlı ve hareketli ortamlarda mavi renk kullanılmamalıdır. Kırmızı renk adrenalin salgısını arttırdığından heyecan vermektedir. Sarı renk diğer renklere oranla daha çabuk algılanır, dikkat çekici özelliğe sahiptir. Yeşil renk insanın kendini yenilemesini sağlamaktadır. Üretime katkı sağlamaktadır. Gri renk arka planda olup ürünleri özel görüntüsünü ortaya çıkarmaktadır. Beyaz renk asil görülmekte olup özel müşterilerin dikkatini çekmektedir” (Hasol, 2017: s.390). Yeşil renk tasarımlarda kullanıcıya sakinlik, huzur, dinlendirici etki şeklinde tanımlanmaktadır. Doğada en çok bulunan ve doğayı ifade etmesi, bireye huzur vermesi, peyzaj düzenlemelerinde yeşilin kullanılması gibi olayların beyinde yer etmesiyle bu şekilde algılanmaktadır (Manav, 2011: s.96). Renkler bu ve bunun gibi etkiler ile mekânların algılanmasına yardımcı olmaktadır. Mekânda yönelim, mekânlar arası ayırım, mekânların boyutsal olarak farklılıklarının sağlanması, mekânlarda aynı veya farklılıkların sağlanması, mekânın formunun anlaşılması gibi noktalarda belirleyici özellikler taşımaktadır.

İç mekân tasarımlarında, rengin algısında mekânın işlevi de ayrı önem taşımaktadır. Mekân işlevi doğrultusunda seçilen renkle kullanıcıya hizmet etmekte olup yaratılmak istenen algı renklerle tasarımı bütünleştirmekte ve kullanıcıya istediği tasarımı sunmaktadır. Farklı odalarda kullanılan renkler yapılan tasarıma ve istenilen algıya göre farklılık gösterebilmektedir. Örneğin, oturma odasına uygun

olan bir renk yatak odasında kullanıldığında aynı etkiyi yaratmayıp güzelliğini kaybedebilmektedir.

Konut iç mekân tasarımlarında her odanın işlevi farklı olduğundan renk her odada farklı etkisi ile kullanılabilir. Girişler ilk izlenimi verdiğinden aydınlık, samimi ve sıcak olmalıdır. Oturma ve yemek odalarında sarı ve turuncu renk kullanılarak uyku etkisi yaratmayan iç açıcı renkler kullanılabilir. Turuncunun mekânda iştah artırıcı özelliği bulunmaktadır. Çalışma odalarında sarı renk ile bireylerin motivasyonunun arttığı mekânlar sağlanarak yeşil nesnelere kullanılarak da sarının negatif yönü dengelenmiş olur. Yatak odalarında sıcak renkler yerine soğuk renkler kullanılarak sakinleştirici ortam yaratılmalıdır. Özellikle açık mor renk kadın-erkek niteliklerini dengelerken uyku için huzurlu ortam sağlamaktadır (Zengel ve Kaya, 2007: s.28).

İç mekân tasarımını oluşturan en temel öğeler zemin, duvar ve tavadır. Bunların iç mekâna girildiğinde direk olarak bireyin algısına etkisi olduğu söylenebilir. Döşemeler mekânın taban yüzeyini kapladığından iç mekânda büyük hacimden oluşmaktadır. Açık renkli döşeme, ışığında etkisiyle mekânı geniş ve aydınlık göstermekte olup koyu renkli döşeme de mekânı karartmaktadır. İç mekân tasarımlarında doğru kullanılan renk, tasarlanan mekânın karakterini ve bireylerde uyandırılmak istenen duyguları ifade edebilmektedir.

Resim 37 Konut İç Mekân Tasarımlarında Rengin Görsel Algısının İncelenmesi (URL-25)

Resim 37. deki konut iç mekân tasarımı renk algısı açısından incelendiğinde mekânın duvarlarında açık bir gri seçilerek duvarların arka planda sakin, durağan ve

huzurlu bir etki vermesi sağlanmaktadır. Tavanın yüksek olmasına ek, tavanda beyaz renk boya seçimi ile birlikte ferah ve daha yüksek tavan algısı oluşturulmuş bu da mekânı olduğundan daha ihtişamlı ve yüksek algılamasına sebep olmaktadır. Zemindeki parkeler mekâna göre koyu rengeyle mekânda baskın olup sıcak ve güven veren ortam etkisi sağladığı söylenebilmektedir. Mekânda bulunan şömine etrafı beyaz renkte olup beyazın zarif ve sakinliği ile sıcak ateşi vurgulamaktadır. Sakin, düz ve açık renkler mekânı ferah, huzurlu, konforlu algılanmasını sağlamaktadır. Mekânda kullanılan yeşil bitkiler renkleri doğaya çağrışım yaptığından mekâna huzur vermekte bireyi dinlendirmektedir. Berjer ve pufta kullanılan kahverengi iç mekânın açık renkli pastel tonlarının arasında kendini göstermektedir. İlk bakışta dikkat çeken kahverengi, mekânda daha yakında algılanmakta, soğukluğu dengeleyip mekâna hareket kazandırmaktadır. Objelerde kullanılan siyah renkle de baskın ve net çizgiler oluşturulmuştur.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. İSKANDİNAV ÜLKELERİ VE İSKANDİNAV İÇ MEKÂN TASARIMLARI HAKKINDA GENEL BİLGİLER

3.1. İSKANDİNAV ÜLKELERİNE GENEL BAKIŞ

Resim 38 İskandinav Ülkeleri Harita Ve Bayrakları (URL-26)

İskandinavya; Kuzey Avrupa ülkeleri olan İsveç, Norveç ve Danimarka'yı kapsayan coğrafyadır. Bu ülkelerle birlikte aynı kültür ve değerleri paylaşan Finlandiya ve İzlanda Nordik Ülkelerini oluşturmaktadır. Bu beş ülke İskandinav Ülkeleri olarak sayılmakta olup sadece coğrafi olarak farklı; bununla birlikte geleneksel, kültürel gibi birçok paylaşımda birliktedirler. İskandinavya ve Nordik Ülkeleri tasarım tarzının tanımlamasını Torp (2017) şu şekilde yapmıştır: İskandinav ismi aslında biraz yanıltıcı olup bu stil Norveç, Danimarka, İsveç, Finlandiya ve İzlanda'dan oluşan beş Nordik ülkesinde geliştirilmiştir (İskandinavya yalnızca Danimarka, İsveç ve Norveç'i kapsamaktadır) (s.12). İskandinav tasarım kavramı bu ülkelerde doğmuş olup dünyada tanınan bir tasarım stili haline gelmiştir. İskandinav Ülkelerinde iklim şartları günlük yaşamı derinden etkisi altına almakta olup güneyden kuzeye doğru gidildikçe iklim farklılaşmaktadır. İç kesimlerin nemli karasal iklimin etkisi altında olduğu, kıyı kesimlerin ise denizin etkisinde olduğu söylenebilmektedir. Genel olarak İskandinav Ülkelerinde kışlar soğuk ve karanlık, yazlar ise serin ve aydınlık geçmektedir. Coğrafi özellikler ülkedeki günlük yaşamı etkilediğinden tasarımlarda da bu özelliklere göre farklı ihtiyaçların ortaya çıktığı

görülmektedir. İskandinav Ülkelerinin coğrafi açıdan birlikte olmalarının yanı sıra ortak değerler ile de birbirlerine bağlı oldukları bilinmektedir. Özellikle kültürel değerlerine bağlılıklarının izleri günlük yaşantılarında, tasarımlarda, tekstil alanlarında görülmektedir.

İsveç, Kuzey Avrupa'da İskandinavya'da yer alan ülkelerden biridir. İskandinav Yarımadası'nın büyük çoğunluğunu kapsayan İsveç, İskandinavya'nın tam kalbinde bulunmaktadır. Beş ülkenin en büyüğüdür ve dağları, gölleri, ormanları, şelaleleri, verimli tarım ovalarını ve doğal kayalık kıyı şeridi boyunca adalar oluşturan binlerce küçük adayı içeren çeşitli bir coğrafyaya sahiptir (Fiell ve Fiell, 2013: s.60). Ülke batı ve kuzeyde Norveç ile doğuda ise Finlandiya ile komşudur. Güneyde Öresund Köprüsü ile Danimarka'ya bağlanmaktadır. İsveç'in başkenti Stockholm'dür. Konuşulan dil ise İsveççedir. İsveç'te iklim koşulları hakkında genel olarak karasal ve okyanus iklimi etkisinde olduğu, kışların uzun ve sert soğuklarla geçmekte olduğu söylenebilir. Kış aylarında karla kaplı olan İsveç'i, yazları yeşil ve ormanlar ile kaplı bitki örtüsüne sahip olarak görmek mümkündür. Ülkede genellikle huş, ladin, çam, akçaağaç ve gürgen ağacı yetişmektedir

Tasarımlarda doğal malzeme kullanımına önem veren İsveç'te özellikle Huş ağacı ve Akçaağacının iç mekân tasarımlarında sıkça kullanıldığı söylenebilir. "İsveç mobilyası Danimarka ve Finlandiya mobilyasına göre daha basit özelliklere sahiptir. Ancak basit özelliklere sahip olması, İsveç mobilyasının ilgi görmesini engellememiştir. İsveç mobilyasında kullanılan ahşap materyaller, Kayın ağacı, Huş ağacı ve Meşe ağacıdır. Bu materyallerin yerini daha sonra Avrupa'dan esinlenen tasarımlarda kullanılan koyu ve daha biçimli materyaller almıştır (Aktaran Çobanoğlu, 2011: s.87).

Norveç, Avrupa'nın en kuzey ucunda yer alan görkemli dağları, yoğun ormanları ve nefes kesen fiyortları ile seyrek nüfuslu bir ülkedir (Fiell ve Fiell, 2013: s.52). İskandinavya'nın en batısındaki ülke olan Norveç'in başkenti Oslo'dur. Norveç'te konuşulan dil ise Norveççedir. Norveç; İsveç, Finlandiya ve Rusya ülkeleri ile komşudur. Atlas Okyanusunda yer alan Norveç'in uzun kıyı şeritleri bulunduğundan ülke birçok fiyorda sahiptir. Kıyı boyunca yüksek dağlık bölgeleri olan Norveç'in iç kısımlarında verimli vadileri bulunduğu bilinmektedir. Kıyı

bölgelerde deniz etkisi ile ılıman iklim görülmesine rağmen bazı kesimlerinde buzullar bulunan Norveç, coğrafyası içinde farklı iklim koşullarına sahiptir.

Norveç tasarımlarında dayanıklılığın ön planda olduğu söylenebilir. İç mekân tasarımlarında basit biçimlerle fonksiyonel ve dayanıklı iç mekân donatı elemanlarının kullanıldığı görülmektedir. Minimal tasarımlar ve güçlü çizgilerle malzemenin doğal yapısı vurgulanmaktadır.

Finlandiya, Kuzey Avrupa'da Baltık Denizine kıyısı olan bir İskandinav ülkesidir. İskandinavya'yı Doğu Avrupa ülkelerine bağlayan Finlandiya; doğuda Rusya, kuzeyde Norveç ve batıda İsveç komşudur. Ayrıca Finlandiya topraklarının üçte biri Kuzey Kutup Dairesinde yer almaktadır. Finlandiya'nın başkenti Helsinki'dir. Konuşulan dil ise Fince'dir. Soğuk sert iklime sahip olan ülkede güneyde yaklaşık 5 ay gibi kış mevsimi görülmekte olup kuzeye gidildikçe 7 ay gibi sürelerde uzun kış mevsimleri ve yağışlar görülmektedir. Finlandiya'da kış mevsiminin uzun ve sert geçmesinin yanı sıra yaz mevsiminde de 24 saat gündüzün yaşandığı görülmektedir. Finlandiya'nın da diğer İskandinav Ülkeleri gibi bitki örtüsü olarak ormanlar ile kaplı olduğu görülmektedir. Çam, ladin, kayın ve huş en çok bilinen ağaç türleridir.

Finlandiya'da tasarımlar zamansız, uzun süre kullanıma dayanıklı, işlevsel ve basittir. Bazı aylarda -40 derece sıcaklıkların hakim olduğu ülkede, iç mekanların sıcak ve ferah algılandığı tasarımlar tasarlanmaktadır. Tasarımlarda kullanılan malzemelerin doğaya zarar vermemesi önemli husustur. Çünkü doğanın Finlandiyalılar için bir ilham kaynağı ve yaşam biçimi olduğu görülmektedir. Tasarımlarda doğal malzemeler, ergonomik biçimler, kullanışlı ve herkes için ulaşılabilir ekolojik ürünlerin kullanıldığı görülmektedir.

Danimarka, Kuzey Avrupa'da yer alan İskandinav ülkelerden biridir. Güneyde Almanya ve doğuda İsveç ile komşudur. Danimarka'nın başkenti Kopenhag'dır. Konuşulan dil ise Dancadır. Coğrafyasından dolayı ülkenin her bölgesinde iklimin aynı özelliklere sahip olduğu görülmektedir. İlıman iklim koşullarının yanı sıra uzun ve sert kış koşullarına sahiptir.

Danimarka'nın tasarımlarına bakıldığında kendine özgü bir modern anlayışın hakim olduğu söylenebilir. "Modern Danimarka mobilya tasarımını diğer

tasarımlardan ayıran birtakım özellikler vardır. Bunlar; kullanılan materyale, mobilyanın insan hayatındaki işlevine ve estetik ifadesine ilişkin bütün bir algı; tasarımcının yaratıcılığına gösterilen saygı ve tasarım ve üretimde sağlanan kalitedir” (Çobanoğlu, 2011: s.74). Danimarka’da modern tasarımlar biçim ve işleve önem vererek süslemeli tasarımlar yerine rahat tasarımlara önem vermiştir. II. Dünya Savaşından sonra gelişen tasarımları; bireylerin rahatını düşünen, doğal malzemelere önem veren ve herkes için ulaşılabilir. Arne Jacobsen, Hans J. Wegner ve Finn Juhl gibi önemli tasarımcılar sayesinde Danimarka modern tasarımları dünyada etkisini sürdürmeye devam etmiştir.

İzlanda, Atlas Okyanusun üzerinde kurulu olan bir ülkedir. Yanardağ ülkesi olan İzlanda, kuzeyinde Grönland güneyinde ise Norveç’e komşudur, Başkenti Reykjavik’tir. Konuşulan dil ise İzlandacadır. Adanın büyük kısmı yanardağdır. Faal olan yanardağlarında adada bulunduğu bilinmektedir. Ilıman bir iklime sahip olan İzlanda’nın kuzey bölgelerinde daha soğuk iklimler görülmektedir. Sıcak su kaynakları, kükürt yatakları, şelale ve kanyonlar bolca bulunmaktadır.

İzlanda’da tasarım anlayışı sert iklim koşullarından etkilenmiş olup tasarımların biçimlenişinde buzulların sert biçimlerine yer verilmektedir. Desenlerde de bu tarz biçimlere önem verilmiş olup buna ek olarak inanç ve kültürün etkisinin motiflere yansdığı görülmektedir.

3.2. İSKANDİNAV KONUT İÇ MEKÂN TASARIM ANLAYIŞI

İskandinav iç mekân tasarım anlayışını kavrayabilmek için öncelikle tarihini ve ortaya çıkışını bilmek gerekmekte olup bu tasarım anlayışının sanat akımları ile olan ilişkisi, iç mekânlardaki genel özellikleri, tasarım anlayışının önemli isimleri ve bu anlayış doğrultusunda hizmet veren önemli firmaların bilinmesi tasarım anlayışının algısını güçlendirecektir. Bu bağlamda konu başlıkları sırası ile incelenecektir.

3.2.1 İskandinav Tasarım Tarihi

İkinci Dünya savaşının yeni bittiği dönem olan 1950’li yıllarda ortaya çıkan İskandinav tasarım anlayışında Sosyal demokrasinin etkileri görülmektedir. Sosyal demokrasinin hedefinin adalet, bireyler için rahat yaşam koşulları, eşitlik

kavramlarını sağlamak olduğu söylenebilir. Heywood (2016) ise sosyal demokrasi kavramını “Bir ideolojik duruş olarak sosyal demokrasi, 20. Yüzyıl’ın ortalarında, Batılı sosyalist partiler arasında, sadece parlamenter stratejileri benimsemekle ilgili olmayıp, aynı zamanda sosyalist hedefleri gözden geçirme yönünde de ortaya çıkan eğilim sonucu olarak belirlenmiştir. Bu partiler özellikle de kapitalizmi ortadan kaldırma hedefini terk etmişler ve onu ıslah etmenin veya insanileştirme’nin arayışına girmişlerdir. Dolayısıyla sosyal demokrasi, bir yanda piyasa ekonomisi, diğer yanda da devlet müdahalesi arasında geniş kapsamlı bir denge kurmaktan yana bir duruş niteliği kazanmıştır” (s.156) şeklinde tanımlamıştır. İkinci Dünya savaşından sonra ortaya çıkan bu İskandinav Sosyal demokrasi oluşumunun tüm yaşantı ile beraber tasarım anlayışında da etkili olduğu söylenebilir. Sosyal demokrasiden özellikle ‘herkes için tasarım’ şeklinde etkilenen İskandinav tasarım anlayışı erişilebilir, kullanılabilir, fonksiyonel, basit, ergonomik tasarımlar şeklinde ifade edilebilir. Bu yönü ile İskandinav tasarımları için, insani değerleri ön planda tutarak tüm kullanıcılarına hitap edebilen tasarım tarzı demek mümkündür.

Çobanoğlu (2011)’na göre “İskandinav tasarımı için 1945-1970 arası, altın dönem olarak adlandırılır. Özellikle 1950-1960 yılları arasındaki savaş sonrası dönemde, İskandinav tasarımın kimliği oluşturulmuş, İskandinavya tasarım alanında kısa süre içinde etkin hale gelmiştir” (s.69). Gura (2007) ise 1950’lerde, İskandinav tasarımının gizeminin, yirmi yıldan uzun bir süredir batı dünyasının çoğunda belirgin bir şekilde konumlanmış olan yaratıcı tanıtım ve pazarlama çabalarının desteğiyle uluslar arası müşteri tarafından benimsendiğini vurgulamıştır (s.15). Özetlemek gerekirse; sade, minimal, işlevsel ve doğal iç mekân tasarımları merkezli, 1950’lerde dünyada dikkat çekmeyi başaran İskandinav tasarım hareketinin ilerleyen yıllarda bazı dönemlerde durağanlık yaşamış olsa da dünyaca tanınmış ve popüler bir tasarım tarzı olmayı başardığı söylenebilir.

1947’de İtalya’nın Milano kentinde düzenlenen tasarım sergisi İskandinav tasarım anlayışının tanınmasını sağlayan ilk etkenlerden sayılabilmektedir. Torp (2017)’a göre 1947’de İtalya’da düzenlenen popüler tasarım sergisi olan Triennale di Milano’da, Danes Mogensen, Jacobsen, Wegner ve Juhl tarafından yönetilen sergide İskandinav tasarımcıların çalışmaları gösterildi. İskandinav modern denilen bu çalışmalarının başarısı hızla ün kazandı (s.14). Bu sergide isminden bahsettiren

İskandinav tasarımı terimi, mobilya ve ev aksesuarları tasarımlarını dünyanın birçok noktasına ulaştırıldı ve böylelikle İskandinav tarzda ürünlerin kısa sürede dünyada büyük bir etki yaratmıştır.

Tartışmalı İskandinavya tasarımı teriminin, 1950'lerin ortasında Kuzey Amerika'da dolaşan, 'İskandinavya'da tasarım' adı verilen bir tasarım şovundan türediği düşünülür (Torp, 2017: s.12). Elizabeth Gordon (House Beautiful editörü) 1954 ve 1957 yılları arasında ABD ve Kanada da gezen, İskandinav tasarımların en iyilerinin taşındığı sergi düzenledi. İskandinav ülkelerinin çoğu uzun bir tasarım geçmişine sahip olmasına rağmen bu 'İskandinavya'da tasarım' sergisi sayesinde popüler hale gelmiş olduğu söylenebilir.

Resim 39 İskandinavya'da Tasarım Şovundan Bir Fotoğraf (URL-27)

İskandinav Tasarımının dünyaca kabul görmesi ve tanınmasında en büyük etkenin önemli tasarımcılarından sonra uluslar arası fuarlar olduğu söylenebilir. Bu tarz fuar ve sergiler İskandinav mobilyalarının gelişimine katkı sağlamakta olup bu tasarımların dünya çapında sunulmasına imkân sağlamaktadır.

İskandinav tasarımlarında el işçiliğine önem verilmekte olup tasarımlarda malzemenin doğası en ince ayrıntısına kadar işlenmektedir. Bu yüzden tasarımlar zamansız ve değerlidir. İskandinav tasarımları uzunca bir süre Endüstri Devrimine karşı çıkıp makineleşmeyi kabul etmemiştir. 1900'lü yıllarda makineleşmenin yeni malzemelerle hızlı ve ekonomik çözümler sunması cazip gelmiş herkesin ulaşabileceği tasarımlar üretileceğinden seri üretim kullanılmaya başlanmıştır. "Seri üretim gelişimi daha az masraflı olması ve herkes için daha uygun hale getirilip yüksek kalitede mobilya oluşturmak ile olmuştur. İskandinav mobilyasının en önemli

ilkelerinden biri sadece birkaç değil herkes için yapılır olmasıdır” (Karyağdı, 2015: s.149).

“İskandinav Tasarımı'nın üstün özellikleri, 1930'lu yıllarda batılı ülkelerin birçoğunda başlatılan özgün tanıtım ve pazarlama yöntemleri ile desteklenerek, uluslar arası müşteriler tarafından 1950'lerde kabul edilmiştir. Bu yöntemler, Finlandiya, Danimarka, İsveç ve Norveç' deki tasarımcılara kelimenin tam anlamıyla düzinelerce uluslar arası ödülün verildiği Triennale di Milano ticaret fuarındaki başarılı katılımları da içermektedir. Ayrıca genellikle İskandinav Ülkeleri arasındaki müşterek çabalarla ortaya konan İskandinav objelerinin imaj geliştirme ve tanıtım sergileri, bu objelere olan ilgiyi arttırdığı gibi, ihracatta da büyük bir artış sağlamıştır” (Aktaran Çobanoğlu, 2011: s.122).

İskandinav tasarımı 1950'lerde dünyanın gerçekten dikkatini çekmeye başlamış ve dünyaca tanınmış, popüler bir tasarım tarzı haline gelmiştir (Gundtoft, 2015: s.10). İskandinav tasarımının popülerliği dönem dönem iniş-çıkışlar yaşamış olsa da 1990'lı yıllardan sonra yükselişe geçtiği söylenebilir. Tasarım anlayışının kimliği aynı olsa da zamanla gelişen teknoloji sayesinde yeni malzemelerin keşfedilmesiyle farklı ürünler ortaya çıkmıştır. Mobilya tasarımlarının üretiminde kolay şekil verilebilmesinden dolayı fiberglas, plastik, çelik borular gibi yeni nesil malzemelerin kullanıldığı görülmektedir.

İskandinav tasarım tarzı, İskandinavlar için sadece bir tasarım anlayışı olmanın yanı sıra aynı zamanda içerisinde tüm isteklerini karşılayabildikleri bir yaşam biçimi olduğu söylenebilir. Günümüzde İskandinav tasarımlarının iç mekânlarda talep görmeye devam etmesi de; bireylerin konutlarında stresten, karmaşa ve kalabalıktan uzak olan rahat, kaliteli ve nitelikli mekân arayışının sebebi olduğu söylenebilir. Birçok yerli ve yabancı mobilya firmaları tarz seçenekleri arasında bugün İskandinav tarzına yer vermektedir. Ayrıca iç mekân tasarımcıları günümüzde pek çok alanda İskandinav tasarım stilini yeni inşa edilen yapılarda kullanmaktadır. Bu doğrultuda tasarım anlayışının geçmişteki köklü önemli tasarımcıların miraslarının yanı sıra yeni tasarımcılarla İskandinav stilinin gündemde kalmaya devam ettiği söylenebilir.

3.2.2. Minimalizm Akımı Ve İskandinav Tasarımı

İskandinav Tasarım anlayışını etkileyen ve 19. Yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan minimalizm sanat akımı; nesnelerin nesne olma özelliğine dikkat çekerek geometrik formların kullanılması ile renk, biçim gibi unsurların en az seviyede olmasını, formların kendi dokularının ve malzemelerinin zaten sanat eseri olduğunu öne sürmektedir. Şen (2017)' e göre "Minimalizm sözcüğü Fransızcadan gelen "minimum" sözcüğünden türemiştir. Minimum, kelime anlamı olarak "bir şey için gerekli en az veya en küçük miktar (derece, nicelik)" olarak tanımlanırken matematikteki ifadesi de, "değişken bir niceliğin inebildiği en alt basamak, asgari, minimal" şeklinde tariflenmiştir" (s.95). Mimarlıkta minimalizm akımının etkileri ise gerçek mekân arayışı olarak karşımıza çıkmaktadır. Yapıların, mobilyaların tasarımlarında hammaddenin ve geometrik formlarının ideal tasarımları olduğu düşünülerek tasarımlar yapılmıştır. Mies van der Rohe'nin "Az çoktur" (Less is more) anlayışının iç mekân tasarımlarında etkisini gösterdiği görülmektedir. Minimalizm etkisindeki mekânlarda minimum sayıda biçim, renk, dokunun etkin olduğu ve işlevselliğin ön planda bulunduğu görülmektedir. "Minimalizmin mimarlık ve tasarımdaki karşılığı 'en az malzeme ile en yalın, en ekonomik ve en işlevsel sonuca gitmek' olarak tanımlanabilir. Sonuç ürün basit görünse de, ez azla en çoğu elde etmek en güç işti" (Karaağaç, 2006: s.100).

İskandinav tarzı, 1940'larda ve 1950'lerde ortaya çıkan basitliği, nötr renk düzenlerini ve işlevselliği savunan minimalist bir felsefe ile karaktere sahip harekettir (Torp, 2017: s.12). İskandinav stili basit, işlevsel, herkes için üretilen tasarımlarla günlük yaşantıyı iyileştirmeyi hedef alıp yaşantıyı kolaylaştıran ürün ve mekân tasarımları olduğu söylenebilir. Bu doğrultuda minimalizm akımı ile ortak noktaları olduğundan ilişkilidirler. İskandinav tarzı iç mekânlarda minimalizmin önemli bir yer tuttuğu söylenebilir. Minimalizm etkisindeki İskandinav tasarımları abartısız, göz yormayan, modern, sade ancak bir o kadar dikkat çekici tasarımlar olup az eşya, yalınlık, düz renkler ve az malzeme kullanılarak, gerçek değerlerden oluşturulan nesnelerin nesne olma özelliklerini koruduğu görülmektedir. Minimalizm akımı etkisindeki iç mekân tasarımının özelliklerini ise Islakoğlu (2005) şu şekilde yorumlamıştır: "Beyazın kullanımı, yalınlık ve sadeliğin vurgulanması, soğuk beyaz ışık, çok geniş-ferah mekânlarda sergilenen birkaç obje ve minimum mobilya ve

aksesuar bu mekân tasarımlarının ortak özellikleri olmuştur” (s.16). Bu açıdan bakıldığında İskandinav iç mekânlarında da beyazın yoğun kullanımı, sade ve fonksiyonel tasarımlar, geniş-ferah mekânlar gibi minimalizm akımının etkileri olduğu söylenebilir.

3.2.3. Önemli İskandinav Tasarımcılarına Örnekler

İskandinav tasarımlarının dünyada tanınmasında ve tasarım anlayışının gelişmesinde bazı önemli isimler; Bruno Mathsson, Fredrik A. Kayser, Finn Juhl, Hans J. Wegner, Arne Jacobsen, Alvar Henrik Aalto, Tapio Wirkkala şeklinde sıralanabilir. Bu isimlerin seçilmesine sebep olarak mesleki yayınlarında tanınmış olmaları ve İskandinav tasarımları denildiğinde akla gelen ilk isimler olması söylenebilir.

3.2.3.1. Bruno Mathsson

İsveç doğumlu olan Bruno Mathsson (1907-1988)'nın 20. yüzyılın İsveç mobilya ve mimarisinin önemli ismi olduğu söylenebilir. Babası dördüncü nesilden marangoz olan Mathsson'ın, ahşap ile ilgili detayları babasından öğrenmiş olduğu ve ahşaba olan özel ilgisiyle mobilyada işlev ve rahatlık üzerine yoğunlaşarak çalışmalar yaptığı bilinmektedir. İskandinav tarzı mobilya tasarımlarında ergonomi, estetik ve işlevsellik gibi özellikleri başarılı bir şekilde kullanmıştır. Ahşaba doğal ve organik biçim verme üzerine çalışmalarda bulunan Mathsson'ın, insan vücudunun şekline uygun tasarım yapma çalışmaları sonucunda İskandinav tasarımlarına mobilya tasarımında en önemli özelliklerden biri olan insan ergonomisini eklemiştir. Mathsson'a göre mobilya; kullanıcıya uygun, ergonomik, ekonomik ve fonksiyonel olmalıydı.

Mathsson, kullanıcının şekline daha uygun olan yumuşak dalgalı organik formların kullanımını içeren oturma mobilyalarının tasarımına yeni bir yaklaşım getirmiştir. Mobilyaların insanların doğal oturması için tasarlanması gerektiğine inanan Mathsson, insan vücudunun şeklini yakından yansıtan dış hatlarıyla, oturma düzenini ergonomik bir bakış açısıyla tasarladı. Daha fazla esneklik ve rahatlık için,

hacimli döşemeye ihtiyaç duymayan, nefes alabilen jüt ya da kenevir dokumadan da büyük ölçüde faydalanmıştır (Fiell ve Fiell, 2013: s.448).

Resim 40 Bruno Mathsson Tasarımı Eva Chair (1933-1936) (URL-28)

Bruno Mathsson'ın fonksiyonel, ergonomik, işlevsel olan ilk mobilyası Arbetsstol'dur. Daha sonraları ismi değişerek Eva Chair olmuştur (Resim 40). Sandalyenin iskeletini bükülmüş kayın ağacı oluşturmakta olup oturma bölümü rahatlık sağlamak için vücudun kıvrımlarına uygun şekilde kenevir dokumadan oluşmaktadır. Mobilya tasarımlarının bazıları ise; Egg Shaped Coffee Table, Maria Flap Table, Kluvna Ben Table, Reading Stand gibi sıralanabilir. Bunun yanı sıra mimari alanda da çalışmalar yapan Mathsson ilk olarak 1950 yılında kendi için bir showroom tasarımı yapmıştır. Sonraları kendisine 1964-1965 yıllarında İsveç batısında bir yazlık ev ve 1973 yılında da Portekiz'de kalıcı ev inşa etmiştir. Günümüzde halen üretilmekte olan mobilyaları, Mathsson'ın tasarımlarının zamansız olduğunun kanıtı niteliğindedir.

3.2.3.2. Fredrik A. Kayser

Norveçli endüstriyel tasarımcı Fredrik A. Kayser(1924- 1968)' in marangozcu olarak genç yaşta yapmış olduğu tasarımlarla erken yaşta tasarım dünyasına katılmış olduğu bilinmektedir. Norveç'in en önemli tasarımcılarından biri olarak kabul edilmektedir. Eğitimini tamamladıktan sonra kendi ofisini kuran Kayser, tik ve gül ağacından çalışmalar yapmıştır. Doğal ahşap ve dokuma kumaşları kullanan tasarımcının hafif, modern ve fonksiyonel tasarımlar yapmıştır.

Resim 41 Fredrik A. Kayser'in Tasarımları; Soldaki Krysset Chair, Sağdaki Model 599 (URL-29)

Krysset Chair (1955) ve Model 599 gibi önemli İskandinav tarzı mobilya tasarımları bulunmaktadır. Krysset Tik ağacından iskelete sahip ve deri döşeli bir tasarım ürünüdür. Detaylarındaki hassas çözümlerin sandalyeye estetik bir görünüm kazandırdığı söylenebilir. Rahatlık ve estetiğin çözümlendiği bir ürün tasarımıdır. Sallanan sandalye Model 599 da estetik duruşu ve fonksiyonelliği ile Kayser'in önemli ve tanınan eserlerinden biri olmuştur.

3.2.3.3. Finn Juhl

Danimarkalı bir tasarımcı olan Finn Juhl (1912-1989) sanata ilgi duymasından dolayı sanat tarihi okumak istediği fakat babasının onu mimarlık fakültesine yönlendirmiş olduğu bilinmektedir. Sanata olan yakınlığından dolayı tasarımlarında sanatsal ifadeleri kullanmış olduğu söylenebilir. Juhl, 20. yüzyılın en modernist ve etkili tasarımcılarından olup Danimarka tasarımlarını uluslar arası tanınmasını sağlamıştır. Mimarlık alanında eğitim alan Juhl kendi ofisi için tasarladığı mobilyalar ile mobilya tasarım alanında çalışmalarına yönelmiştir. Sanata olan sevgisinden dolayı eserleri heykelsi ve niteliklidir. İnsan vücudunu analiz ederek bu forma uygun tasarımları malzemenin doğal gücünü kullanarak yapmıştır. Doğadan esinlendiği tasarımlarında organik formlar sıkça karşımıza çıkmaktadır. Benzersiz tasarımları ikonik olarak kabul edilmektedir.

Eğitimli bir mimar olan ancak kendi kendini yetiştiren bir mobilya tasarımcısı olan Finn Juhl, aşırı işlevsellik vurgusu yapmayı bozarak, egzotik bir ahşabın (tik) tüm özelliklerini incelemiştir (Bolander ve Maclsaac, 2010: s.62).

Resim 42 Finn Juhl Tasarımları; Soldaki Chieftain Chair, Sağdaki Büfe (URL-30)

Finn Juhl'ın tasarımları arasında en bilinen sandalyesi Chieftain Chair'dır (Resim 42 soldaki sandalye). Juhl'ın 1949 yılında tasarlamış olduğu sandalye modern sanatların etkisinde olup heykelsi yapıya sahiptir. Biçimi yalnızca oturma işlevini sağlayan diğer sandalyelerden farklı olup estetik değerleri ön plandadır. Genellikle Tik ağacı veya Ceviz ağacından yapılan iskeleti deri ile döşelidir. Finn Juhl'ın en bilindik modern büfe tasarımı (Resim 42 soldaki büfe) ise Tik, Ceviz gibi farklı ağaç türlerinden yapılmakta olup boyalı kısımlarında sıcak renkler ve soğuk renkler olmak üzere alternatifleri bulunmaktadır. Tasarımın ayakları ise çelik borulardan oluşmaktadır.

1950-1953 yılları arasında ABD'nin en eski ve kâr amacı olmayan çağdaş sanat kurumu MoMA'da Good Design sergisinde tasarımlar yapan Finn Juhl, İskandinav tasarımını Amerika'ya tanıtan önemli tasarımcılardan biri olarak kabul edilmektedir.

3.2.3.4. Hans J. Wegner

Danimarkalı tasarımcı Hans Wegner (1914- 2007) marangozculuk ile başladığı meslek hayatında Danimarka tasarımlarının uluslararası tanınmasına katkı sağlamıştır. Estetiği, işlevselliği ve ergonomiyi önemseyen aynı zamanda basit çizgilere sahip olan tasarımcı, 20.yüzyılın Modern Danimarka tasarımlarında en önemli ana tasarımcılardan biridir. Aynı zamanda en üretken tasarımcılardan biri olan Wegner, tasarımlarında doğal malzemeye olan sevgisi ile mobilya ihtiyacının getirdiği fonksiyonelliği bir arada tutmaya çalıştığı söylenebilir.

Özellikle sandalye tasarlamayı seven Hans Wegner'ın yaklaşık 500'den fazla tasarlanmış, 100 adet üretilmiş sandalyesi vardır. Wegner'ın çalışmaları; Peacock Chair, Wishbone Chair ve Shell Chair gibi ikonik parçaları içermektedir (Torp, 2017:

s.18). Üretken bir tasarımcı olan Wegner'in uluslar arası tanınmış sandalye tasarımları form ile işlevin birleşmesiyle oluşmakta olup ergonomik ve rahattır.

Resim 43 Hans Wegner Tasarımları; Soldaki Wishbone Chair, Sağdaki Peacock Chair (URL-31)

Wegner'in en ünlü ve bilindik karakteristik sandalyesi Wishbone Chair (Resim 43 soldaki sandalye); hafif, estetik, konforlu, yalın ve dayanıklıdır. Organik tasarım ürünü olan sandalye insan vücudunun rahat oturma şekline uygundur. Bir diğer örnek tasarımı ise Finn Juhl'ın ilk gördüğünde tavus kuşuna benzetmesinden ismini alan Peacock Chair (Resim 43 sağdaki sandalye)'dir. Sandalyenin sırt kısmı yüksek olup ince ahşap silindir çیتالardan oluşmakta ve her düz geniş ahşap kısımlar oturan kişinin omuzlarını desteklemek için sırasıyla dizilidir. Bu şekilde sırtın düz durması sağlanabilecektir. Bu da Wegner'in estetik anlayışının yanı sıra kullanılabilirlik ve ergonomiyi düşünerek tasarımlarında bütünlük kurmuş olduğunu düşündürmektedir. Günümüzde üretimi devam etmekte olan tasarımları ile Wegner, İskandinav tasarımlarında halen yerini korumaktadır.

3.2.3.5. Arne Jacobsen

Mimar Arne Jacobsen üretken bir modernist tasarımcı ve zamanının en iyi bilinen mimarlarından biriydi (Torp, 2017: s.17). Modernizmi Danimarka'ya getiren ilk tasarımcılardan biri olan Danimarkalı tasarımcı Arne Jacobsen (1902-1971) minimal ve işlevsel tasarımları ile halka hitap etmektedir. Jacobsen mimarının yanı sıra aydınlatma, mobilya, çatal-bıçak takımı, desen çalışmaları gibi çeşitli alanlarda tasarım yapmıştır.

Resim 44 Arne Jacobsen Tasarımları; Soldaki Ant Chair, Sağdaki Egg Chair (URL-30)

Arne Jacobsen'in en ünlü tasarımlarından olan Ant Chair (Resim 44 soldaki sandalye), üç çelik boru ayaktan ve kontrplak oturma kısmından oluşmaktadır. Bir kafeterya için tasarlanmış olup birçok kamusal alanda tercih edilen ekonomik, basit, hafif olan minimalist biçimli sandalye, düşük maliyetli, rahat, estetik, dayanıklı ve ergonomik olması ile birlikte üst üste konularak mekânda da yer kaplamamaktadır. Öcal (2012)'a göre 1950'li yıllara gelindiğinde, işçilik duygusu modern üretim teknikleriyle birleştirildi. Jacobsen' in 1952'deki “Ant Chair” si, İskandinav tasarımı zanaat geleneğini yeni bir uluslararası odaklı pazarlama yaklaşımı ve mobilya tasarımı için mimari bir görünüm ile birleştiren yeni bir seviyeye taşıdı (s.37). Jacobsen'in Sas Royal Hotel için tasarladığı Egg Chair sade, kullanışlı ve ergonomiktir. “Jacobsen'in mobilyaları sadece modern yaşamın gerekliliklerini takip etmez; aynı zamanda bu gereklilikleri mekândaki varlıkları ile kendileri şekillendirir. Bu ilişkinin en güzel örneklerinden biri de, günümüzde dahi mekân tasarımına yön veren bir mobilya olan Egg sandalyesidir. Tasarlanmasının üstünden 40 yıldan fazla zaman geçmiş olan Egg sandalyesi, Jacobsen'in en önemli tasarımı olarak bilinir” (Çobanoğlu, 2011: s.82).

3.2.3.6. Alvar Aalto

Organik tasarımın öncülerinden kabul edilen Alvar Aalto (1898-1976), Finlandiya'da doğmuştur. Mimar, şehir planlamacısı ve endüstriyel ürün tasarımcısı olan Aalto, eğitimini tamamladıktan sonra kendi ofisini kurmuştur. 1920'li yıllarda tasarımlarına başlayan Aalto, mobilya tasarımlarındaki başarısının yanı sıra mimari alanda yaptığı çalışmalarla da bilinmektedir. Aalto'nun mimari yapılarında ve endüstriyel ürün tasarımlarında son derece zengin ve çeşitli kariyere sahip olduğu

söylenbilir. Mimar olan Aino Marsio ile evlendikten sonra çalışmalarını sürdüren Aalto, 1935 yılında eşi ile birlikte Artek firmasını kurmuştur. Aino'nun vefatından sonra 1952 yılında ikinci eşi mimar Elissa Mäkiniemi ile evlenerek çalışmalarını sürdürmüştür. Önemli tasarımları arasında Paimio Chair, Savoy vazosu, Viipuri kütüphanesinde (1927-1935), Paimio Tüberküloz Sanatoryumu (1929-1933), Villa Mairea (1938-1939) gibi tasarımlar yer almaktadır. “Aalto'nun ilk mimari eserleri kültürünün klasik etkilerini taşımaktaydı. Bu eserler İskandinav Klasisizmi olarak nitelendirilmekteydi. 1920'lerin başına kadar gelen bu dönemde Aalto'nun çalışmaları sıklıkla konut tasarımı ve tarihi binaların tadilatı olmuştur. 1920'lerin sonuna gelindiğinde Avrupa'da yayılmaya başlayan modernizm hareketleri, Aalto'nun çalışmalarında etkisini göstermeye başlamıştır. 1929'da Le Corbusiere'in Paris'deki stüdyosunu ziyaret ederek Le Corbusier'in konut üzerine yaptığı çalışmaları incelemiştir. Fonksiyonu ön plana alan bu yaklaşımlardan etkilenmiş; ancak Aalto modernizmin ilk dönemlerinde biçimlenen, bezemeden uzak, yalnız işlevin getirdiği estetikten farklı eserler vermiştir” (Ayalp, 2011: s.27).

1924 ile 1929 arasında, Finlandiya'da rahatlıkla tedarik edilebilen bir malzeme olan ahşabın bükülerek şekillendirilmesi üzerine birçok deney yapmıştır. Bu önemli araştırmalar daha sonra Aalto'yu 1930'larda İskandinav tasarımında yepyeni bir yönü simgeleyen birçok devrimci sandalye tasarımı geliştirmesinde yardımcı olmuştur (Fiell ve Fiell, 2013: s.82). Tasarımlarında ahşap malzemeyi sıkça kullanan Aalto'nun çeşitli detaylarla her yeni tasarımında ustalığını göstermiş olduğu söylenebilir. Çobanoğlu (2011)' na göre “Aalto mobilyalarının temel özellikleri, kolay taşınabilir olması, hafif malzeme kullanılması, seri üretim ile üretilmiş olması, dahi yetenekli bir zanaatkârın özel olarak elinden çıkmış gibi görünmesi, olması gerektiği kadar basit ve yalın olması, işlevsel olması ve hümanist olması olarak sıralanabilir” (s.130).

Aalto'nun Paris Pavyonunda (1937) ve New York Dünya Fuarında (1939) tasarlamış olduğu Fin Pavyonları, özgür mimari formlar kullanılarak özgün bir tasarımcı olarak ününe katkıda bulunmuştur. Her iki tasarımda da Aalto yapısal ve düzlemsel etkiler için masif ahşap ve doğal materyalleri tasarımlarının ayrılmaz bir parçası olarak kullanmıştır. Böylece, tasarımlarının doğa ile bütünleşme çabası yaygınlaşmıştır. Serbest formları malzemelerle birleştirerek bir tasarım anlayışı

kurmuştur. Bu bağlamda, işlevsel yaklaşımı doğal süreçlerle birleştirerek tasarımlarını hümanize etmiştir. Bu yaklaşımın en önemli örneklerinden biri Noormarkku'daki Villa Mairea'dır (Aktaran Caner, 2013: s.121-122). Alvar Aalto, İşkandinav tasarımları adına önemli çalışmalar yapmış, tasarımlarında genel olarak doğadan esinlenerek i ve dış mekân algısının bütünlüğünü sağlayarak doğayı i mekâna taşımış olduğu söylenebilir. Tasarımlarında organik formlar ön planda olup bir mekânı tasarlariken en ince ayrıntısına kadar düşünerek en ufak detayları da mekânın genel konseptine uygun şekilde kendisinin tasarlamış olduğu bilinmektedir. Hem işlevsel ihtiyaçları hem de estetik değerleri birlikte düşünen Aalto, mekânlarda insan odaklı çalışmalar yapmıştır. Aalto'nun en önemli mobilya tasarımı; 1929 yılında hastane için tasarlamış olduğu ve oturma fontunu dahi tüm detaylarını ince işçilikle oluşturmuş olduğu işlevsel Paimio Sandalyesidir. Paimio sandalyesi, Huş ağacından elde edilen kontrplakların üst üste koyulup şekillendirilmesi ile oluşturulan ergonomik, estetik, sade ve fonksiyonel endüstriyel ürün tasarımıdır.

Resim 45 Alvar Aalto Paimio Sandalye (URL-32)

Mobilya tasarımında elik ve cam gibi sentetik malzemelerin kullanılmasını teşvik eden Almanya ve İtalya'daki Modernist ağdaşlarının aksine, Aalto tercih ettiği malzeme olarak lamine ahşap ve kontrplaklara yönelmiş ve 1929'da Turku yakınlarındaki bir mobilya fabrikasının teknik direktörü Otto Korhonen ile kaplama yapıştırma ve kontrplak kalıplama sınırlarını incelemeye başlamıştır. Bu deneyler, Aalto'nun teknik olarak en yenilikçi sandalyeleri olan No. 41 (1931-1932) ve No. 31 (1931-1932) olarak üretilmelerine yardımcı olmuştur (Fiell ve Fiell, 2013: s.82). No. 41 diğer ismi ile Paimio Chair Aalto'nun en tanınmış eserlerinden biri olup bu zamansız ürün günümüzde üretilmeye halen devam etmektedir.

Aalto'nun modern mobilya tasarımlarını üretmek üzere eşi ile birlikte 1935'te kurmuş olduğu Artek firması, günümüzde halen üretim yapmakta olup İşkandinav

tasarımlarının üretiminde en önemli mobilya firmalarının başında geldiği söylenebilir. Artek firmasının Aalto'nun işlevsel ve estetik tasarımlarını seri üretim ile birleştirerek herkesin ulaşabileceği konuma getirmiş olduğu söylenebilir. Özellikle Finlandiya'nın birçok yerinde Aalto'nun işlevsel modern mobilyalarına rastlamak mümkündür.

3.2.3.7. Tapio Wirkkala

Finlandiyalı tasarımcı Tapio Wirkkala (1915- 1985) mobilya tasarımından cam ürün tasarımına, heykele, şehir planlamasına kadar birçok alanda tasarım çalışmaları yapmıştır. Cam ürün yapım tekniklerini geliştirmiştir. 1946 yılında Iittala firmasının düzenlediği yarışmayı kazanarak devam eden süreçte Iittala firması ile çalışmalarını sürdürmüştür.

Wirkkala; metal, ahşap, cam, seramik ve plastik gibi farklı ortamların biçimsel potansiyelini hassas bir şekilde inceleyerek, malzemelerin içsel niteliklerini zarif bir şekilde ifade eden yenilikçi ve şiirsel tasarımlar üretti. Kapsamlı çalışması sayesinde şaşırtıcı derecede modern olan ve aynı zamanda zamansız bir güzellik duygusu yansıtan, etkileyici bir organik form diline öncülük etti (Fiell ve Fiell, 2013: s.668).

Resim 46 Tapio Wirkkala Tasarımları; Soldaki 9020 Kahve Masası, Sağdaki Cam Kantarelli Vazoları (URL-29)

Wirkkala tarafından 1950'lili yıllarda tasarlanan 9020 Kahve Masası (Resim 46) tablası camdan ayakları ise Meşe ağacından yapılmış olup tasarım basit, estetik ve kullanışlıdır. Wirkkala'nın sade ve zarif Kantarelli Vazoları (Resim 46) ise 1950 yılında Iittala firması tarafından üretilmiş olup 1960'lı yıllara kadar üretimi devam etmiştir.

3.2.4. Önemli İskandinav Tasarım Üretici Firmaları

İskandinav tasarımcılarının yanı sıra tasarımları üreterek İskandinav stilini evrensel olarak kabul görmesinde etken olan bazı üretici firmalar; Fritz Hansen, Artek ve Ikea şeklinde sıralanabilir.

Fritz Hansen; 1872'de Fritz Hansen, ahşap tornalama ve döşemeli mobilyalar için ahşap ve demir iskelet imalatı konusunda uzmanlaşmış Kopenhag'da marangoz atölyesi kurdu. 1915'te Fritz Hansen'ın oğlu Christian, mobilyaların seri üretimini mümkün kılmak için çeşitli endüstriyel süreçleri tanıttı. Daha önce Avusturya'da Michael Thonet tarafından geliştirilenlere benzer ahşap bükme işlemlerini içeren bu yeni üretim teknikleri, 1920'lerde şirketin önemli ölçüde genişlemesini sağladı (Fiell ve Fiell, 2013: s.202). 1872 yılında Danimarka'da kurulan Fritz Hansen firması, birçok ünlü tasarımcı ile çalışarak üretilen tasarımlarında işlev ile biçimi birleştirmiştir. İkinci Dünya Savaşı sırasında zorlu şartlara maruz kalmasına rağmen genişleyerek ayakta kalmayı başaran bir firma olmuştur.

Uzun ve verimli tarihi boyunca Fritz Hansen, İskandinavya'nın en önde gelen mobilya imalat şirketlerinden biri olmuştur ve bu nedenle dünyadaki sade ama zarif İskandinav tarzının tanıtımına ve kabulüne büyük katkı sağlamıştır (Fiell ve Fiell, 2013: s.203). 1872 yılından günümüze kadar gelen Fritz Hansen firması; ergonomik, zarif ve küresel tasarımlar ile İskandinav tasarım anlayışının günümüz tasarımlarında da devamını sağlamaktadır.

Artek; 1935 yılında Finlandiya'da kurulmuştur. Birçok tasarımcı ile çalışan Artek firmasının en önemli tasarımcısı ve ortağı Aalvar Alto'dur. İşlevsel, minimal, estetik ve kullanışlı tasarımlar yapan firmanın Finlandiya dışında da birçok mağazası bulunmaktadır. Mobilya tasarımlarında İskandinav tasarımlarının gelişimine ve tanınmasına büyük katkı sağlamaktadır.

Artek firmasında; İskandinav ustaları Tapio Wirkkala, Eero Aarnio, Jørn Utzon, Juha Leiviskä ve diğer tasarımcılar tarafından mobilya, aydınlatma ve aksesuar üretimi yapılmaktadır. Dünyanın dört bir yanından mimarlar, tasarımcılar, sanatçılar ile işbirliği yapmakta olan Artek'in Milano Triennale 2007 için sergi pavyonu Hella Jongerius, Konstantin Grcic ve Shigeru Ban tarafından tasarlanmış

olup pavyon daha sonra geçici olarak Helsinki Tasarım Müzesi'nin dışına kurulmuştur (Gundtoft, 2015: s.20).

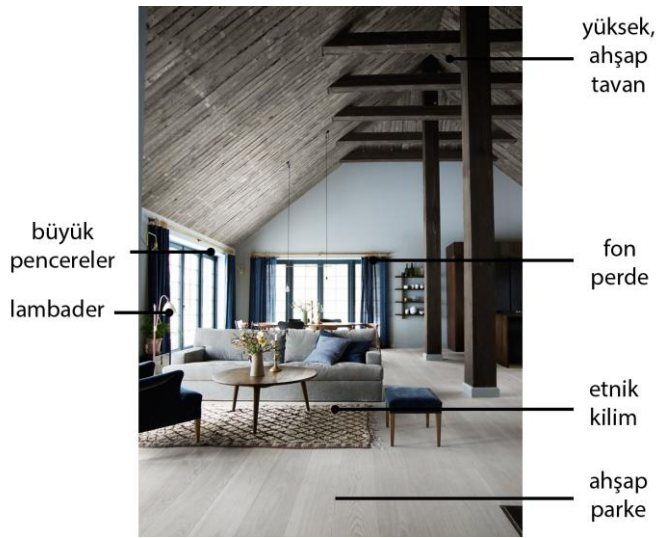
Ikea; kurucusu Ingvar Kamprad'ın 1930'larda kibrit kutusu satarak başladığı ticaret hayatı, 1943 yılında Kamprad'ın yaptığı çalışmalara ödül olarak babasının vermiş olduğu para ile Ikea firmasını kurmuştur. 1951 yılında Ikea'nın ilk katalogu yayımlanmıştır. 1953 yılında Ikea'nın ilk mobilya galerisi İsveç'te açılmış olup 1958 yılında ilk Ikea mağazası yine İsveç'te açılmıştır. Ikea'nın seri üretimlerinde hazır malzemeleri (suntalam, MDFlam gibi) kullanmaya başlamasıyla ekonomik ve pratik şekilde ürünlerini piyasaya sürmesini Fiell ve Fiell (2013) 1960'lı yıllarda yongalevhanın ortaya çıkışı, gerçekten düşük maliyetli mobilyaların gelişini müjdeliyordu ve bu, Ikea'nın ürün hattını çok etkiledi. Ucuz ama nispeten dayanıklı bir malzeme olan yongalevha, günümüzde olduğu gibi her türlü kendinden montajlı mobilya (demonte mobilya) için Ikea tarafından yaygın olarak kullanıldı. 1970'ler genel bir güvensizlik dönemi iken, Ikea yeni cazip ucuz, fonksiyonel mobilya üretme politikası sayesinde zenginleşti ve genişledi (s.s.280) şeklinde tanımlamıştır. 1960'lı yıllarda piyasaya sürüldükten sonra, demonte (montaja hazır) mobilyalar 1970'lerin ortalarında mobilya satın almanın ortak yollarından biri haline geldi. Örneğin, Ikea, İskandinavya dışındaki faaliyetlerini genişleterek bu tür mobilyaların yurt içi popülaritesini geliştirmeyordu (Lawson, 2013: s.31).

Türkiye'de 2005 yılında açılan Ikea'nın dünyanın birçok yerinde mağazaları bulunmaktadır. İskandinav tasarım anlayışının dünyanın birçok yerine ulaşmasındaki en önemli kuruluşlarından biridir ve günümüzde de giderek mağaza sayısının artması ile İskandinav tasarımlarının dünyaca tanınmasında önemi artmaktadır. İskandinav tasarımların temeli olan kullanışlı, minimal ve kaliteli tasarımları üreten Ikea; ekolojik, sosyal ve kültürel olarak işe yarayan estetik tasarımlarını düşük fiyatlar sayesinde tüm kullanıcılara ulaşması hedeflenmektedir. Ikea'nın basit ve etkileyici tasarımları ile sade ve kullanışlı iç mekân tasarımlarına sahip olmak mümkündür.

3.2.5. İskandinav Konut İç Mekân Tasarımlarının Özellikleri

İskandinav ülkelerinde konut dekorasyonu ve iç mekân tasarımını coğrafya, hava durumu, tarih, kültür ve geleneklerden etkilemektedir. İskandinav iç mekân

tasarımları, İskandinav halkının kendisini rahat hissettiği ferah ve havadar bir mekân sunmaktadır. İskandinav tarzının genel özellikleri arasında estetik etkiler ve orijinal dekoratif unsurlar yer almaktadır (Öcal, 2012: s.49). İskandinav ülkelerinde coğrafyası sebebiyle uzun soğuk kış mevsimlerinde günün çoğu karanlık geçmektedir. Bu sebepten ışığa her zaman ihtiyaç duyan İskandinavlar için günlük yaşantılarında ışık ayrı bir yere sahiptir. İç mekânların havadar, aydınlık ve ferah olması için gün içinde mümkün olduğunca doğal ışığı iç mekâna almak İskandinav tasarımlarında önemli bir unsurdur. Işığı mümkün olduğu kadar çok alabilmek için iç mekânlarda temiz ve engeli olmayan büyük pencereler kullanılmakta ve bunun yanında mekânlarda kat yükseklikleri olabildiğince yüksek yapılarak iç mekânlarda genişlik hissi yaratılmaya çalışılmaktadır. Pencereden gelen doğal ışığın en fazla şekilde içeriye alınabilmesi için geçirgenliği fazla olan tüller ve fonlar kullanılmaktadır. Doğal ve yapay aydınlatmanın öneminden dolayı iç mekân tasarımlarında odaların farklı yerlerinde konumlandırılan lambader ve abajurlar sayesinde ana aydınlatmanın yanında farklı noktalarda aydınlık alanlar sağlanmaktadır. Ayrıca mekânların birçok yerinde yakılan mumlar sayesinde de bu aydınlık algısı güçlendirilmeye çalışılmaktadır. Doğal ve yapay ışığın olabildiğince çok kullanılmasının yanı sıra İskandinav iç mekânlarının geniş ve ferah algılanmasını sağlamak için belirli noktalara konumlandırılan aynaların yansıtıcılığı sayesinde cisimlerin ve ışığın yansısıyla daha aydınlık iç mekânlar oluşturulabilmektedir.

Resim 47 İskandinav İç mekân Özellikleri (URL-30)

İskandinav tasarımcılarının en önemli ve ayırt edici özelliği, doğada bulunan sistematiği kullanarak modernizmin mekanize, katı yaklaşımlarını daha insancıl bir boyuta indirgemiş olmalarıdır. İşlevselliğin katı, kesin ve kuralcı yaklaşımını daha dinamik ve özgür kılarak insan-doğa ilişkisini mimari-tasarım ilişkisi ile bütünleştirmeye çalıştılar. Bu bağlamda, serbest ve akışkan formları mobilyaya, iç tasarımlara, dış kabuklara ve kütleye ve böylece bir bütün olarak bu organik mimarlık dilinin verimli kullanımıyla tasarıma aktardılar (Aktaran Caner, 2013: s.111). İskandinav iç mekânlarında her zaman tasarım öğeleri ve doğa arasında güçlü bir bağ vardır. Doğa onlar için bir ilham kaynağı olmakta ve tasarımlarda doğanın etkisi görülmektedir. Bu nedenle kullanıcılar doğayı olabildiğince iç mekânlarına taşımak istemektedir. Bunun tasarımlara etkisi de özellikle büyük pencerelerle doğaya yakınlık kurmak ve olabildiğince iç mekânlarda yeşil canlı bitkiler kullanmak olarak sıralanabilir. Bu sayede doğanın etkisiyle mekânlar havadar, huzur verici ve rahatlatıcı etkiye sahiptir. Doğaya verdikleri bu değerlerden dolayı çevre İskandinavlar için önemli bir konudur. Bu nedenle tasarımlar ilk eskizlerinden itibaren tüm üretim süreci boyunca kullanılan malzemeler ve üretilen tasarım çevre dostu olup doğaya mümkün olduğunca zarar verilmemesi için sürdürülebilirlik kavramına dikkat edildiği söylenebilir. Sürdürülebilirlik kavramı tasarımcılar için önemli bir unsur olmuştur.

Resim 48 İskandinav İç Mekân Özellikleri (URL-10)

İskandinav konut iç mekân tasarımlarındaki biçimleniş; duvar, zemin, tavan düzlemlerinde ve donatı elemanlarında karmaşadan uzak olup basit ve temiz çizgilere sahiptir. Düz biçimlerin yanı sıra İskandinav tasarımlarında organik biçimler de sıkça kullanılmaktadır. İç mekândaki biçimler çoğu zaman düzenli ve

geometrik biçimlerden oluşmaktadır. İşlevselliğin ön planda olduğu İskandinav tasarımlarında biçimler işleve göre şekillenebilmektedir.

“İskandinav tasarımı, gereksiz ve gösterişe yönelik süslemeler yerine yalın bir güzellik, detay çözümlerindeki özenli tasarım, bu tasarımın uygulanmasındaki üst düzey el işçiliği, kullanılan doğal malzemeler, rahatlık ve işlev unsurlarının birlikte kullanılmasıyla, tasarım kültüründe çok köklü ve saygın bir yere sahiptir. Kendine özgü ve kolaylıkla tanınabilir bir çizgisi olan İskandinav tasarımının en önemli özelliği doğadan almış olduğu esintiler ve kullanılan doğal malzemelerdir” (Karyağdı, 2015: s.255). Fonksiyonel ve estetik açıdan uzun ömürlü tasarımlara önem veren İskandinav tasarım tarzı, belirli bir tasarımın tüm unsurlarının estetikten ödün vermeden işleve önem veren, kalite ve detaylı çözümlerle ekonomik olup herkesin ulaşabileceği tasarımları amaçladığı söylenebilir. Sadelik, sıcaklık, dayanıklılık, güvenilirlik ve işlevsellik unsurlarının yanında mekânlarda az eşya kullanmak bu tasarım anlayışının temel prensibidir. Gerektiği kadar eşya ile oluşan minimal mekânlarda pastel tonlar ve doğal dokular ile rahat iç mekânlar kullanıcıya sunulmaktadır. Herkes için tasarım anlayışı ile konforlu iç mekân tasarımlarına sahip olan İskandinav tarzının zarif ve düzenli iç mekân tasarımlarıyla kışın sıcak ve rahat yazın ise aydınlık ve ferah yaşam alanları sunduğu söylenebilir. Mekânların düzen ifadesinde olması gerektiğini savunan bu tasarım stilinde, odalarda kullanılan iç mekân donatı elemanlarında depolama çözümleri ile mekânların her zaman düzenli olması sağlanmaktadır. Böylece kolay toplanılabilen iç mekânlar karmaşadan uzak olup kullanıcıya pratik ve estetik çözümler sunmuş olacaktır.

Resim 49 İskandinav İç Mekân Özellikleri (URL-10)

İskandinav tasarımlarında beyaz ve açık renklerin sıkça kullanıldığı görülmektedir. Mekânların hem ferah, aydınlık ve geniş görünmesinden hem de doğal ışığı yansıtmasından dolayı duvarlarda, tavanlarda, mobilyalarda en çok beyaz renk tercih edilmektedir. Beyaz rengin yoğun kullanılması ile oluşan ferahlığın yanı sıra ortaya çıkan donukluğun pastel tonlarla, sıcak renklerle ve dokularla dengesi sağlanabilmektedir. Bu durumun bazen duvarların bazı kısımlarında kullanılan zıt renklerle bazense aksesuarlarda, detaylarda kullanılan sıcak renklerle dengelendiği görülmektedir. Aynı zamanda mekânda kullanılan aynı rengin tonlarıyla mekâna derinlik katılarak sıcak ortam algısı sağlanmaktadır. Bu durum İskandinav tasarımlarında özellikle grinin tonlamasıyla oluşturulmaktadır. Ayrıca doğaya önem veren İskandinav tasarım anlayışında, iç mekânlarda doğal malzemeler kullanılarak yoğun beyaz rengin soğukluğu dengelenmekte ve mekâna sıcaklık katılmaktadır. Bu doğal malzemeye en iyi örnekse ham olarak kullanılan masif ahşaptır. Zemin kaplamalarında, tavan kaplamalarında ve iç mekân donatı elemanlarında masif ahşap kullanılarak mekâna sıcaklık algısı katıldığı söylenebilir. Ahşaplarda da iklimden dolayı oluşan bitki örtüsünde yetişen ağaç türlerinden en çok Çam, Ladin, Aspen, Akçaağaç, Karaağaç, Kızılağaç ve Huş ağacının iç mekân tasarım öğelerinde kullanıldığı görülmektedir. İskandinav tasarımlarındaki en çok kullanılan yapay malzemeler ise; cam, seramik, tekstil ürünleri ve plastik türevleri olarak sıralanabilir. Tekstil ürünlerinden ise en çok keten, yün, kenevir ve deri kullanılmaktadır. Aynı zamanda iç mekânlara sıcaklık katmak için halı, post ve kilimler sıkça kullanılan tasarım unsurlarındandır.

Resim 50 İskandinav İç Mekân Tasarımında Gri Tonlaması (URL-10)

“Uluslar arası tarzın getirdiği cam duvar ve açık kat planı, özellikle çift ve üç katlı camın gelişimiyle birlikte ev yaşamında olan değişimler İskandinavlar tarafından gönülden benimsenmiştir. Sadece pencerelerin yanında değil evin genelinde ışık olsun. Ama aynı zamanda rahatlık da olsun. Minimalizm asla soğuk anlamına gelmemelidir. Konutun içinde her beyaz renk ve geniş cam düzlemlerinin nötrlenmesi için ahşap zeminler, tavanlar ve mobilyalar vardır” (Bolander ve Maclsaac, 2010: s.13).

El işçiliğine önem veren İskandinav stilinde doğal malzemeler ve renklerle yapılan donatı elemanlarının tasarımları organik biçimleri ile temiz, basit ve yumuşak çizgilere sahiptir. Buna ek olarak modern ve sağlam tasarımlar İskandinav tarzının belirleyici özelliği olmuştur. Mobilya tasarımlarında estetik önemli unsur olsa da ergonomi ve işlevsellik İskandinav tasarımcılar için her zaman daha önemli bir etken olmuştur. Bu nedenle mobilya tasarımları her dönem ergonomik, işlevsel, pratik, rahat ve herkesin kullanabilmesi için ekonomik olmuştur.

İskandinav tasarımcılarının kimlik arayışlarında en etkili unsur kültür olarak gözlemlenmiştir. Tasarımlarında işlev ve materyal seçiminden estetik kaygılara kadar milli kimlikleri ve romantik yaklaşımlarının izleri görülmektedir. Kültürel kimliklerinin değerlerini bırakmadan modernize ettikleri söylenebilir. Bu koruyucu yaklaşımla, insanlarla bağlantılı olarak doğaya uygun sıcak, samimi, sade tasarımlar yaratmışlardır. Bu unsurlar İskandinav tasarımının her boyutunda gözlenebilir ve diğer modernist yaklaşımlardan onları ayırdığı söylenebilir (Aktaran Caner, 2013: s.113-114). İskandinav ülkeleri kültürüne bağlılığından dolayı tasarımlarında kültürel motifleri kullanmaktadır. Öcal (2012)’a göre gelenek, İskandinav yaşam tarzını belirlemek için kullanılan anahtar kavramlardan biridir. Buna göre, İskandinav toplumu gelenek ve geleneksel değerler kavramı ile karakterize edilebilir. Modernizm bağlamında gelenek ve geleneksel değerler sanayileşme, küreselleşme ve özümseme nedeniyle yok olma tehlikesiyle karşı karşıya kaldı. İskandinavya’da kaybolma riski taşıyan geleneği korumak için ortak girişimlerde bulunmaktadır. İskandinav toplumu, geleneği modernite ile birleştirmeyi başarmıştır (s.13). İç mekân tasarımlarında sadeliğe önem veren İskandinav tasarımcılar, kırlent, fon perde, halı, kilim, masa örtüsü gibi yüzeyi küçük olan alanlarda geleneksel motifleri kullanarak mekânlara karmaşa olmadan kültürün izlerini eklemektedir. Çiçek desenleri, ağaç

desenleri gibi doğanın izlerini taşıyan motifler sayesinde iç mekânların görsel algısına canlılık ve hareket kazandırılmaktadır. Geleneklerine bağlı kalmaya çalışan İskandinavlar, mekânlarının kimliklerinde geleneksel öğeler barındırmaktadır.

Resim 51 İskandinav Desen Örnekleri (Bolander ve Maclsaac, 2010: s.165)

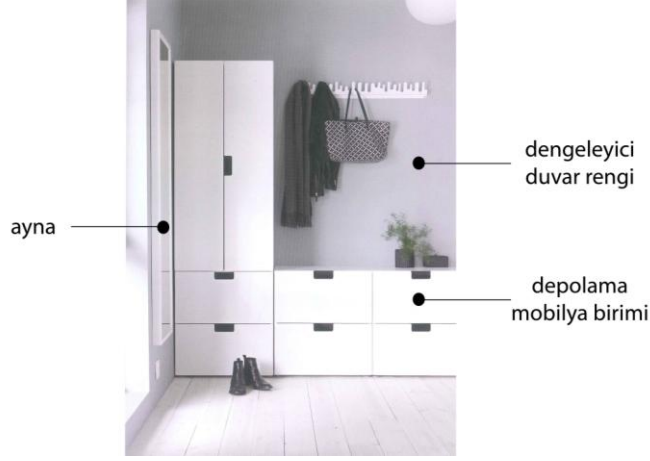
İskandinavlar için uzun kışların ve soğuk havanın bir diğer etkisi de bireylerin zamanlarının çoğunu iç mekânlarda geçirmek zorunda olmasıdır. Bunun sonucu olarak da ilk Danimarka’da ortaya çıkan “hygge” kavramı oluşmuştur. İskandinavlar için bir yaşam felsefesi olan hygge; rahatlık, konfor, mutluluk, sıcaklık, samimiyet hissini yaşayabilecekleri her şeye verdikleri isimdir. Tam anlamıyla tanımlaması olmayan bu kavram mumlar, battaniye, kırlentler, battaniye, şöminede yanan odun çıtırtısı gibi olaylar kısmen hygge’i tanımlayabilir. Mutluluk verici ve rahat ortamlardan keyif almak, yaşamdaki iyi şeyler de hygge olarak tanımlanabilir. Mum hygge için önemli etkenlerden biridir, mumsuz hygge düşünülemez. Hygge’in İskandinav iç mekân tasarımlarına etkisi olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin; hygge için ortam sağlanmak istendiğinde iç mekânın bir köşesinde mumların, ahşap malzemelerin, battaniye ve kırlentlerin olduğu bir alanın olması gerekmektedir. Bir şömine başında yanan odunların çıtırtısında (Resim 52’deki sağ mekân) İskandinav kültürünü yansıtan kırlentlerle ve battaniye ile rahatlık hissi veren ortamı sağlamak iç mekânda hygge’e ait bir köşe hazırlamak demektir. Yine rahat bir yatakta veya yer minderinde (Resim 52’deki sol mekân) pencereden gelen aydınlık ve mumların ışıltısı ile oluşturulan bir hygge köşesi iç mekânın tasarımını etkilemektedir.

Resim 52 Hygge Yaşam Felsefesinin İç Mekânlara Etkisi (URL-34)

Yıllardır tasarımlarda etkisini sürdüren İskandinav stili günümüzde halen tercih edilen bir iç mekân tasarım anlayışı olarak mekânlarda kullanılmaktadır. Bireylerin kendini rahat hissedebileceği mekânlar arasında tercih edilen bu tasarım anlayışı zamansız tasarımları ile dikkat çekmektedir.

İskandinav konut tasarımlarında mekânları ayrı ayrı değerlendirmek gerekirse ilk olarak bireylerin mekânla tanıştığı ve mekânın kimliğini ortaya konulduğu girişlerden söz etmek gerekmektedir. Girişler karşılama alanları olup birey üzerinde ilk izlenimi yaratmaktadır. Bu alanlarda İskandinav tasarımlarının özelliği olan depolama çözümleri ve işlevsellik sıkça kullanılmaktadır. Düzenli, basit, kullanışlı, ferah giriş tasarımları İskandinav stilin karakterini yansıtmaktadır. Torp (2017)'a göre ön girişler genellikle malzeme için bir bırakma bölgesi haline gelir. Dağınıklığın kazanmasına izin vermek yerine, anahtarlar, çantalar, paltolar ve ayakkabılar için giriş deposu ekleyerek onlar düzenlenebilir. Her öğeye belirlenmiş bir alan vererek alanı düzenlemek; insanların dekora odaklanmalarına yardımcı olacaktır (s.46).

Resim 53 İskandinav Tasarımlarında Giriş Holü Örneği (Torp, 2017: s.47)

Resim 53'teki İskandinav giriş tasarımında sürekli alanın düzenli kalması için depolama birimi kullanılmış olup bireylerin kendilerini görmesi için ayı zamanda mekânı ferah ve aydınlık göstermek amacıyla ayna kullanılmış olduğu söylenebilir. Küçük mekânda ferahlık sağlamak için açık renk döşeme ve duvar renklerinin tercih edildiği söylenebilir. Portmantoda kullanılan dekoratif unsurlar ve yeşillik ile giriş İskandinav stili tamamlanmıştır.

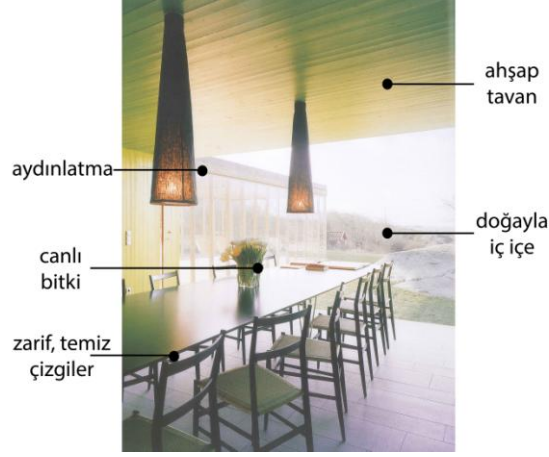
Az eşya ile kullanışlı, ergonomik, basit, estetik minimal salonlar İskandinav tasarımlarının temel prensibini oluşturmaktadır. Salonlarda alanın geniş yüzeylerini kaplayan temel mobilyalarda pastel renkler kullanılıp detaylarda ve aksesuarlarda canlı renkler kullanılarak mekâna hareket kazandırılmakta ve bütünlük sağlanmaktadır. İskandinav stilinin karakteristik özelliklerini taşıyan salonların, sürekli düzen ifadesinde olmasını sağlamak için bu alanda depolama birimlerine önem verilmektedir.

Resim 54 İskandinav Tasarımlarında Salon Örneği (URL-35)

Resim 54'teki İskandinav tarzı salon tasarımı incelendiğinde mekânda büyük, rahat ve koyu renkli kanepe kullanılmış ve bunun karşısına konumlandırılan ahşap berjerlerle sıcaklık algısı oluşturulmuş olduğu söylenebilir. Berjerlerden birinde kullanılmış olan kürk, farklı noktalarda kullanılan canlı bitkiler ve mum ile mekânın beyaz zemin, duvar ve tavanının soğukluğunun dengelemiş olduğu söylenebilir. Farklı yerlerde bulunan aydınlatma unsurları ile yapay, büyük ve önünde engeli olmayan pencerelerle doğal aydınlatma sağlanmış olduğu görülmektedir. İskandinav salonlar rahat mekânlar olup tasarım tarzının genel özelliklerine sahiptir.

İskandinav tasarımlarında yemek odaları minimal ve basit çizgilere sahiptir. Mekânın ana işlevi olan yemek yeme ön plan da olup odak noktasını oluşturmaktadır. Torp (2017) mekânın işlevine odaklanmasını gerektiğini yemek odası süsleri minimumda tutulur; bir büyük veya birkaç renkli sanat eseri ve penceredeki yeşil bitkiler İskandinav tarzı bir yemek odasını dekore etmek için yeterlidir. Misafirlerin yemek hazırlarken bakabilecekleri bir şey olması önemlidir, ancak yiyecekler ilgi odağı olmalıdır şeklinde tanımlamıştır (s.121).

Resim 55 İskandinav Tasarımlarında Yemek Odası Örneği (Bolander ve Maclsaac, 2010: s.92)

Resim 55'teki İskandinav yemek odası tasarımının doğayla iç içe olduğu görülmektedir. Minimum eşya ile işleve yönelik olan bu tasarımda mobilyalar zarif, temiz ve sade çizgilerden oluştuğu söylenebilmektedir. Doğal ve yapay aydınlatmaya sahip olan yemek odası ferah ve sıcak bir mekân algısı oluşturmaktadır. Ahşap tavanların doğal ve sıcak malzemesiyle mekâna samimiyet kattığı söylenebilmektedir.

İskandinav mutfak tasarımlarının temel prensibi, minimum eşya ile ihtiyacı karşılamak olup mekânda gereksiz hiçbir şeyin bulunmamasıdır. Tasarımın temelinde ergonomik ve kullanışlı ürünler yer almaktadır. Evin en önemli kısmı olan mutfaklarda, modüler dolaplar ve raflar ile mutfakta işlevin düzgün şekilde karşılanmasına yönelik tasarımlar görülmektedir.

Resim 56 İskandinav Tasarımlarında Mutfak Örneği (URL-36)

Resim 56'daki İskandinav tarzı mutfak tasarımının minimal çizgilerde ergonomik, kullanışlı, sade ve şık olduğu söylenebilmektedir. Depolama birimlerinin beyazlığı zemindeki doğal ahşabın sıcaklığı dengelemektedir. Beyaz ve ahşap uyumunun net şekilde vurgulandığı mekânda pencereden gelen doğal ışığında etkisiyle ferah ve havadar mekân algısı oluşturulmuştur. Çeşitli alanlarda bulunan bitkiler mekâna sıcaklık ve canlılık katmış olup mekânın doğallığını koruduğu söylenebilir. Farklı türlerdeki yapay ışık sayesinde mekânın doğal ışık alamadığı zamanlarda bile aydınlık olması sağlanmaktadır.

Yüzyıllar boyunca İskandinav'daki yatak odalarının tasarımı yalnızca bir şeye odaklandı: sıcak tutmak (Bolander ve Maclsaac, 2010: s.163). İskandinav yatak odalarında havadar ve aydınlık olan tasarımlar verimli dinlenmeye olanak sağladığı söylenebilir. Bu huzurlu dinlenme alanları İskandinav sadeliği ile uyum sağlamaktadır. Yatak odalarında gösterişten uzak minimal tasarımlarla az mobilya ile ihtiyaç karşılanmaktadır.

İskandinavya'nın yatak odaları, geri kalan iç kısımlar gibi, genellikle en az miktarda renge sahiptir. Doğal ve parlak tutulurlar ve genellikle iki renk şemasından birini kullanırlar. İskandinav tarzı yatak odaları bazen tamamen karanlık duvarlar, karanlık bir duvar veya odaya rahat bir his veren ve mekân için derinlik hissi katan zengin renkli tekstillere sahiptir. Daha yaygın olarak, renk paleti beyaz ve açık gri tonları kullanır. Bu, alanın havadar kalmasını sağlarken, gri tonlar biraz kontrast ton verir. Renklerin zihinlerimizin rahatlamasına yardımcı olmada büyük etkisi vardır (Torp, 2017: ss.164).

Resim 57 İskandinav Tasarımlarında Yatak Odası Örneği (URL-37)

Resim 57'deki İskandinav tarzı yatak odası tasarımı düzenli, sade, havadar aynı zamanda aydınlık olduğundan kullanıcıya huzur verdiği söylenebilmektedir. Odanın tamamen beyaz boyanıp zeminin ahşap kullanılması mekânın algısında sıcaklık dengesi sağlamıştır. Basit çerçeveli bir yatak kullanılarak ihtiyaç karşılanmış olup eşyaların asıldığı basit askı mekânın düzenli kalmasına yardımcı olmaktadır. Pencerelerden alınan doğal ışık, beyaz duvarlardan yansıyor mekânın ferah ve rahatlığını vurgulamaktadır.

Sadeliği ve malzemelerin akıllıca kullanılmasıyla Nordic banyoları mükemmel çekiciliğe sahiptir ve özellikle çağdaş evlerde dikkat çekici olabilir (Bolander ve Maclsaac, 2010: s.153). Basit, işlevsel ve minimal banyo tasarımları açık renklerle huzurlu bir ortam sağlamaktadır. Genel olarak tüm mekânlara alınan doğal ışık banyolar için de önemli bir unsur olup karanlık kış günlerinde bile en çok ışıktan faydalanmak İskandinav tasarımların asıl amacıdır. İhtiyacı karşılayacak kadar mobilya, armatür veya aksesuar olması İskandinavlar için önem teşkil etmektedir.

Resim 58 İskandinav Tasarımlarında Banyo Tasarım Örneği (URL-38)

Resim 58'deki örnek İskandinav banyosunda genel olarak beyazın hakimiyeti söz konusudur. İhtiyacı karşılayacak kadar eşyaya sahip banyo, pencere açıklığı sayesinde aydınlık ve ferahdır. Zeminin koyu renkli kullanılmasıyla beyazın soğukluğu ve durağanlığı dengelenmiş olduğu söylenebilir. Lavabonun üzerindeki ayna ihtiyaç karşılanmış olup aynanın konumu ve ışığı yansıtıcılığından dolayı mekâna genişlik katarak aydınlık sağlamıştır. Pencere önünde konumlandırılan ağaç merdivenin hem dekoratif anlamda bütünlük sağladığı hem de doğal dokusu ve rengi ile mekâna sıcaklık katmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ÖRNEK İSKANDİNAV KONUT İÇ MEKÂN TASARIMLARININ GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İRDELENMESİ

Tezin son bölümü olan bu başlık altında konutlarda iç mekân algısını etkileyen en önemli unsurlar olan biçim, doku, malzeme, ışık ve renk; İskandinav stiline örnek olarak seçilen iç mekânlarda irdelenecektir. İrdelenecek olan ilk konut, İskandinav tasarımının kurucularından olan önemli Finlandiyalı tasarımcı Alvar Aalto'nun Villa Mairea (Finlandiya, 1938-1939) konutudur. İkinci örnek ise yine İskandinav tasarım tarihine büyük etkisi olan Finn Juhl'ın kendi evidir (Danimarka, 1942). Günümüz İskandinav Tasarım anlayışının ortaya çıkması ve benimsenmesinde önemli rol oynayan bu iki ismin konut iç mekân tasarımlarının görsel algı açısından incelenmesi ile birlikte tasarım tarihinin ilk İskandinav iç mekân tasarımlarının algısal değerlendirilmesine ulaşılabilecektir. Bunun yanında günümüzden seçilen Norm Mimarlık tarafından tasarımı yapılan PH konutu (Danimarka, 2014) ve Nordik Tasarım tarafından tasarımı yapılan Malmö konutu (İsveç, 2019) örneği ile birlikte günümüz İskandinav tasarım anlayışının algısal değerlendirilmesine ulaşılabilecektir.

4.1. ALVAR AALTO'NUN VILLA MAIREA KONUT ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özgeçmişinden ve tasarım dünyasına katkılarında bölüm 3.2.3.6.de bahsedilen Alvar Aalto'nun bu bölümde Villa Mairea konut tasarımı görsel algı unsurları açısından incelenmeye çalışılacaktır.

4.1.1. Villa Mairea Konutu

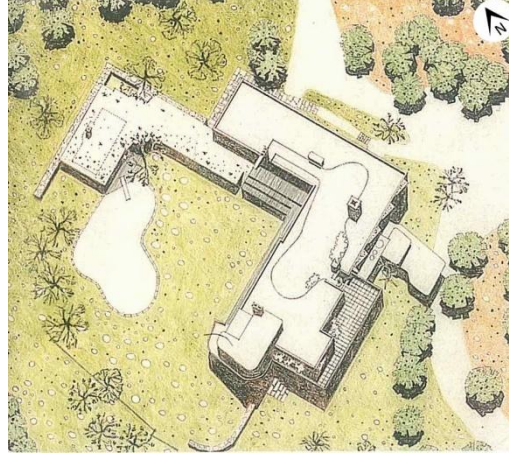
Villa Mairea konutu, Alvar Aalto'nun 1938-1939 yılları arasında Finlandiya'nın Noormarkku kentinde Harry ve Mairea Gullichsen çifti için tasarladığı, İskandinav tasarım anlayışının özelliklerini taşıyan modernizm etkisinde bir yapıdır. Huş ağaçlarından oluşan ormanın tepesinde konumlanan yapı doğayla bütünlük sağlamaktadır. Alvar Aalto'nun organik tasarım anlayışını tüm detaylarıyla konutun tamamında özgürce kullandığı bu yapı, doğadan esinlenerek oluşturduğu organik formun iç mekâna etkisinin en iyi örneği sayılabilmektedir. Lahti (2015)

Alto'nun bu gücünü; Villa Mairea, Alvar Aalto'nun yeteneklerinin tamamını gösterebildiği ana eserlerinden biri olarak sayılmaktadır. Aalto sonunda kendini tamamen biçimsel işlevsellikten özgür kılmıştır. Son derece düşsel ve daha sonraki yapıtlarında kendi imzası haline gelen formun ifadesi olan organik olanı başarmıştır. Ayrıntıların çeşitliliği ve duysal zarafet, ancak, Aalto'nun kreasyonlarına özgüdür şeklinde değerlendirmiştir (s.43). Aalto konut tasarımında kullanıcının işlevlerini yerine getirebilecek, yaşamsal faaliyetlerini yerine getirmenin yanı sıra huzurlu, konforlu ve ergonomik iç mekânı estetik değerlerle bir bütün olarak tasarladığı söylenebilmektedir. “Kullanıcının istekleri, yapının oluşumunda en az Aalto'nun estetik yaklaşımları kadar etkin olmuştur. Mairea Gullichsen, Aalto'dan villanın ‘Finlandiyalı, fakat bugünün ruhunu taşıyan’ bir yapı olmasını istemiştir” (Aktaran Ayalp, 2011: s.37).

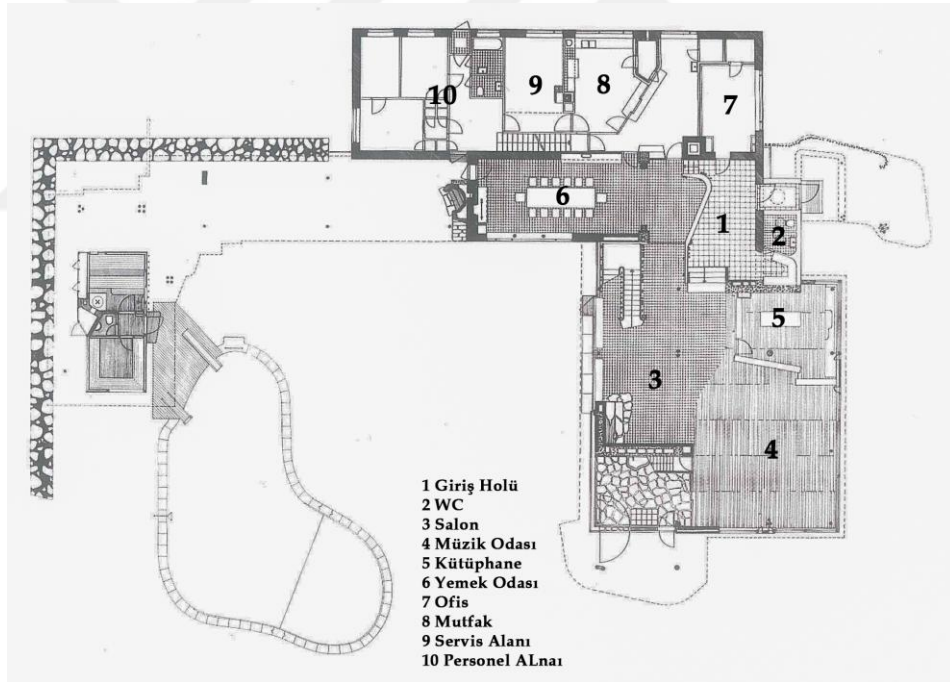
Resim 59 Villa Mairea Konutu (Lahti, 2015: s.41-42)

Villa Mairea konutunda İskandinav stilinde sıkça kullanılan plan tipi olan L plan tipinin kullanıldığı görülmektedir. L tipi sayesinde iç avlu oluşturulmuş ve bu alan evin kullanıcılarına özel olup rüzgâr gibi doğa olaylarından da korumaktadır. L tipi plana ek olarak çatısından yürüme olanağı olan ve yeşil kaplı terasla saunanın bulunduğu kısma geçiş sağlanmaktadır. Caner (Aktaran, 2013)'e göre bu plan tipinin doğal bir sonucu olarak yapının bir cephesi, evin mahremiyetini korumak üzere konumlandırılmıştır. Aynı zamanda, form tarafından sağlanan mahremiyet, evi kamusal alandan ayırır. Bu sayede, çim alanlar ve havuz elemanı yapının özel kısmına yerleştirilmiştir (s.135).

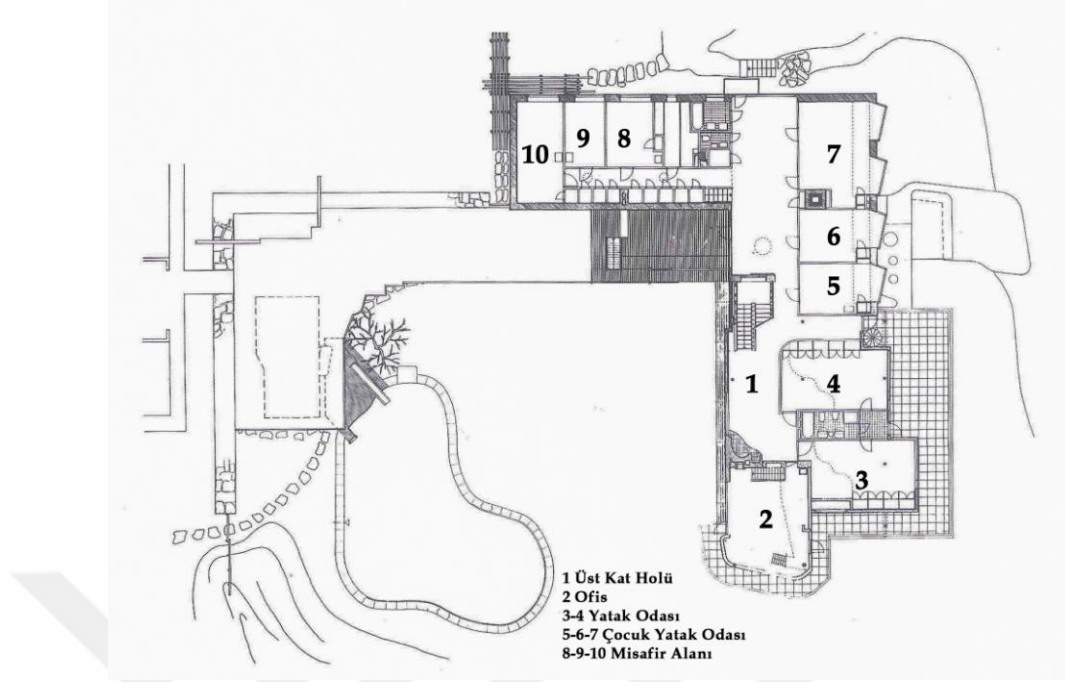
Resim 60 Villa Mairea Konutunun Vaziyet Planı (Lahti, 2015: s.41)

Konutun zemin katında giriş holü, ana tuvalet, vestiyer, salon, müzik odası, kütüphane, teras, yemek odası, servis alanı, mutfak, ofis ve personel odaları bulunmaktadır.

Resim 61 Villa Mairea'nın Zemin Kat Planı (Lahti, 2015: s.44)

Konutun üst katında ise ebeveyn yatak odaları, çocuk odaları, misafir odaları ve ofis bulunmaktadır.

Resim 62 Villa Mairea'nın I. Kat Planı (Lahti, 2015: s.45)

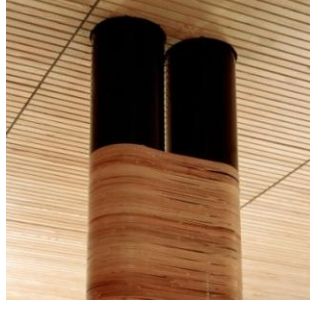
4.1.1.1. Villa Mairea Konutunun Giriş Holü ve Merdiven Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Villa Mairea'nın görsel algı unsurları açısından incelenmesine ilk olarak giriş holünden başlanmıştır. Mairea'nın giriş holünün biçimi görsel algı açıdan incelendiğinde; kapının hemen karşısında giriş holü ile üst hol arasındaki kot farkından meydana gelen organik formdaki duvar mekâna giriş yapan bireylerin ilk bakışta dikkatini çekmektedir. Alçak olarak tasarlanan bu duvar sayesinde mekân net olarak bölünmeden diğer yaşam alanlarına dağılımı giriş kısmından algılanmaktadır. Bu duvarın organik formunun mekâna girişte hareket kazandıran bir algısı söz konusudur. Kavisli biçimin algısı sayesinde bu duvar iç mekânın rahatlık algısı sağlamaktadır. Ayrıca bu duvarın etrafında konumlandırılmış olan; farklı boyda ve kalınlıkta düzensiz aralıklarla yerleştirilen masif ahşap dikmeler mekânda ayırıcı olarak kullanılmakta olup aynı zamanda algının odağını konumunda olduğu görülmektedir. Doğadan esinlenilerek tasarlanan formların öncelikli olduğu ve İskandinav tasarımının mekân özelliklerinin etkili olduğu bu yapıda, organik formların ağırlıklı olması mekâna sürekli bir hareket etkisi katmakta olup yumuşak çizgileriyle mekâna konfor ve rahatlık algısı sağlamaktadır.

Resim 63 Villa Mairea'nın Giriş Holü (URL-39)

Yapı elemanlarından olan kolonların depolama gibi işlev verilerek gizlenmesi ya da kaplama malzemesi ile görsel algı açısından ikinci plana alınması yerine tasarımıyla ön plana çıkarılması sağlanmıştır. Bazı kolonlar çifter bazı kolonlar ise tek olarak mekânda konumlandırılmış olup yatay düzlemde kısmi olarak üzerine sarılan Rattan malzeme (Palmiye türünden olan rattan bir sarmaşık türü olup gövdesinin içi doludur. Doğadan toplanıp kurutularak kullanıldığından doğal malzemeler grubunda değerlendirilir. Esneyip bükülebilme özelliğine sahip bir malzemedir.) sayesinde yatayda çizgisel bir hareket sağlamaktadır. Ayrıca bu kolonların siyah renkle boyanması ile mekânda vurgulanarak ön plana çıkması sağlanmıştır. Farklı renk ve dokulardan meydana gelen bu kolon tasarımları mekânın farklı noktalarında tasarımın önemli bir parçası haline gelmiştir. Mekânın kat yüksekliğinin fazla olması, iç mekânın ferah, aydınlık ve ihtişamlı algılanmasına katkı sağlamaktadır. Tavanın giriş bölümünde düz renk beyaz boyalı olup odaların yüzeysel olarak ayrımının yapıldığı alanlarda ahşapla kaplı olması ve bu farklı malzemelerin birleşim noktasında oluşan çizgisel ayırmadaki organik form mekânların eylem alanlarının değişiminin algılanmasını sağlamaktadır. Mekâna uyumlu formlarda tasarlanmış olan iç mekân donatı elemanları düzenli olarak birbirini takip eden ve bir bütünü tamamlayan parçalar şeklinde olduğu görülmektedir. Zihnimiz etrafta sıkça karşılaştığımız geometrik biçimlerin algısal değerlendirmesini yapmaya alışık olduğundan bu iç mekân tasarımında da kullanılan geometrik biçimlerin mekânın daha kolay algılanmasını sağlamaktadır.

Resim 64 Villa Mairea Kolon Detayı (URL-39)

Giriş holünde kullanılan ahşap, kumaş ve halı gibi dokular mekânın algısına sıcaklık katmaktadır. İskandinav tarzı için önemli olan doğal malzeme kullanımı ile iç mekânda doğal dokular ön planda olmaktadır. Bu mekânda yoğun olarak doğal malzeme olan ahşap; doğramalarda, iç mekân donatı elemanlarında ve mekân ayırıcılarında kullanılmış olup dokusu ve doğal rengi ile beyaz rengin nötrlüğünü sıcaklık algısıyla dengelemiş olduğu söylenebilmektedir. Duvarlarda kullanılan beyaz kültür tuğlası düzensiz dokusuyla mekâna hareket kazandırmakta olup beyaz rengi ile ahşabın yoğun sıcaklık algısını dengelemektedir. Doğal ve yapay aydınlatmalar sayesinde iyi aydınlatılan mekân ferah ve aydınlık algılanmaktadır. İskandinav tasarımlarının en önemli özelliği olan yoğun beyaz renk kullanımı bu konut tasarımında da karşımıza çıkmaktadır. Duvarlarda ve tavanda kullanılan beyaz renk, ışığı yansıtarak iç mekânın daha iyi ve net olarak algılanmasını sağlamaktadır. Kapıdan girişte konumlandırılan halı, krem rengi ile yer seramiklerinin sıcak rengini nötrlemekte olup yapay ve pürüzlü dokusu ile mekânın algısını etkilemektedir.

Resim 65 Villa Mairea Hol Tasarımı (URL-39)

Giriş holünün hemen arkasında konumlandırılmış olan üst kata çıkan merdiven, özellikle daire profilli korkulukları ile tüm mekânın odak noktasını oluşturmaktadır. Dikey yönde hareket sağlayan bu korkuluklar; silindir biçimleri ile büyüklü küçüklü, sık ve seyrek, önde ve arkada gibi zıtlıkların birleşiminden oluşmaktadır. Bu hareketli konumlandırılış sayesinde bireylerin algısı dikey yönde bir vurguya yoğunlaştırılmıştır.

Resim 66 Villa Mairea'nın Merdiven Tasarımı (URL-39)

Tasarımlarına doğanın etkisinde yön veren Alvar Aalto'nun bu korkuluklarda aslında dış mekânda ince, uzun ve farklı konumlarda olan huş ağaçlarından etkilenecek bu dikey sütunları ağaçlar gibi tekrar ederek evin içinde ormanlık alanla devamlılık sağlamak istediği düşünülmektedir. Ayalp (2011) bu merdiven tasarımını “merdiven sosyal alanın ortasında, her detayı rahatlıkla algılanabilir bir biçimde boşlukta çıkmaktadır. Mekânın içerisinde adeta bir heykel gibidir. Bütün kat boyunca devam eden ahşap çubuklardan oluşan merdiven tırabzanları, mekânda dikeyde çizgisel bir vurgu oluşturmaktadır. Bu düşey vurgunun de çevrede var olan sık ormanın bir soyutlaması olduğu söylenebilir” (s.47) şeklinde yorumlamıştır. Etkileyici doğal ortamın içinde konumlandırılmış olan konut tasarımında, Aalto'nun iç ve dış mekândaki çizgileri bütünleştirerek dış mekândaki atmosferi iç mekâna taşımış olduğu söylenebilmektedir. Ağacın doğal dokusu ile orman içindeki samimi, huzurlu ve sıcaklık algısının dış mekândan iç mekâna aktarıldığı görülmektedir.

Biçim Ve Malzeme

Masif ahşap tavan kaplaması düz çizgileriyle mekanda yön algısı oluşturmaktadır. Ayrıca hareketi ifade eden bu çizgisellik, mekânın görsel algı açısından aktif ve dinamik algılanmasına katkı sağlamaktadır.

Biçim ,Doku Ve Malzeme Merdiven korkulukları masif ahşaptan oluşmakta ve sıralı dikey yönde konumlandırılmışı ile masif ahşapla ritim oluşturarak mekânı dikey yönde hareket kazandırmaktadır. Aynı zamanda yapısı, şekli ve dokusuyla dış mekândaki ağaçlara benzetilerek iç-dış mekân algısında bütünlük sağlamaktadır.

Doku Ve Renk

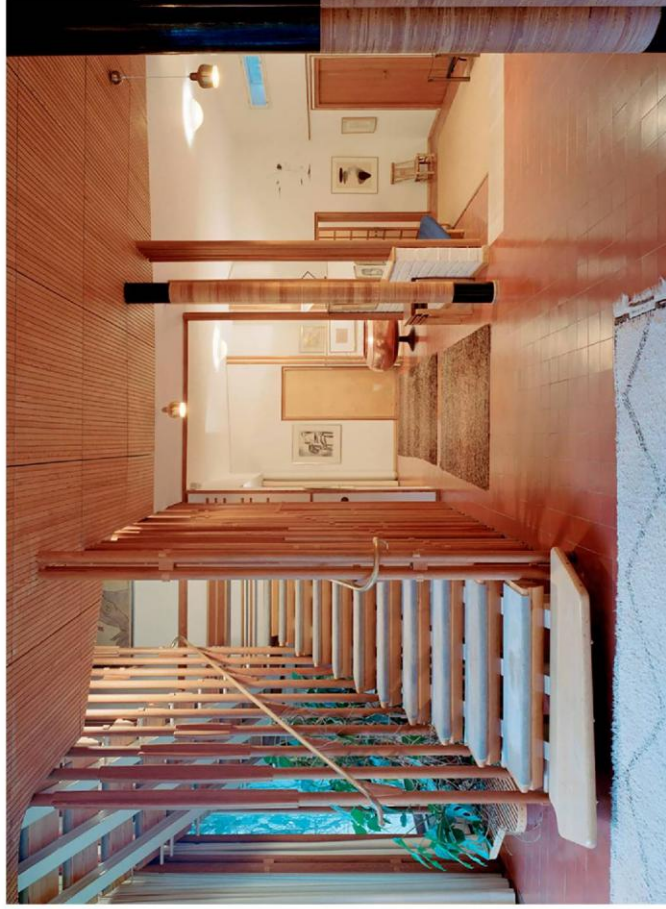
Yeşil canlı bitkiler mekânın renk-doku dengesini sağlayarak mekânı canlılık kazandırmaktadır. Bitkilerin doğa ile ilişki kurmasına sağlayan bitkilerin rahatlatıcı ve dinlendirici etkisi olduğu söylenebilir.

Doku

Mekânda kullanılan halı, İskandinav kültürüne ait Zemine döşeli kare seramikler bireylerin hafızasında daha önce görmeye alışık olduğu geometrik formlar olduğunda mekânın algısını kolaylaştırmaktadır.

Resim 67. Villa Mairea Giriş Ve Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 68. Villa Mairea Giriş Ve Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-39)*

4.1.1.2. Villa Mairea Konutunun Salon Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Villa Mairea'nın bir diğer inceleme bölümü olan salon görsel algı açısından incelendiğinde; mekânın İskandinav konut iç mekân tasarım kriterlerine uygun olduğu ve açık plan tipine sahip görülmektedir. Konutun iç mekânına giriş holünden geçiş yapıldığında salon ve giriş holü zemin kotlarının farklılığından ortaya çıkan birkaç basamak ve bu geçişin etrafındaki ahşap ayırıcılarla iki mekân arasında bir bölücülük sağlanmış olduğu görülmektedir. Böylelikle açık planlı olan mekânların hem iç içe hem de ayrı olduğu algısı biçimlerle kullanıcıya aktarılmaya çalışılmaktadır. Giriş holünde farklı bir tavan dokusu kullanılırken salona girildiğinde farklı bir tavan dokusu söz konusudur. Bu durum mekânlar arası geçişi tavanda kullanılan farklı malzemeler kullanıcıya algılatmaktadır. Tavanda kullanılan ahşap sistemlerin meydana getirdiği düz çizgiler bir yönelim oluşturmakta olup mekâna biçiminin konumlandırılışıyla süreklilik sağlamaktadır. Ahşap tavan kaplamaları doğal malzemenin dokusuyla, rengi ve biçimiyle mekâna sıcaklık katmaktadır. Bu doğrultuda biçim, malzeme, doku ve renkten oluşan görsel algı sayesinde net bölücü elemanlara ihtiyaç duyulmadan mekânların istenilen algısının bireylere aktırılabilceği söylenebilmektedir.

Resim 69 Villa Mairea'nın Salon Tasarımı (URL-39)

İskandinav tasarımlarında genel olarak kullanılan şömine tasarımı Villa Mairea salonunda da kullanılmış olup beyaz rengi, doğal dokusu ve konumuyla salonun merkez yönelim noktasını oluşturmaktadır. Şömine tasarımı ilk bakışta sıradan gibi gözükmesine rağmen köşe noktasında Aalto'nun organik mimarisinin bir yansıması

olan detayla dikkat çekmektedir. Bu biçimleniş hem bir Alvar Aalto imzası olmuş hem de organik formuyla mekâna hareket kazandırarak iç mekâna ışığın yansımalarına da etki sağlamaktadır. Biçimleniş açısından basit düz hatlara sahip olan şöminenin, modern tarzda görüntüsüyle tamamen işlevini yerine getirmek amacıyla oluşturulmuş olduğu görülmektedir. Bu modern şömine tasarımı, bireylerin algısında sıcaklık hissiyatı oluşturmakta olup sakin, huzurlu, konforlu ve samimi atmosferi ile birlikte ‘hygge’ felsefesi için gerekli ortamın sağlanmasına en uygun noktalardan olduğu söylenebilmektedir. Ayrıca şöminedeki ateşin meydana getirdiği titreşim ışıklar bireylerin o noktaya odaklanmasını güçlendirerek bireyleri rahatlatıcı ve dinlendirici bir etkiye sahiptir.

Resim 70 Villa Mairea'nın Salonundaki Şöminenin Köşesindeki Organik Tasarımın Detayı (URL-39)

Mekânın genelinde kullanılan İskandinav tasarım anlayışının önemli özelliği olan doğal malzemelerle, doğal dokular salonda da hâkimiyetini sürdürmektedir. Bu tavanda kullanılan yoğun ahşap dokusu, zeminde kullanılan seramiğin dokusu, duvarlarda kısmi bölümlerde kullanılan beyaz kültür tuğlası kaplı duvar ve genel olarak kullanılmış olan beyaz boya iç mekânın tasarımında bütünsellik sağlayarak bireylerin İskandinav iç mekân tasarım anlayışının karakteristik özelliklerini algılamasını kolaylaştırmaktadır.

Resim 71 Villa Mairea'nın Salon Tasarımı (URL-39)

Alvar Aalto, Villa Mairea konutunda tüm detayları tasarlamıştır ve donatı elemanları İskandinav tasarım anlayışının özelliklerini taşımaktadır. Yüzey alanları geniş olan oturma elemanlarında kullanılan beyaz tekstil malzemesinin nötr renkte ve desensiz düz kumaş olarak tercih edilmesi mekândaki renk, ışık ve doku algısında denge sağlayarak karmaşadan uzak, sakin, konforlu, ergonomik, durağan ve basit salon tasarımı algısına katkı sağlamaktadır. Az eşya ile ferah iç mekân oluşumu anlayışına sahip düzen ifadesinde salonun, depolama birimlerinin de mekânın fonksiyonlarının ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde ve yeterli olarak tasarlanmış olduğu söylenebilmektedir.

Aalto, ayrıca İskandinav kültürünün geleneksel motiflerine de tasarımında yer vermektedir. Halılarda ve detaylarda İskandinav kültürüne ait dokulara rastlanmaktadır. Yüzeyi küçük olan alanlarda kullanılan bu etnik desenler sayesinde detaylarla mekâna hareket kazandırılmış olduğu görülmektedir. Mekânda çok geniş alanlarda kullanılmayan bu desenler; yoğun ve fazla çizgi olmadan karmaşadan uzak olup kültürün izlerini taşıyan mekân algısını oluşturmaktadır. İç mekânda kullanılan dokuların ve malzemenin karakteristik özelliklerinin mekâna bir kimlik kazandırmış olduğu söylenebilmektedir.

Doku Ve Renk

Beyaz kültür tuğlası rengi ile ışığı yarıstarak iç mekana ferahlık ve aydınlık sağlamakta olup düzensiz dokusuyla mekanın hareketli ve sıcak algılanmasına katkı sağlamaktadır.

Biçim
Salon tasarımında kullanıcının gereksinimlerini karşılayan işlevine uygun kullanılan donatı elemanları biçimleri ile oturma eylemi algısını oluşturmaktadır. Donatı elemanlarının dış hatlarının çizgisi biçimini ön plana çıkarmaktadır.

Biçim Ve Malzeme
Mekanın zeminde kullanılan iki malzemenin farklılığı ile ortaya çıkan biçimleniş eylemlerinin değişimini vurgulamaktadır.

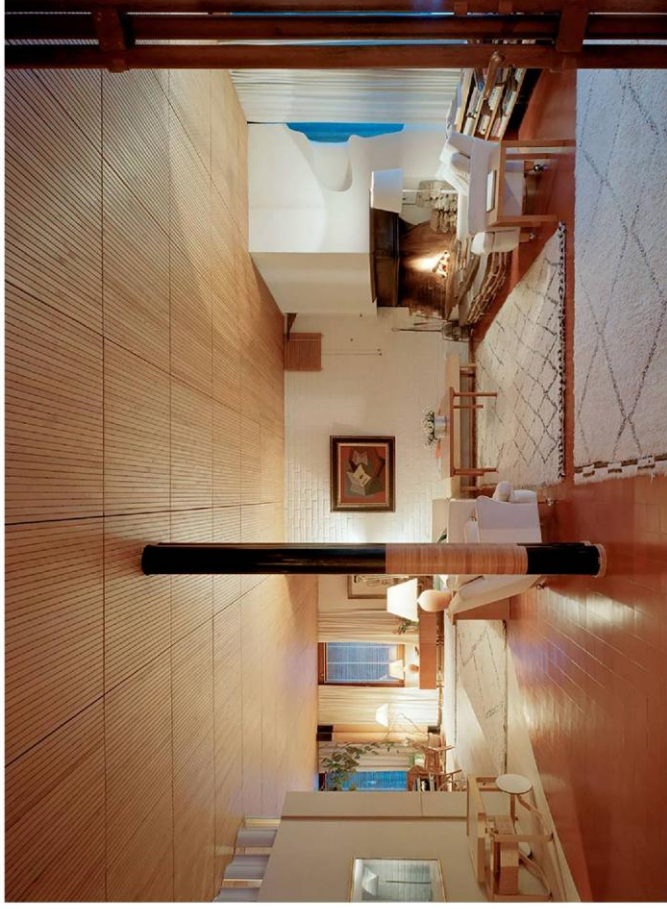
Biçim

Basit hatlara sahip modern şöminin yan yüzeyindeki organik biçim mekanda Aalto'nun imzası niteliğinde olup algının merkez noktası olduğu söylenebilir. Ayrıca bu mekân İskandinav tasarım özelliği olan şömine odaklı salon tasarımını özelliğini taşımaktadır.

Doku

Zeminde kullanılmış olan halı hem İskandinav kültürünün izlerini taşımakta hem de dokusu ile mekânın sıcak algılanmasına katkı sağlamaktadır.

Resim 72. Villa Mairea Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 73. Villa Mairea Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-39)*

Resim 74 Villa Mairea'nın Salonundaki Büyük Pencere Açıklıkları (Lahti, 2015: s.44)

Gün ışığının aktif rol aldığı aydınlık ve ferah iç mekânlar İskandinav tasarımları için en önemli unsuru oluşturmaktadır. Villa Mairea'nın salon tasarımı görsel algı değerleri ile incelendiğinde; gün ışığının olduğu zamanlarda mekâna olabildiğince gün ışığının alınmasını edilebilmesini sağlayan büyük doğrama açıklıklarının olduğu görülmektedir. Büyük doğrama açıklıkları sayesinde mekânın iç mekân donatı elemanlarının üzerine gelen doğal ışık sayesinde daha kaliteli ve net şekilde algılanması sağlanmaktadır. Ayrıca bu büyük doğrama açıklıkları, ormanın mekânın içerisine katarak tasarımın bir parçası halinde iç mekânda bütünlük algısı oluşturmaktadır. İç mekânın mümkün olduğunca doğa ile iç içe olması sağlanarak doğanın verdiği huzur ve dinlendirici etki bireylerin algısına sunulmaktadır. Coğrafi konumundan dolayı 24 saatlik zaman diliminde karanlık sürenin çok olması iç mekânın yapay aydınlatma elemanlarının da önemini arttırmaktadır. Duvarlarda ve donatı elemanlarında kullanılan yoğun beyaz renk ışığı yansıtarak mekânın geniş algılanmasını sağlamakta ve mekânın durağan, sakin, havadar, aydınlık, rahat ve kaliteli algılanmasını sağlamaktadır.

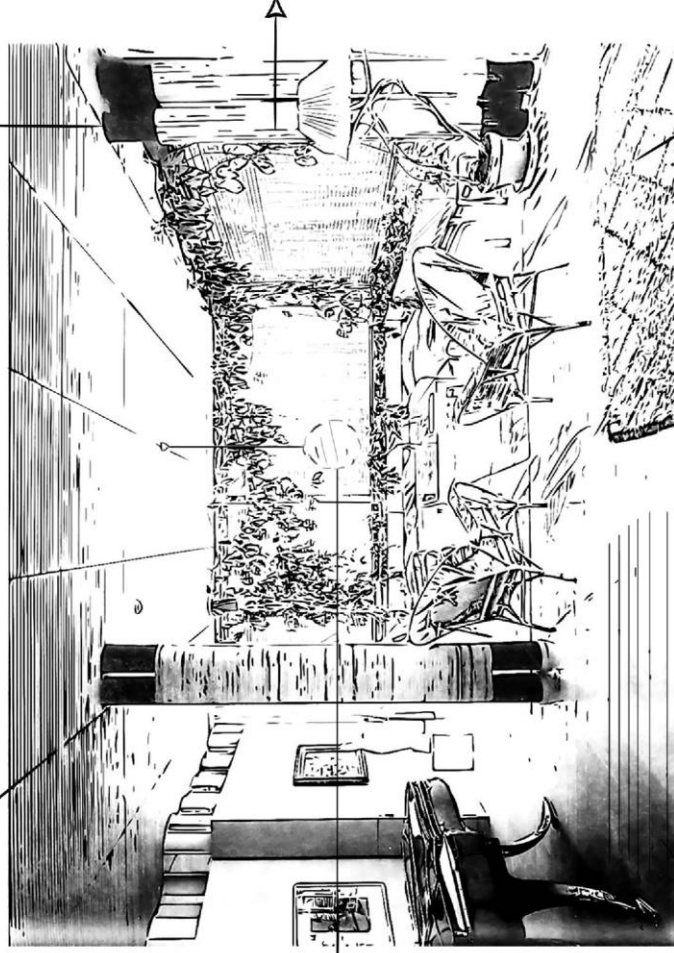
Salonun sol kısmında salona bağlı devam eden müzik odasında da salondaki aynı iç mekân özelliklerinin devam ettiği görülmektedir. Ahşap dokular, beyazın yoğun kullanımı, büyük doğrama açıklıkları gibi temel iç mekân algısı salonunki ile benzerlik taşımaktadır. İhtiyaca cevap veren işlevsel ve estetik olan bu kısım salonla hem bir bütün hem de ayrı alandır. Zemin kaplaması malzemesinin farklı kullanılmasıyla birlikte bu mekânın salondan ayrıldığı algısı oluşturulmaktadır.

İşık

Büyük doğrama açıklıkları iç mekanın ışığı daha fazla almasını sağlayarak hem donatı elemanlarının net algılanmasını hem de doğa ile iç içe aydınlık mekan algısı oluşturmaktadır.

Malzeme, Doku Ve Renk

Tavanda kullanılan masif ahşap kaplama dokusu ve rengi ile mekanın görsel algı dengesini kurarak mekanın sıcak ve samimi algılanmasını sağlamaktadır.

İşık

Doğal aydınlatmaya ek olarak yapay aydınlatma elemanları kullanılarak iç mekanın daha fazla aydınlık, ferah ve rahat algılanması sağlanmıştır.

Biçim, Doku Ve Renk

Taşıyıcı yapı elemanı diğerlerinden farklı olarak dikey yönde kaplanarak düz çizgilerin sayesinde yukarı yönlü bir hareket algısı oluşturmaktadır. Rengi ve dokusuyla da mekanın dikkat çekici unsurları arasında yer almaktadır.

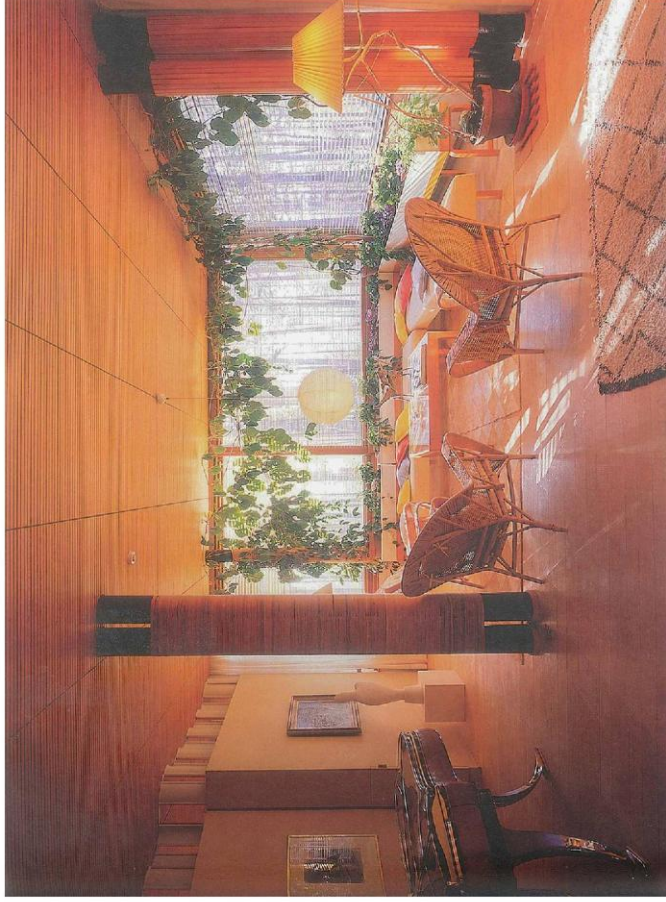
Biçim

Zeminde oluşturulmuş olan geometrik çizgiler mekanın algısını kolaylaştırmakta ve zeminde çizgisellik hareket oluşturmaktadır.

Doku

Etnik desenlerin detaylarda kullanılmasıyla karmaşadan uzak, sakin tasarımlar dokularıyla mekana hareket kazandırarak canlılık sağlamaktadır.

Resim 75. Villa Mairea Müzik Alanı Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 76. Villa Mairea Müzik Alanı Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Lahti, 2015: s.45)*

4.1.1.3. Villa Mairea Konutunun Kütüphane Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Plan şemasından izlenebildiği üzere kütüphane kısmına gelindiğinde; bu mekân salon ve giriş kısmından ayrı bir odadır. Bu mekân görsel algı unsurları açısından incelendiğinde; tavadaki organik çizgilerdeki ayna ve masif ahşabın düzeninden meydana gelen ışık oyunu iç mekâna canlılık katmıştır. Ayalp (Aktaran 2011) Aalto bu ışık gölge oyunu ile ormanda ağaçların arasından sızan ışıkların etkisini iç mekânda yakalamaya çalışmıştır (s.46). Bu sayede mekâna gelen ışık aynalardan yansıtılarak çoğalır ve mekân daha aydınlık algılanmaktadır. Organik biçimi ile ritmik hareketler mekânda dinamizm algısı oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra yoğun olarak kullanılan yapay aydınlatma elemanları da aydınlık ve ferah iç mekâna katkı sağlamaktadır. Yoğun masif ahşap malzeme kullanımı malzemenin yüzey niteliğinden dolayı mekâna sıcaklık ve samimiyet katarak verimli okuma yapmaya imkân sağlamaktadır. Fazlaca kullanılan depolama birimleri hem ihtiyacı karşılamakta hem de derli toplu mekân algısını sağlamaktadır. Mekâna uygun, özel olarak tasarlanan donatı elemanları sayesinde fonksiyonel, şık ve sade tasarım İskandinav Tasarım anlayışını algısını yansıtmaktadır.

Resim 677 Villa Mairea'nın Kütüphane Giriş Kapısı Ve Tavan Detayları (URL-39)

Biçim, Doku Ve Malzeme

Tavan döşemesinin çizgisel uygulaması mekana hareket sağlarken, yoğun masif ahşap kullanılması beyaz rengin soğukluğunu sıcak rengi ile dengeleyerek mekanın sıcak algılanmasına katkı sağlamaktadır.

Işık

Yoğun olarak tercih edilen bölgesel direkt aydınlatma elemanları sayesinde Iskandinav Tasarımlarının temel özeliği olan 'aydınlık mekan algısı' sağlanmaktadır.

Biçim, Malzeme Ve Işık
Kütüphanenin duvarlarının tavan ile birleştiği kısımdaki eğrisel çizgiler mekana hareket kazandıran mekanın rahat ve konforlu algılanmasını sağlamaktadır.

Ayrıca masif ahşap ve aynanın ritim oluşturarak konumlandırılması ile doğal ve yapay ışığın ay-nalardan yansımaları sonucu ta-vanda oluşan hareketlilik iç mekana canlılık kazandırmaktadır. Bu tavanda oluşan ışık oyunları doğada ağaçların üzerin-den gelen gün ışığının yaprak-lardan süzülmesi sürecunda oluşan ışığa benzetilebilir.

Biçim

Mekanın işlevine uygun basit, kullanışlı ve işlevsel kitaplıklar düz yatay biçimlerinden dolayı mekânın algısını daha geniş olarak hissettirmektedir.

Biçim Ve Malzeme

Mekânın tüm donatı elemanlarının tasarımı kendisi yapan Aalto, ergonomik, basit, işlevsel ve estetik tasarımlarında ahşap kıvrımlarını kullanarak oluşturduğu masif ahşaptan organik formlu tasarımları; sıcak, samimi ve rahat mekân algısı sağlamaktadır.

*Resim 78. Villa Mairea Kütüphane Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 79. Villa Mairea Kütüphane Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-39)*

4.1.1.4. Villa Mairea Konutunun Çalışma Odası Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Villa Mairea'nın bir başka iç mekânı olan çalışma odası görsel algı unsurları açısından incelendiğinde; mekâna girişi sağlayan iki yandan kirişli oturma basamaklı ahşap konstrüksiyonlu merdivenin odak noktası olduğu görülmektedir. Masif ahşap merdiven; malzemesi, dokusu ve rengi ile mekâna sıcaklık katarak mekânda renklerin dengesini sağlamıştır. Merdivenin sol duvarında kullanılan masif ahşap duvar kaplaması doğal rengi yerine beyaza boyalı olarak kullanılmış bu sayede rengi ile üzerine gelen ışığı yansıtarak mekâna ferahlık katmış olup malzemesi ve pürüzlü dokusu sayesinde mekânın sıcak ve samimi algılanmasına olanak sağlamaktadır. Ayrıca ahşap kaplamanın üzerindeki derzlerinin dikeyde düz çizgisellik oluşturmasıyla dikey yönde hareketi ifade etmekte olup mekâna aktif ve dinamik olarak algı kazandırmaktadır. Büyük pencere açıklıkları sayesinde gün ışığının olduğu saatlerde iç mekân aydınlık algılanmaktadır. Ayrıca büyük ve kesintisiz pencere açıklıkları mekânda iç-dış mekân bütünlüğü sağlamaktadır. Çalışma odası işlevine uygun, dinlendirici, sıcak, ferah ve konforlu olarak algılanabildiği söylenebilmektedir.

Biçim, Malzeme Ve Renk
Dikey yönde derzli masif ahşap duvar kaplaması mekana düz çizgisiyle yön katarak hareket kazandırmaktadır. Ayrıca beyaz boyalı olmasına gelen ışığı yansıtmasından dolayı gün ışığının iç mekanda daha çok hissedilmesini sağlamaktadır. Bu sayede iç mekan ferah, aydınlık ve sakin algılanmaktadır.

Biçim
Duvar ve tavanlardaki çizgisel biçimler mekana hareket kazandırmaktadır.

Işık
Doğal ışığın yanı sıra yapay ışık kaynakları ile de mekanın aydınlık ve ferah olması sağlanmaktadır.

Işık
Büyük doğrama açıklıkları iç mekana gün ışığının fazla alınmasını sağlayarak hem doğa ile bütün hem de ferah iç mekan algısını oluşturmaktadır. Bu sayede iç-dış mekan ilişkisi bir bütün olarak algılanmaktadır. Ayrıca gün ışığı sayesinde iç mekan donatı elemanlarının daha net ve kaliteli algılanması sağlanmaktadır.

Malzeme, Doku Ve Renk
İki yandan oturma basamaklı masif ahşap konstrüksiyonlu merdiven tasarımı; korkulukların ipten yapılmış olması ve sadece işleve yönelik tasarım parçalarının bir araya gelmesinden oluşmuş, süsten uzak tasarımı ile mekanın odak noktasını oluşturmaktadır.

*Resim 80. Villa Mairea Çalışma Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 81. Villa Mairea Çalışma Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-39)*

4.2. FINN JUHL'UN ORDRUP KONUT ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ

Özgeçmişinden ve tasarım dünyasına katkılarından bölüm 3.2.3.3. de bahsedilen Finn Juhl'nun bu bölümde Ordrup kentindeki konut tasarımı görsel algı unsurları açısından incelenmeye çalışılacaktır.

4.2.1. Finn Juhl Konutu

Finn Juhl'un konutu 1942 yılında Danimarka'nın Ordrup kentinde Kratvaenget 15 üzerinde, Juhl'un kendisi için tasarlanmış olduğu ve İskandinav tasarım anlayışının özelliklerini taşıyan modernizm etkisinde bir yapı örneğidir. Ordrup parkının hemen yanında konumlandırılmış olan konut yapısıyla doğanın bir parçası haline gelmiştir. Hansen (2014)'e göre Finn Juhl'un evi, mobilyaları, halıları, lambaları, yemek takımlarını ve diğer tüm her şeyini içeren tamamen kendi tasarımları ile yaşayabilme hayali Kopenhag'ın kuzeydeki bir banliyö Ordrup'taki Kratvaenget 15'te oluşmaya başlamıştı (s.174). 1989 yılında vefat eden Juhl'un evi o zamanki halini korumakta olup bugün müze olarak kullanılmaya devam etmektedir.

Resim 82 Finn Juhl Konutu (URL-42)

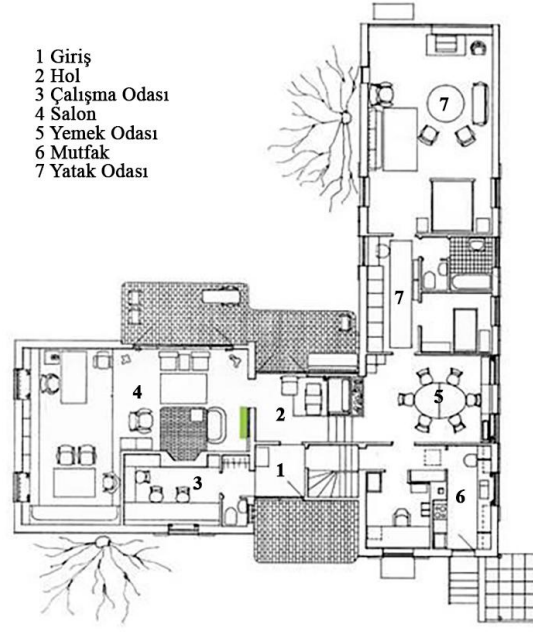
Modernist Danimarka mimarisinin örneği olan ev, giriş holü ile birbirine bağlı iki yapıdan meydana gelmektedir. Aynı zamanda giriş holü bahçeye açılmaktadır. Birbirlerine dik açılı olan bu iki yapı L şeklinde plan oluşturmaktadır. Yapıların cepheleri sade tasarımıyla dikkat çekmekte olup yumuşak, yapı mat etkisi olan gri-beyaz tonlarında boyalı tuğlalardan meydana gelmektedir.

Resim 83 Finn Juhl Konutunun Planı (Hansen, 2014: s.1)

Yapılardan birinde oturma odası ve çalışma alanı mevcutken diğerinde mutfak, yemek odası, yatak odaları ve banyolar bulunmaktadır. Açık planlı konumlandırılmış olan odaların her birinin ayrı bir işlevi olmasına rağmen her odadan diğer odalar görünmekte olup hepsinin manzarasında doğa bulunmaktadır. Juhl için konutun tasarımında önemli detayın ormandan gelen doğal ışığın tüm odaların içinde engelsiz şekilde süzülmesini sağlamak olduğu söylenebilmektedir. Konutun tüm mobilyalarının tasarımcı Finn Juhl, tasarımlarıyla mekân içinde bütünlük sağladığı görülmektedir.

İç mimari, renkler, aydınlatma efektleri, mobilyalar, sanat vb. dahil olmak üzere Finn Juhl'un evi bir bütün olarak ele alındığında, bugün evi ziyaret eden birey ilk elden yaşanabilecek oldukça farklı bir deneyim yaşamaktadır. Estetik duygusu olan birçok gözlemci, Finn Juhl'un bütünsel düşünme yeteneği nedeniyle evin tam olarak benzersiz olduğunu kabul etmektedir. Mobilyalar hem kendi alanlarını yaratan heykellerdir hem de daha büyük bir bütünün parçalarını oluştururlar; bahçeye bakan büyük, tavandan tabana pencerelerden renklerin ve ışık efektlerinin kullanılması ile daha da geliştirilmiştir (Hansen, 2014: s.177).

Resim 84 Finn Juhl Konutu Kat Planı (URL-43)

4.2.1.1. Finn Juhl Konutunun Salon Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Finn Juhl konutunun görsel algı unsurları açısından incelenmesine ilk olarak salonun tasarımından başlanmıştır. Konut tasarımının salonunun biçimi görsel algı açıdan incelendiğinde; odanın kapısının girişinde basit, modern çizgilere sahip şömine odaklı oturma alanı bulunmaktadır. Mekânların tümünde olabildiğince az, yeteri kadar donatı elemanı kullanan Juhl, konutta modern ve heykelsi yapıya sahip olan kendi mobilya tasarımlarını kullanmıştır. Şömine önünde kullanılan donatı elemanlarının biçimleri oturma eylemine çağrı yapmakta olup biçimlerin detaylarındaki organik formlu geçişler mekânın rahat ve ergonomik olduğunu algısını bireylere aktarmaktadır. Çizgiler sayesinde donatı elemanlarının dış hatları, biçiminin ön planda algılanmasını sağlamaktadır. Şöminenin iç haznesinde kullanılan kültür tuğlası şömine önünde zemin kaplaması olarak devam etmektedir. Halı gibi kullanılan bu kültür tuğlası şöminenin işlevi açıdan bakıldığında, şömine sıcaklığından etkilenmeden deformasyona uğramayarak uzun süre kullanılması için kültür tuğlasının seçilmiş olduğu çıkarımı yapılabilmektedir. Ayrıca görsel algı açısından bakıldığında; kültür tuğlasının biçiminin geometrik formu sayesinde bireylerin alışık olduğu biçimleniş algıyı kolaylaştırmakta, düzensiz dokusuyla mekâna hareket kazandırmakta, malzemesinin doğallığı ile mekâna sıcaklık katmakta

ve rengi ile mekâna uyum ve denge sağlayarak sıcaklık ve samimiyet algısı katmış olduğu söylenebilmektedir.

Resim 85 Finn Juhl Konutun Salon Tasarımı (URL-42)

Mekânın genelinde zeminde kullanılan ahşap parkelerin derzlerinin belirgin yapılması ile ortaya çıkan düz çizgiler yönü ifade ederek görsel algı açısından mekâna hareket kazandırmaktadır. Ayrıca salonun tüm duvarları yalın halde beyaz boyalıdır. Bu durum, beyazın üzerine düşen tüm ışığı yansıtarak mekânın olduğundan büyük, havadar ve ferah algılanmasını sağlayarak mekânın görsel algılamasında donatıların ve diğer tasarım öğelerinin ön plana çıkmasını sağlamaktadır. Duvarlardan farklı olarak tavanlar sarı renkli boyanmış olup görsel algılamada tavanın ışığı yansıtan sarı rengi ile gün ışığına benzediği söylenebilmektedir.

Salon kapısının hemen karşısında konumlandırılmış olan çalışma bölümü, pencerenin sağ ve sol bölümünde kullanılan kitaplıktan, kapıdan bakıldığında sol kısımda oturma bölümünden ve sağ kısımda Juhl'a ait çalışma masasından oluşmaktadır. İşlevine uygun olarak tasarlanan bu alanda olabildiğince az yeterli sayıda eşya kullanıldığı görülmektedir. Kitaplık tasarımı görsel algı açısından düz biçimi sayesinde yatay ve dikey yönlü hareketi kullanıcıya algılatmaktadır. Özellikle rengin algıya etkisi kullanılarak beyaz boya ile rafların dikey yönde olanları ön plana çıkarılmış ve dikey yönde düz çizgiler sayesinde tasarım mekâna dinamiklik kazandırmaktadır. Genel olarak salonda kullanılmış olan sıcak ve soğuk renklerle mekânının renk algısında denge sağlandığı görülmektedir.

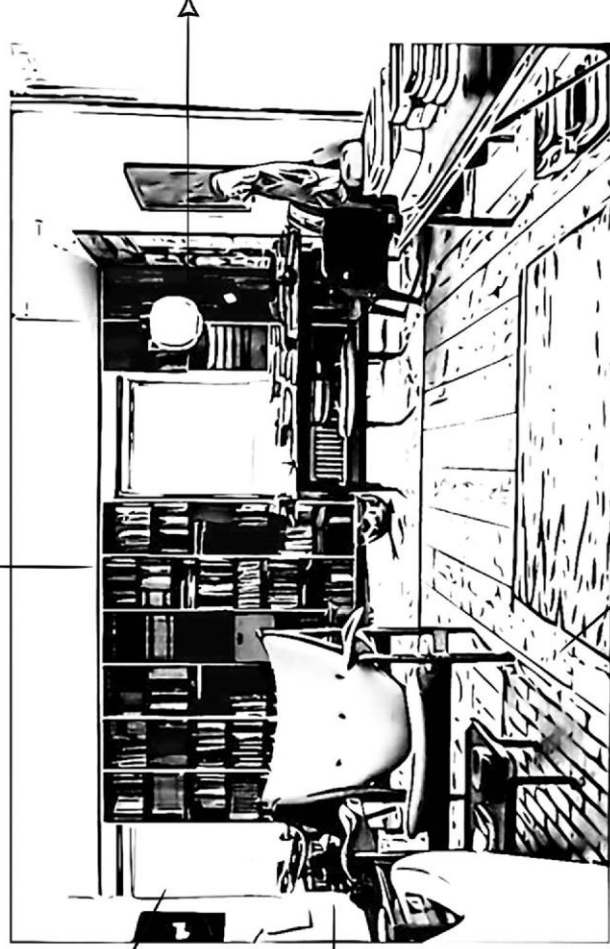

Resim 86 Finn Juhl Konutun Salon Çalışma Alanı Tasarımı (Hansen, 2014: s.14-15)

Kullanılan ahşap, deri gibi malzemelerin dokuları yüzey niteliklerinden dolayı mekâna sıcaklık ve yumuşaklık algısı kazandırmaktadır. Aydınlık ve ferah olarak algılanan mekânın, büyük doğrama açıklıkları sayesinde iç-dış mekân ilişkisinde bütünlük kurmuş olduğu görülmektedir. Bu sayede doğa ile iç içe samimi bir ortam algısı oluşmaktadır. Gün ışığının yetersiz olduğu sürelerde kullanılan yapay aydınlatma elemanları mekânın aydınlık algısını devam ettirmektedir. Genellikle direkt aydınlatma elemanları kullanılmış olup bu alanların taşıdığı işlevler yerine getirilirken aydınlık ve net görülür ortam sağlanmaktadır.

İskandinav kültürünün etkisine olan bu iç mekânda, halılarda etnik desenlerin kullanılmış olduğu görülmektedir. Halılar düzensiz dokuları sayesinde mekâna hareket kazandırmakta olup renkleri ile iç mekâna sıcaklık katarak samimi ve sıcak algılanmasını sağlamaktadır.

Biçim
Depolama işlevini sağlayan basit, sade ve fonksiyonel kitaplık tasarımının dikey yönde ön planda olan ahşap raf dikmeleri, düz çizgileri ile dikey yönde görsel algı açısından mekana hareket ve dinamiklik katmaktadır.

Işık
Pencereden iç mekana alınan ışık, mekanın aydınlık ve ferah algılanmasını sağlamaktadır.

Renk
Beyaz nötr duvarlar ışığı yansıtarak iç mekanın serin, canlı ve havadar algılanmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca beyaz üzerine ışık alırken tüm detayların net olarak görünmesini sağlamakta olup görsel algıyı kolaylaştırmaktadır.

Işık
Gün ışığı yetersiz olduğu zamanlarda kullanılan bölgesel aydınlatma elemanları mekanın aydınlık ve ferah algılanmasını sağlamaktadır. Yapay aydınlatma elemanları sayesinde donatı elemanlarının detaylarının daha net anlaşılması net görsel algılanmasını sağlayabilir.

Biçim, Malzeme, Doku Ve Renk
Zeminde kullanılan geniş parkeler çizgisel biçimlerinden dolayı yönelim oluşturmaktadır. Ayrıca ahşap malzemenin yüzey niteliğinden dolayı mekanın daha sıcak ve yumuşak algılanmasını sağlamaktadır. Ahşap parkeleri sıcak rengi iç mekanın renklerini dengelemektedir.

*Resim 87. Finn Juhl Konut Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 88. Finn Juhl Konut Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-44)*

Renk

Salon iç mekan tasarımının tavanlarının sarı renkte boyanması mekanda dikkat çekmekte olup mekana canlılık ve sıcaklık katmaktadır. Ayrıca sarı renk üzerine gelen ışığı mekana yansıtılmaktadır.

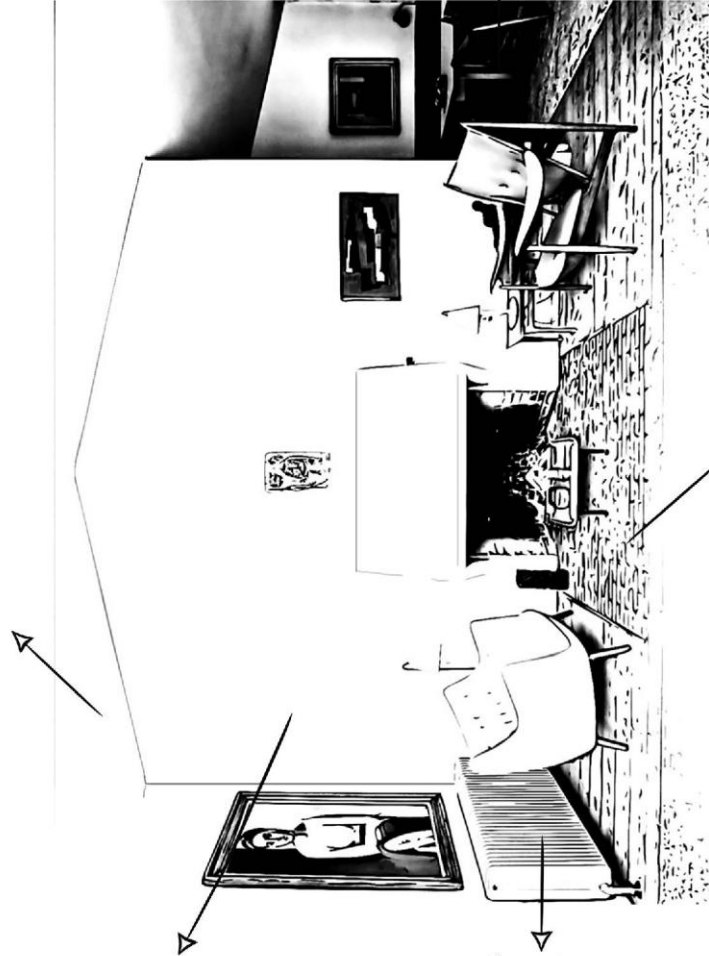
Biçim, Malzeme ve Renk
İskandinav iç mekan tasarımlarında sıkça kullanılan modern şöhine Finn Juhl salonunda da odanın odak noktası şeklinde algılanmaktadır. Düz beyaz boyalı, basit, sade ve işlevsel şöhine sıcak renkli fitrek ışıkları ile mekana canlılık ve hareket katmaktadır. Özellikle ateşin oluşturduğu ışığın bireyleri rahatlattığı ve dinlendirici bir etkiye sahip olduğu söylenebilir.

Biçim

Radyatörler kaja ile kapatılmadan mevcut hallerinde bırakılarak üzerinde bulunan düşey yöndeki çizgileri ile görsel algulamada hareketlilik ve dinamizm sağlanmaktadır.

Biçim, Malzeme, Doku Ve Renk

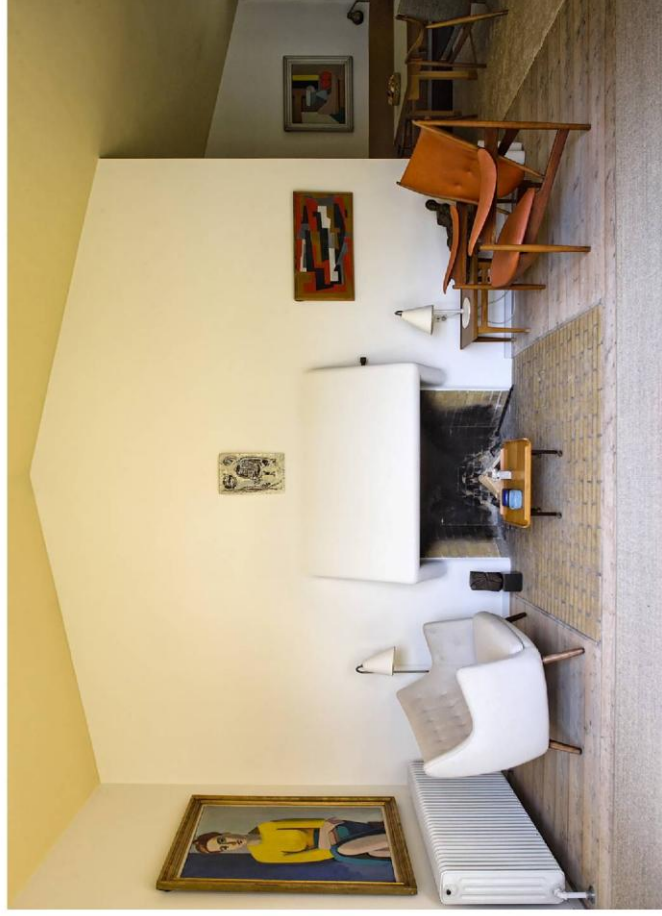
Donatı elemanlarının tasarımında, doğal malzemeler kullanılarak ergonomik, işlevsel, estetik, kültürel ve sanatsal ifadelerin yer aldığı söylenebilir. Bu doğrultuda görsel algı açısından donatı elemanlarının dokusu, malzemesi, biçimi ve renkleri mekânın atmosferine sıcaklık katmaktadır.

Biçim, Malzeme, Doku Ve Renk

Şöhinenin iç kısımlarından mekana doğru kilim gibi devam eden kültür tuğlası, zeminde farklı malzemelerin bir araya gelmesinden dolayı vurgu oluşturmaktadır. Ayrıca sarı rengi ve pürüzlü dokusuyla mekana sıcaklık katmaktadır. Gri renkli derzi tuğlaya olan ziftliğinden ve malzemenin biçiminden dolayı bir çizgisellik oluşturmakta ve alışıldık biçimlerle kolay algılanmaktadır.

Resim 89. Finn Juhl Konut Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 90. Finn Juhl Konut Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Hansen, 2014: s.72-73)*

4.2.1.2. Finn Juhl Konutunun Yemek Odası Ve Mutfak Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Finn Juhl konutunun plan şemasından da takip edilebileceği üzere girişin hemen sağ kısmında konumlandırılan yemek odası ve mutfak kısmı görsel algı açısından değerlendirildiğinde; mekân işlevine uygun doğal malzemelerden yapılmış olan donatı elemanları ile dikkat çekmektedir. Juhl'un tasarımlarında doğal malzemeler kullanarak bu malzemeler ile insan vücuduna uyumlu, teknik detayların çözümlenerek estetik değerler taşıyan ürünler oluşturduğu söylenebilmektedir. Yemek odası kısmında kullanılan ahşap masa ve sandalyeler doğal malzemesi ve dokusunun yüzey niteliği ile mekâna sıcaklık ve yumuşaklık algısı sağlamaktadır. Yeşil döşeli olan sandalyeler ile ahşabın uyumu malzemesi ve rengi ile doğadan esinlendiği algısını kurmaktadır. Mutfak kısmında kullanılan beyaz renkli düz hatlara sahip dolaplar ise işlevine olanak sağlayan kullanışlı ve modern tasarıma sahiptir. Düz beyaz boyalı dolapların paslanmaz çelik tezgâh ile kullanılması mekânın doku, malzeme ve renginin görsel algısında sıcaklık-soğukluk dengesi sağladığı söylenebilmektedir. Biçimsel olarak düz hatlara sahip kapalı dolaplar ile açık rafların doluluk-boşluklar oranı kullanılarak algısal dengesinin sağlanmış olduğu görülmektedir. Küçük olan mutfak alanı bu tasarımla daha geniş ve ferah olarak algılanmaktadır.

Duvarlarda güneş ışığını yakalayabilen ve yansıtabilen geniş düz yüzeyler beyaz renk ile boyanmıştır. Beyaz rengin diğer tasarımların detaylarını ortaya çıkararak arka fon gibi kullanılması ile geniş, ferah ve havadar iç mekân algısı sağlanmaktadır. Yine bu alanda da tavanın sarı renkli boyanması üzerine gelen ışığı yansıtıran gün ışığı etkisi yaparak mekânın aydınlık olmasına katkı sağladığı görülmektedir.

Ayrıca mekânın duvarlarında asılı olan resimler dokuları ve renkleri ile algısal olarak dikkat çekerek mekâna canlılık ve hareket kazandırmaktadır. Sade, basit, modern, düzenli iç mekân olan bu alanlar İskandinav iç mekân tasarımının anlayışı özelliklerine sahiptir.

İşık
Büyük doğrama açıklıklarından iç mekana kesintisiz alınan doğal ışık, mekana canlılık katarak mekanın tasarımının net olarak algılanmasını sağlamaktadır.

Renk
Işığı en çok yansıtan renk olan beyazın yalın halde duvarlarda kullanılması mekanın olduğundan geniş algılanmasını sağlarken ortamı serin, canlı ve havadar tutmaktadır.

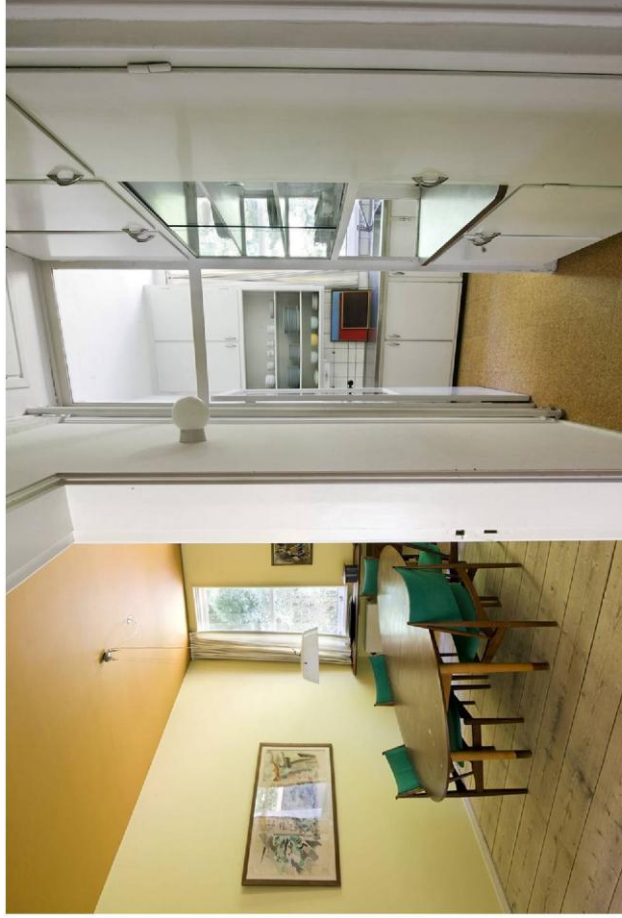
İşık ve Doku
Doğal ışığın yetersiz olduğu zamanlarda kullanılan direkt aydınlatmalar mekana yüklenen işlevin yerine getirilmesine olanak sağlayarak ışığın kalitesi ile donatı elemanlarının dokularının detaylı algılanmasını sağlamaktadır.

Biçim, Malzeme ve Renk
Düz beyaz işlevsel depolama alanlarına sahip küçük mutfak, rengi ile olduğundan büyük algılanmaktadır. Mutfak dolaplarının açık rafları ile kapalı dolaplarının birlikte kullanılması ile doluluk-boşluk algısı sağlandığı söylenebilir. Beyaz rengin nötrliğinin, tezahta kullanılan paslanmaz çelik malzeme ve zemindeki sıcak renkli seramikle görsel algısının dengelendiği söylenebilir.

Biçim, Malzeme, Doku ve Renk
Finn Juhl'un tasarımı olan donatı elemanları biçimi, malzemesi, dokusu ve rengi ile mekanın görsel algısında bütünlük sağlamaktadır. Doğal ahşapla birlikte kullanılan yeşil renkler doğanın etkisinin iç mekana taşındığı algısı oluşturmaktadır.

*Resim 91. Finn Juhl Konut Yemek Odası ve Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 92. Finn Juhl Konut Yemek Odası ve Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Hansen, 2014: s.126-127.)*

4.2.1.3. Finn Juhl Konutunun Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Yatak odasının tasarımı görsel algı açısından incelendiğinde; mekânda kullanılan donatı elemanlarının ‘yeteri kadar’ anlayışı ile değerlendirildiği söylenebilmektedir. İşlevine uygun olarak tasarlanan mekânın beklentisini karşılayan ihtiyaç olan kadar donatı elemanının kullanılması, mekânın daha rahat, geniş ve kullanışlı olarak algılanmasını sağlamaktadır. Mekân oturma alanı, kütüphane ve yatma alanı olarak üç bölüme ayrılmış olduğu görülmektedir. Net olarak duvarlarla mekânsal ayrımlar söz konusu olmasa bile kullanılan donatı elemanlarının dış hatlarının oluşturduğu biçimleniş mekânın eylemlerine algısal gönderme yapmaktadır. Ana malzemesi ahşap olan bu donatı elemanlarının tasarımlarını basit, modern, ergonomik ve kullanışlı olduğu görülmektedir. Yatağın bulunduğu kısımdaki modern, sade, fonksiyonel ve zarif tasarımı tamamlamak için Finn Juhl, "Chest of Drawers" (1961) adlı ikili komodinin tasarımını kullanılmıştır. Dönemine göre oldukça modern kabul edilen bu ikili komodinin tasarımı sıcak ve soğuk renklerin tonlarının aynı mobilyada kullanılarak renk algısının dengesini sağlamış olduğu söylenebilmektedir. Tekerleklere sahip bu tasarım istenilen yere çekilerek işlevine hizmet etmektedir. Bu alanın tasarımında sadece işlevsel modern mobilyalar kullanılarak donatı elemanlarındaki ahşap malzemenin yüzey özelliklerinden ve doğal yapısından dolayı mekâna getirdiği sıcaklığın bazı detayların soğuk renklerde boyanması ile algının dengelenmiş olduğu görülmektedir. Kitaplığın ise büyük alanda yatay rafları ile oluşturduğu çizgisellik mekâna hareket kazandırmaktadır.

Oturma alanı kısmında konumlanan basit, sade ve fonksiyonel tasarıma sahip şömüne tasarımı odanın ısınmasını sağlayarak mekâna konfor katmaktadır. Şöminenin kullanıldığı zamanlarda etrafa yaydığı titreşim ışık mekâna sıcaklık kazandırarak kullanıcıyı dinlendirmektedir.

İskandinav kültürüne ait etnik desenlerin konutun birçok yerinde detaylarda kullanılmış olduğu görülmektedir. Yoğun, renkli ve hareketli etnik desenlerin yüzeyi küçük alanlarda kullanılması ile kültürün etkisinin izleri iç mekâna yansıtılmaktadır. Büyük ana yüzeylerde bu desenlerin tercih edilmemesinin, mekânın görsel algısında karmaşaya yol açacağı düşüncesinden kaynaklandığı söylenebilmektedir. Yatak odasının hemen girişinde kullanılan halı üzerindeki desenlerle kültürel öğelerini

taşımakta olup rengi ve dokusu ile mekânda dikkat çekerek mekânın görsel algısına sıcaklık, samimiyet ve canlılık katmaktadır.

Yatak odasının birçok yerinde konumlandırılmış olan doğal ışığın olduğu zamanlarda olabildiğince çok ışığın iç mekâna alınması için kesintisiz ve büyük doğrama açıkları, odanın içerisine gün ışığının aktarılmasını sağlamaktadır. Böylece gün ışığının olduğu zamanlarda aydınlık, ferah ve havadar iç mekânın algısı oluşturularak ışık sayesinde mekânın daha net ve kaliteli algılanması da sağlanmaktadır. Doğal ışığın yetersiz olduğu zamanlarda ise birçok noktada kullanılan yapay aydınlatma elemanları ile mekânın algısının devamlılığı sağlanmaktadır.

İç mekanın gün ışığının alınmasını sağlayan doğramalar, mekanın daha aydınlık ve ferah olmasına etki etmesinin yanı sıra mekanın donatı elemanlarının nitelikli ve detaylı algılanması sağlanmaktadır.

İşık

Biçim, Malzeme, Doku ve Renk

Basit, fonksiyonel, ergonomik modern donatı elemanları mekana ahşap malzemesi, soğuk-sıcak renkleri, doğal pürüzlü yapıları ile mekana sıcaklık katarak canlılık sağlamaktadır.

Renk

Geniş duvar yüzeylerinde kullanılan beyaz renk, üzerine gelen tüm ışığı yansıtarak mekanın tüm detaylarının görsel algısının net anlaşılmasına olanak sağlamaktadır.

İşık

Direkt aydınlatma elemanlarının kullanılması gün ışığının olmadığı süre boyunca mekanın aydınlık algılanmasına katkı sağlamaktadır.

Biçim, Malzeme, Doku Ve Renk

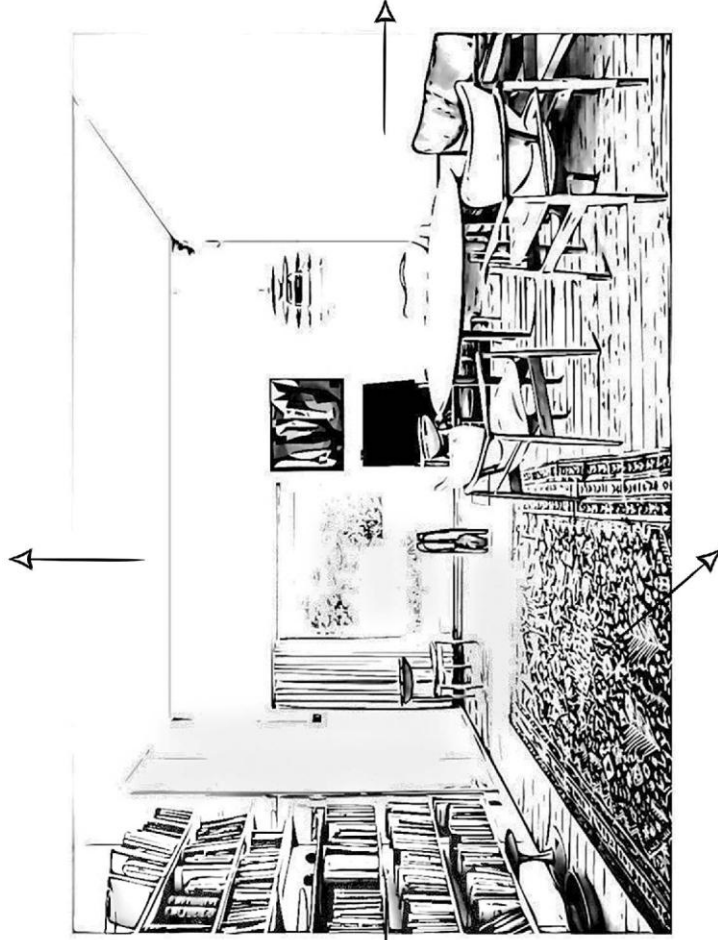
Ahşap parkeler iç mekanın soğuk ve donuk renklerinin görsel algısını sıcak rengi ve doğal dokusunu yüzey özelliği ile dengelemektedir. Parkelerin birleşim noktalarında oluşan düz çizgiler ise mekana biçimleri ile hareket sağlamaktadır.

Resim 93. Finn Juhl Konut Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 94. Finn Juhl Konut Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-45)*

Işık
Büyük doğramaların kullanılması mekanın doğa ile iç içe olmasını sağlamaktadır. İç-dış mekan bütünlüğünün algısını sağlayan bu doğramalar gün ışığının olduğu vakitlerde mekanın aydınlık olmasını sağlamaktadır.

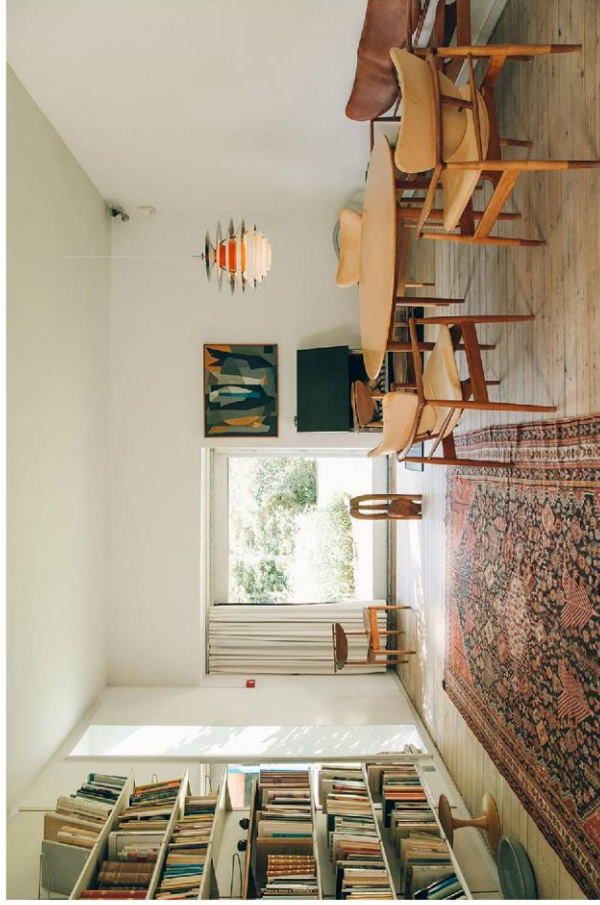

Biçim
Mekanın donatı elemanı olan kitaplığın basit, işlevsel, ergonomik tasarımı İskandinav tasarım anlayışının özelliklerini taşımakta olup mekanın düzenli olmasını katkı sağlamaktadır. Yatay yönde rafların biçimi ile ortaya çıkan düz çizgiler mekana yatay yönde hareket algısı kazandırmaktadır.

Biçim, Malzeme, Doku, Işık ve Renk
Mekanın ısınma gereksimini sağlayan modern şömine tasarımını, işlevine yönelik süsten uzak basit tasarımı ile mekanın odağını oluşturmaktadır. Şöminenin aktif olduğu zamanlara etrafa yaydığı sıcak renkli ışıklar mekana hareket sağlamaktadır.

Doku ve Renk
İskandinav Kültürüne ait etnik desenlere sahip olan halı, rengi ve dokusu ile mekanda dikkat çekerek mekanın sıcak ve samimi algılanmasına katkı sağlamaktadır.

*Resim 95. Finn Juhl Konut Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 96. Finn Juhl Konut Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-46)*

4.3. NORM MİMARLIK VE PH KONUTU ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ

İskandinav tasarımlarına ait kaynaklarda adı geçen ve birçok tasarım ödülü alan Norm Mimarlıktan bahsedilerek Ph Konut tasarımı bu bölümde görsel algı unsurları açısından incelenmeye çalışılacaktır.

4.3.1. Norm Mimarlık

Norm Mimarlık 2008 yılında Jonas Bjerre-Poulsen ve Kasper Rønn tarafından Danimarka'nın Kopenhag şehrinde kurulmuştur. Mimarlık, iç mimarlık ve endüstriyel tasarım gibi çeşitli alanlarda çalışmalar yapan firmanın, İskandinav tasarım geleneğini sürdürerek sade, basit, dayanıklı, fonksiyonel, estetik ve ergonomik minimalizm etkisinde tasarımlar meydana getirdiği görülmektedir. Norm mimarlığın resmi sitesindeki açıklaması; “Danimarka'nın Kopenhag şehrinin en eski caddelerinden birinde, bağlamımıza saygı duyarak İskandinav tasarım gelenekleri üzerine tasarımlar inşa etmekteyiz. Zamansız estetik, doğal malzemeler, modernist kısıtlama ve saflık ilkelerine uygun biçimde” şeklindedir. Kullanıcının ihtiyacına cevap veren tasarımları olabildiğince az ölçütlerle oluşturan Norm mimarlık, tasarımlarında doğal malzemelere, estetiği ve temiz işçiliğe önem vermektedir.

Norm Mimarlığın ismini alma sebebi ise Gundtoft (2015) kaynağındaki Norm Mimarlık ile yapılan röportajda; ‘Norm adı seçildi, çünkü her zaman yeni bir şey aramak yerine, binlerce yıldır var olan ve rafine edilmiş gelenekler ve normlarla çalışmak bizim için önemliydi şeklinde açıklanmıştır. Normun, kural olarak benimsenen ilkelere dayalı durum olması İskandinav tasarım ilkelerine bağlı olduklarının bir göstergesi olduğu söylenebilmektedir’ şeklindedir.

Norm Mimarlık tasarımları ile Red Dot, If Design Award, Design Plus Award ve Good Design Award gibi birçok tasarım ödülü almıştır.

4.3.2. Ph Konutu

Kopenhag'daki tarihi bir villa olan Ph, yıkıcı bir yangında tahribata uğradıktan sonra 2014 yılında Norm Mimarlık tarafından restore edilmiş olup birçok yerinde ilk haline yakınlık sağlanmaya çalışılarak yeniden inşa edilmiştir. Konutun iç mekân tasarımı modern çizgilere sahip olup günümüz koşullarına uygun, işlevsel ve estetik açıdan başarılı olarak restore edilmiş olduğu görülmektedir. Bir rivayette Ph

konutunda Danimarkalı mimar Poul Henningsen yaşadığı söylenmektedir. Poul Henningsen'nin yaşadığı düşünülen konutun mutfak tasarımındaki ada üzerinde kullanılan Henningsen'nin Ph lambalarının konuta ismini vermiş olduğu bilinmektedir. Günümüzde ise restore edildikten sonra üç kişilik bir aile bu tarihi konutta yaşamaktadır.

Resim 97 Ph Konutu (URL-47)

Açık plana sahip olan konutun salon ve mutfakın duvar yerine depolama birimi ile kısmen ayrılmış olduğu görülmektedir. Minimalizm akımı etkisinde İskandinav tasarım anlayışı ile şekillenen konut; beyaz duvarları, parke zeminleri ve büyük pencere açıklıkları dikkat çekmektedir.

4.3.2.1. Ph Konutunun Salon, Mutfak ve Hol Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Açık plana sahip olan Ph konutunun görsel algı unsurları açısından incelenmesine ilk olarak salonun tasarımından başlanmış olup sırasıyla mutfak ve hol tasarımı incelenmiştir. Salon tasarımının biçimi görsel algı açısından incelendiğinde; ilk olarak iç mekânın görsel sınırlarını oluşturan yatay elemanlar olan tavan ve zemin düzlemlerine bakılırsa tavadaki düz, basit ve sade biçimleniş sadece tavan işlevini yerinde getiren bir yüzeydir. Zeminde kullanılan balıksırtı parke ise deseninin çapraz düz çizgileri ile tavadaki durağanlığın algısını hareketli çizgileri ile dengelemektedir. Malzeme, doku ve rengin bu yüzeylerde görsel algıya etkisi zeminin ahşap parke dokusu mekâna sıcaklık katarak rengi ile mekândaki genel olarak kullanılan soğuk renklere sıcaklık kazandırdığı şeklindedir. Tavan ise düz beyaz çizgisi ile üzerine gelen ışığı yansıtarak mekânın daha aydınlık ve ferah algılanmasını sağlamaktadır. Ayrıca beyaz tavan mekânın daha yüksek algılanmasını

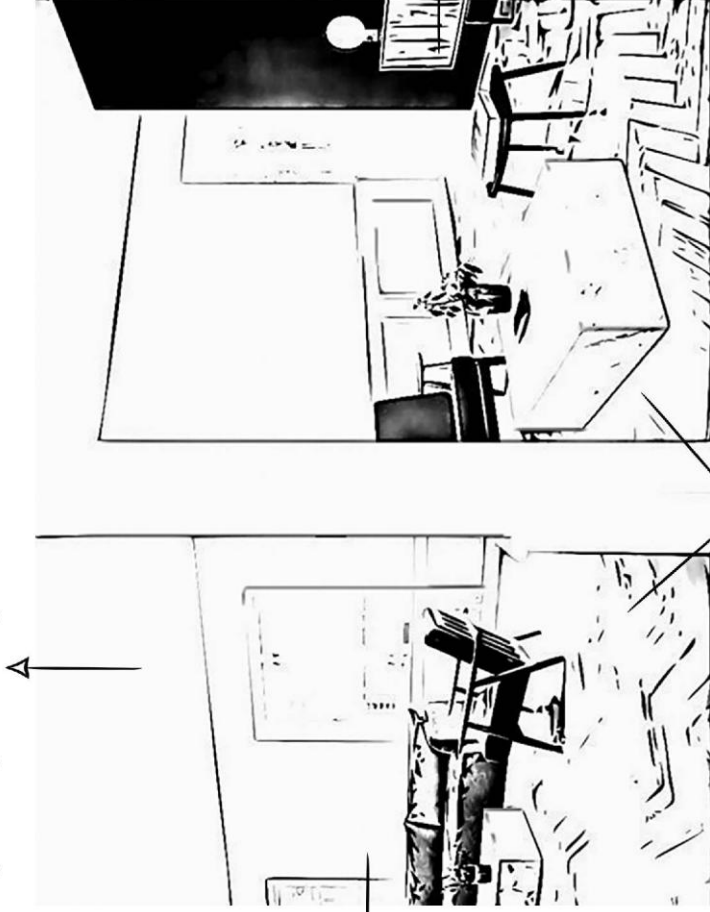
da sağlamaktadır. İç mekânın düşeyde sınırlarını belirleyen duvarlar ve pencerelerin salon tasarımının görsel algısına etkisi ise duvarların düz, basit ve sade çizgisi sadece işlevini yerine getirme odaklı fon olarak kullanılmıştır. Beyaz rengi ile üzerine düşen ışığı yansıtan duvarlar mekânın olduğundan büyük algılanmasını sağlamaktadır. Duvarlar üzerine belli bir kısma kadar yapılan kaplamalar biçimi ile mekâna hareket kazandırmış rengi ise yine beyaz etkisini korumuştur. Pencereler ise yenileme sırasında da olabildiğince genişletilerek iç mekâna daha çok doğal ışığın alınması sağlanmaktadır. Bu doğrultuda geniş pencerelerden engele uğramadan içeri gelen doğal ışık beyaz duvarlardan yansyarak ferah, havadar ve aydınlık iç mekân algısı sağlandığı söylenebilir.

Resim 98 Ph Konutu Salon Ve Mutfak Arasındaki Bölücü Depolama Birimi.(URL-47)

Mekânların tümünde olabildiğince az kullanılan işleve hizmet eden ve bu açıdan İskandinav tasarım anlayışının özelliğini taşıyan iç mekân donatı elemanlarının görsel algıya etkisi ise, düz ve geometrik biçimleri mekânın kolay algılanmasını sağlamaktadır. Mekânın kullanıcı salona girdiğinde düzen ifadesinde, işlevsel ve sadece eylemine olanak sağlayan mekânı algılamaktadır. Ahşap konsol, iskeleti ahşap olan berjer, kumaş döşeli oturma elemanları, mermer sehpa ile farklı malzemeler kullanılarak algıda bu malzemelerin bütünlüğü sağlanmıştır.

Işık
Büyük doğramaların kullanılması ile iç mekana doğal ışığın alınması sağlanarak mekanın ferah, havadar ve aydınlık algılanması sağlanmaktadır.

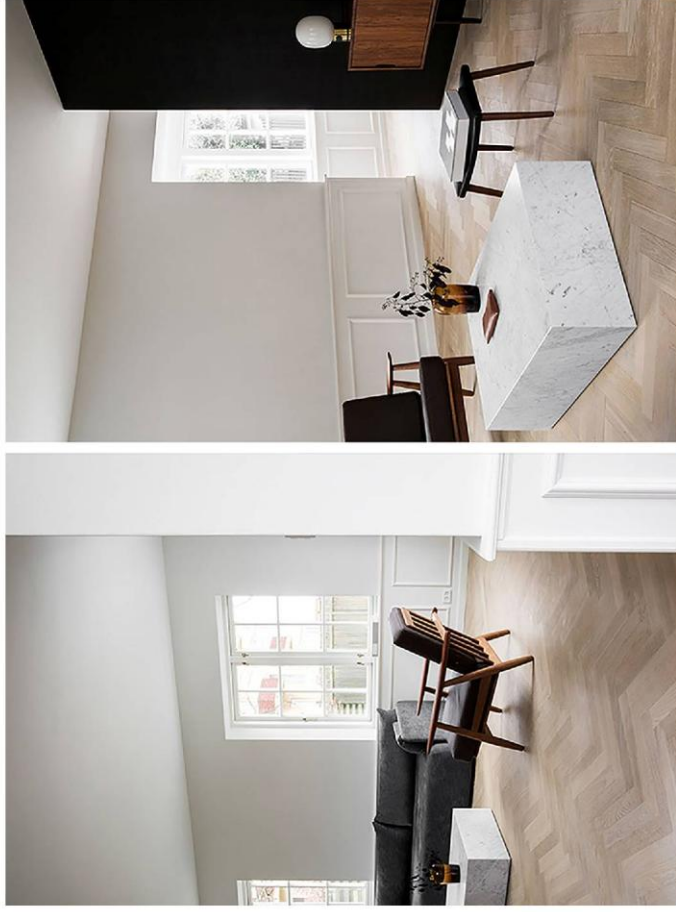
Biçim ve Renk
Beyaz geniş yüzeyli düz duvarlar ışığı yansıtarak mekanın olduğundan geniş ve ferah algılanmasını sağlamaktadır. Ayrıca İskandinav tasarım anlayışının temel özelliklerinden olan yoğun beyaz kullanımı özelliğinin de sağlanmış olduğu görülmektedir.

Biçim, Doku Ve Malzeme
Mekanın donatı elemanları basit, işlevsel, ergonomik tasarımları ile geometrik şekilleri sayesinde mekanın kolay algılanmasını sağlamaktadır. Ahşap konsol, iskeleti ahşap olan berjer, kumaş döşeli oturma elemanları, mermer sehpa ile farklı malzeme ve dokular mekanda kullanılarak algıda bütünlük sağlanmaktadır.

Doku, Malzeme ve Renk

Salonun zemininde kullanılan balıksırtı ahşap parke, rengi ve malzemesinin yüzey niteliğinden dolayı mekânın sıcak ve samimi algılanmasına katkı sağlamaktadır.

*Resim 99. Ph Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 100. Ph Komutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-47)*

Depolama birimi sayesinde salondan ayrılan mutfak tasarımı görsel algı açısından modern çizgileri ile dikkat çekmektedir. Zemin, duvar ve tavan salon ile aynı görsel algı özelliklere sahip olduğu söylenebilmektedir. Beyaz duvar kaplamasının zarıflığı ve sadeliğı ile zeminde kullanılan balıksırtı parke renkleri ve biçimleri ile algıda denge sağlandığı görülmektedir. Konutun pencereleri olabildiğince büyütülerek mekâna doğal ışığı fazla alınmasını sağlanmıştır. Farklı doğrama açıklıklarından iç mekâna alınan doğal ışıkla tüm konut aydınlık olup iç mekândaki yoğun gün ışığı sayesinde kullanıcıya rahat, aydınlık ve ferah iç mekân görsel algısı sağladığı söylenebilmektedir.

Resim 101 Ph Konutu Mutfak Tasarımı (URL-47)

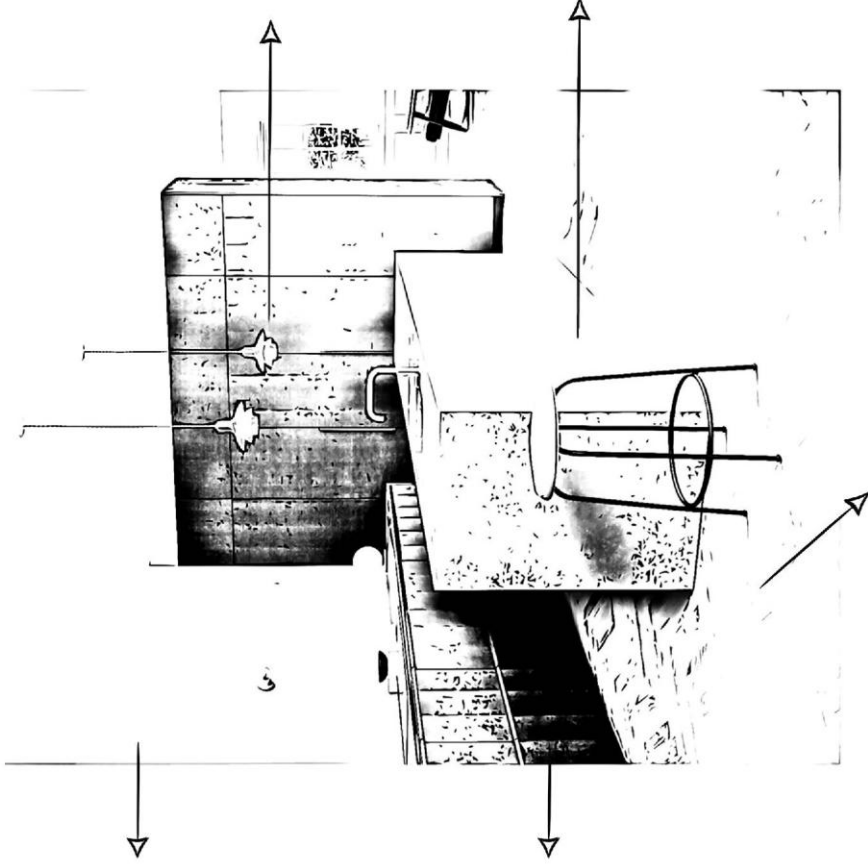
İç mekân donatı elemanları incelendiğinde meşeden yapılmış olan mutfak dolapları oturma odasını biçimsel olarak ayırmış olup koyu rengi ile mekândaki açık renklerin algısal dengesini sağlamış olduğu görülmektedir. Düz hatlara sahip olan mutfak tasarımı, geometrik formu ve mobilyanın net temiz çizgileri ile biçiminin ortaya çıkmasıyla kolay algılanmasını sağladığı söylenebilmektedir. Pirinç, ahşap, seramik gibi birçok farklı malzeme işlevi yerine getirecek tasarım parçalarının zarif ve estetik halde bir araya gelmesiyle iç mekânda bütünlük sağlamaktadır. Mutfak tezgâhı biçimlenişinde olan ada, seramikten yapılarak dokusu ve malzemesiyle mekânın odak noktasını oluşturmaktadır.

Ada üzerinde kullanılan bölgesel direkt aydınlatma olan Poul Henningsen'nin ph lambaları hem tasarımının biçimi ve rengi ile dikkat çekmekte hem de aydınlık iç mekâna katkı sağlayarak mekândaki dokuların, malzemelerin ve renklerin daha kaliteli görsel algılamasına imkân sağlamaktadır.

Renk

Geniş duvar yüzeyleri beyaz boyanarak donatı elemanlarının ön planda algılanması için fon olarak kullanılmıştır.

Biçim, Doku, Malzeme ve Renk
Net temiz çizgilere sahip koyu renkli meşeden mutfak dolapları işlevsel, ergonomik, estetik ve yalın tasarıma sahiptir. Pirinç, ahşap, seramik gibi birçok farklı malzeme kullanılarak iç mekânda bütünlük algısı sağlanmaktadır.

Işık

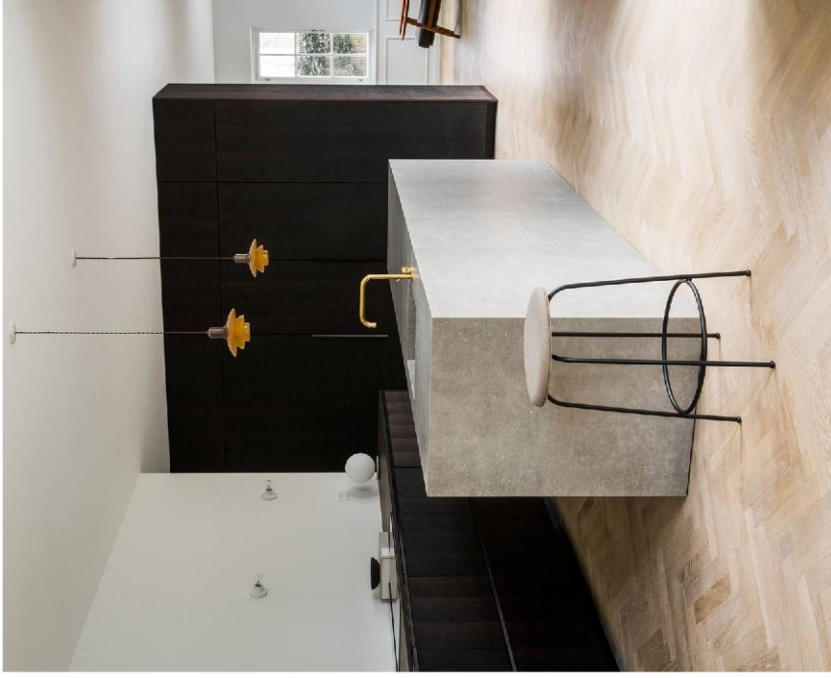
Ada üzerinde konumlandırılan, bölgesel direkt aydınlatma olan Ph Lambaları mekâmı aydınlatarak biçimi ve rengi ile mekâna hareket kazandırmaktadır ve mekânın kullanımının işlevini yerine getirmesine yardımcı olmaktadır. Aydınlık ve ferah iç mekân algısına katkı sağlamaktadır.

Doku, Malzeme Ve Renk
Ada üzerine kaplanan seramik malzeme detaylı çözümleri ve temiz birleşimleri sayesinde bütün olarak algılanmaktadır. Gri rengi ve belirgin dokusu sayesinde mekânda dikkat çekmektedir. Evye armatüründe kullanılan pirinç rengi ve dokusuyla adadan farklı olarak algılanarak mekâna sıcaklık katmaktadır.

Biçim, Malzeme ve Renk

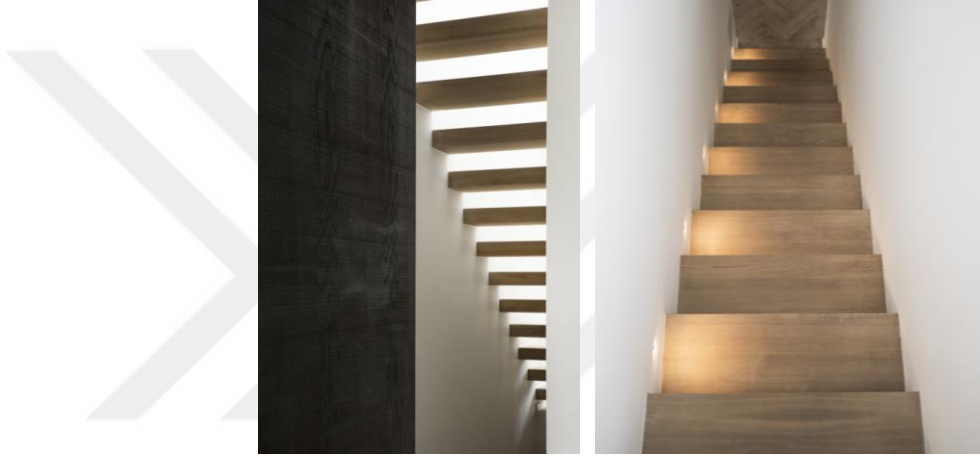
Zemine kullanılan balıksırtı ahşap parke mutfağın genelinde kullanılan soğuk renkleri, sıcak rengi ile dengelemekte olup çarpaz biçimi ile sağladığı çizgisellik mekâna hareket kazandırmaktadır.

*Resim 102. Ph Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

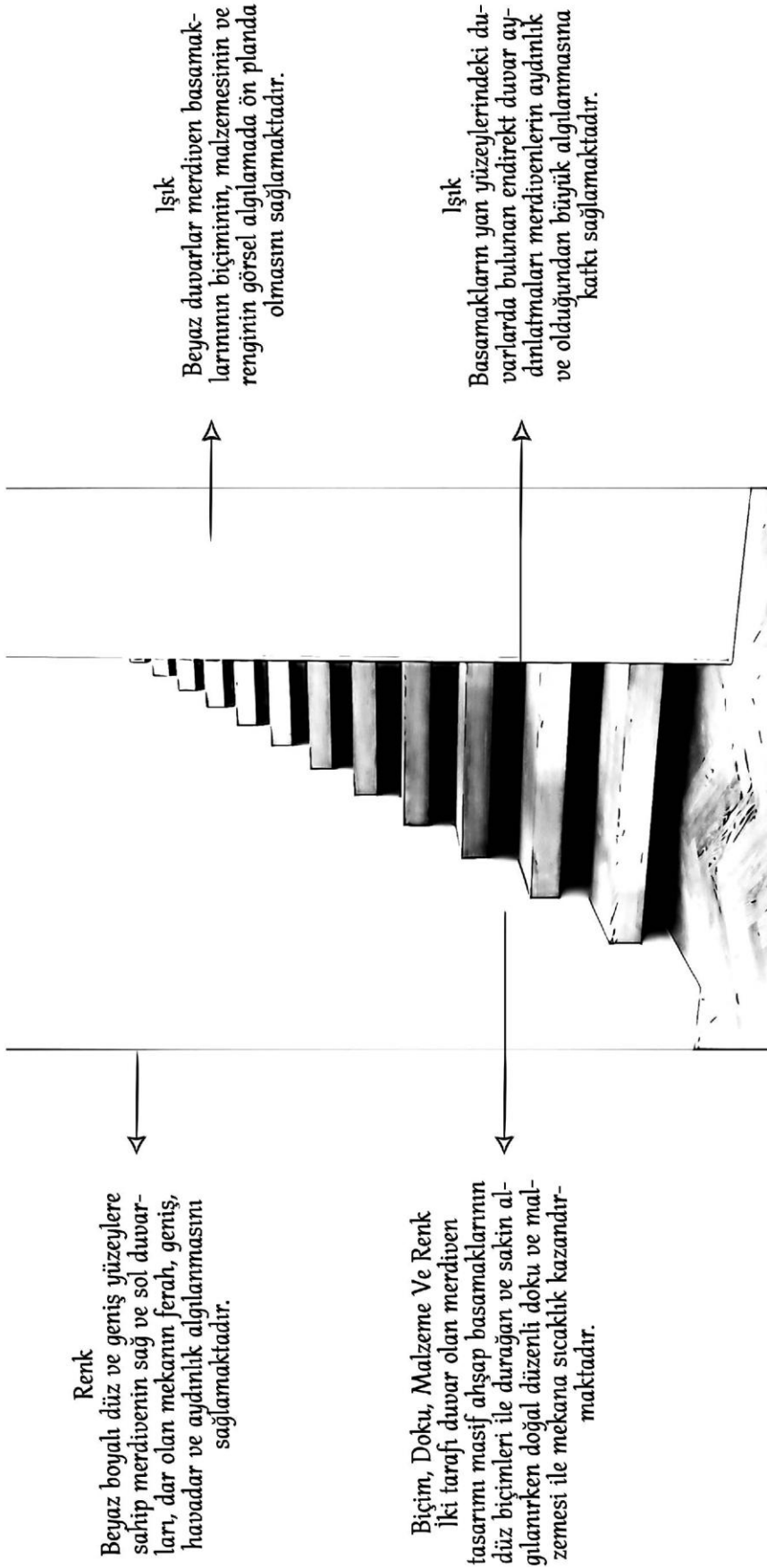
*Resim 103. Ph Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-47)*

Ph konutunun diğer katlarına erişilmesini sağlayan iki tarafı duvar olan merdiven tasarımı görsel algı unsurları açısından değerlendirildiğinde, masif ahşap basamaklar düz biçimleri ile durağan ve sakin algılanırken doğal düzenli doku ve malzemesi ile mekâna sıcaklık kazandırmaktadır. Ahşap malzeme yüzey niteliğinden dolayı mekâna yumuşak ve sıcak bir etki sağlamaktadır. Merdivenlerin duvarlarının beyaz boyalı düz yüzeylere sahip olması dar olan mekânın ferah ve aydınlık algılanmasını sağlayarak İskandinav tasarımlarının genel iç mekân tasarımının özelliğini taşımaktadır. Merdivenler ahşap rengi ile beyaz rengin mekândaki görsel algısını dengelemektedir.

Resim 104 Ph Konutu Merdiven Tasarımı (URL-47)

Basamakların yan yüzeylerindeki duvarlarda bulunan indirekt duvar aydınlatmaları merdiven tasarımına ışık ile vurgu sağlamaktadır. Merdivenlerin aydınlık ve olduğundan büyük algılanmasını sağlayan yapay ışığın yanı sıra çatı pencerelerinden merdivene alınan doğal ışık da görsel algıya katkı sağlamaktadır. Bu beyaz kullanımı ve ışığın fazla alınması durumu kullanıcının merdivenlerdeki kat yüksekliğinin fazla olduğu algısı oluşturmaktadır.

*Resim 105. Ph Konutu Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 106. Ph Konutu Merdiven Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-47)*

4.3.2.2. Ph Konutunun Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Ph konutunun bir diğer mekânı olan üst kattaki yatak odası tasarımı görsel algı açısından incelendiğinde, mekânın görsel sınırlarını oluşturan yatay ve düşey elemanlar evin geneli ile uyum sağlamaktadır. Zemindeki balıksırtı parke aynı kullanılmış olup tavan düz formuna ek olarak yatay yöndeki dikmelerin de beyaza boyanması ile belli aralıklara ve düzene sahip olan bu düz biçimleniş mekâna yön algısı katmaktadır. Ayrıca konumlandırılışı ile mekâna hareket kazandırmaktadır. Beyaz düz biçimli sade kapıları, beyaz düz süpürgelikleri ve odanın sınırlarını belli olmasını sağlayan beyaz duvarları mekânın olduğundan büyük algılanmasını sağlayarak mekâna sakinlik katmaktadır. Yoğun beyaz kullanımının da etkisi ile büyük doğrama açıklıklarından iç mekâna kesintisiz olarak alınan doğal ışık, odanın aydınlık olmasını sağlayarak gözün daha iyi görmesiyle donatı elemanlarının kaliteli algılanmasını sağlamaktadır. Mekâna gelen gün ışığının yoğunluğunun artırılması kullanıcıya rahat, aydınlık, huzurlu, havadar ve ferah iç mekân algısı sağlamış olduğu söylenebilir.

Zamansız, estetik ve işlevine uygun minimal iç mekân donatı elemanları mekânın bütünlük algısını sağlamaktadır. Donatı elemanlarının görsel algı unsurları açısından değerlendirildiğinde genel olarak kullanılan geometrik düz hatlı biçimleniş mekânın kullanıcısının algısını basitleştirmektedir. Donatı elemanlarının biçimleri ile kullanıcıya yatma eylemini çağrıştırdığı söylenebilmektedir. Kumaş, mermer ve metal gibi farklı malzemeler kullanılarak bu malzemelerin farklı dokuları ile mekâna hareket kazandırılmıştır. Mekânda kullanılan gri ve tonları mekâna derinlik katarak sıcak algılanmasını sağlamaktadır.

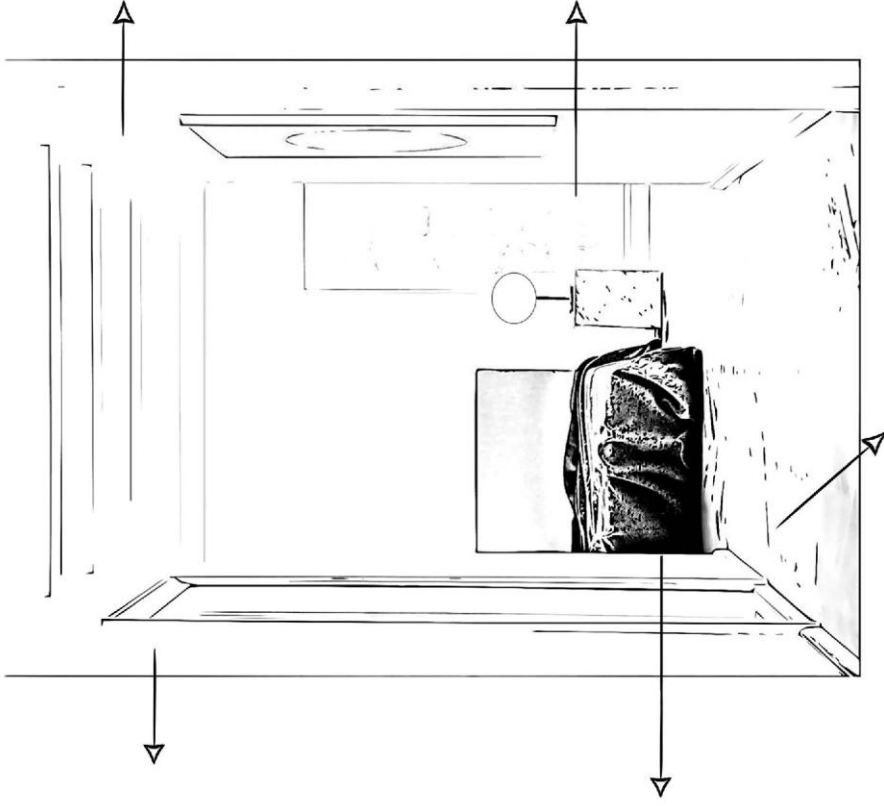
Renk

Duvarlar yatak odasında da beyaza boyanmış olup doğramalarda ve süpürgeliklerde de beyaz renk kullanılmıştır. Tüm dişey elemanların beyaz olması mekanın olduğundan büyük algılanmasını sağlarken aynı zamanda iş mekan donatı elemanlarının ön planda algılanmasını sağlamaktadır.

Biçim, Doku, Malzeme ve Renk
Estetik ve işlevine uygun minimal iş mekan donatı elemanları düz hatlı ve geometrik formlu biçimlenişi ile mekanın kullanıcısının algısını bastılaştırmektedir. Kumaş, mermer ve metal gibi farklı malzemeler kullanılarak bu malzemelerin farklı dokuları ile mekana hareket kazandırılmış olup gri ve tonları ile mekanın durağan ve sakin algılanmasını sağlamaktadır.

Biçim Ve Renk
Tavandaki yatay yönlü dikmelerin belli aralıklarda ve düzen içerisinde konumlanması mekana hareket kazandırmaktadır. Beyaz boyalı tavan mekanın olduğundan yüksek algılanmasını sağlamaktadır.

Işık Ve Renk
Beyaz boyalı büyük doğrama açıklıklarından iş mekana alınan doğal işık, mekanın aydınlık ve ferah algılanmasını yanı sıra iş mekan donatı elemanlarının da daha kaliteli algılanmasını sağlamaktadır.

Biçim, Malzeme ve Renk

Konutun birçok odasında kullanılan balıksırtı ahşap parke yatak odasında da kullanılarak gri rengin tonlamasından oluşan soğuk ve donuk algısına rengi ve malzemesi ile sıcaklık katmaktadır.

Resim 107. Ph Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

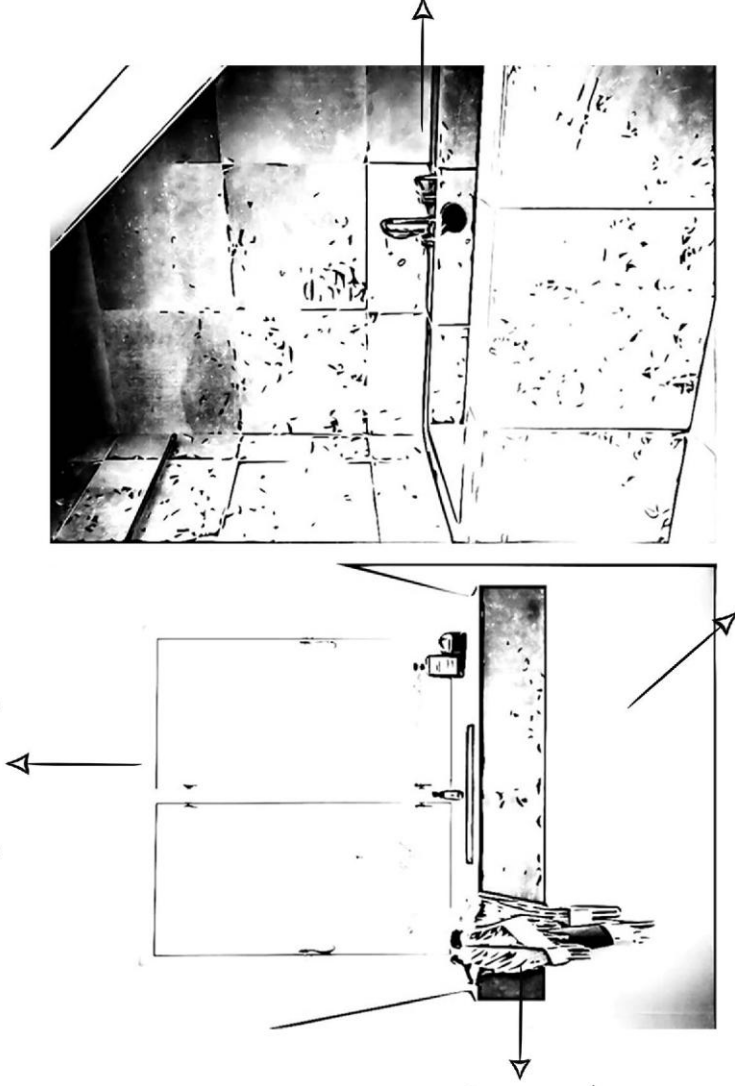
*Resim 108. Ph Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-47)*

4.3.2.3. Ph Konutunun Banyo Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Ph konutunun banyo tasarımı görsel algı açısından değerlendirildiğinde sadeliği ve malzemelerin özenli kullanılmasıyla dikkat çekmektedir. Basit, işlevsel ve minimal banyo tasarımları açık renklerle sakin bir ortam algısı oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilmektedir. Genel olarak tüm mekânlara olabildiğince çok alınmaya çalışan doğal ışık banyolar içinde geçerli olduğundan geniş doğrama açıklığından alınan ışık iç mekâna ferahlık katmaktadır. İhtiyacı karşılayacak kadar donatılara sahip olan banyo tasarımının zemini, küveti ve lavabosu gri renkte beton görünümlü seramik ile döşenmiş olup malzeme ve dokusu ile mekânın görsel algısına hareket kazandırmaktadır. Duvarlarının beyaza boyanması ile ışığı yansıtan geniş yüzeyler oluşturulması mekânın aydınlık ve ferah algılanmasını sağlamaktadır. Lavabo ve küvetin armatürlerinde kullanılan pirinç malzemesi, dokusu ve rengi ile mekânın soğukluğunu dengelemiş olup algılamada dikkat çekici özelliğe sahiptir.

İşık

Lavabonun üzerinde bulunan pencereden iç mekana alınan doğal ışık mekânın geniş, ferah, havadar ve aydınlık algılanması sağlamaktadır.

Biçim, Doku, Malzeme ve Renk

Seramik ile kaplı olan lavabo tasarımı basit, işlevsel ve estetik unsurları ile mekânda dikkat çekmektedir. Gri seramiğin donuk rengine, piring lavabo bataryası rengi ve malzemesi ile canlılık kazandırmaktadır.

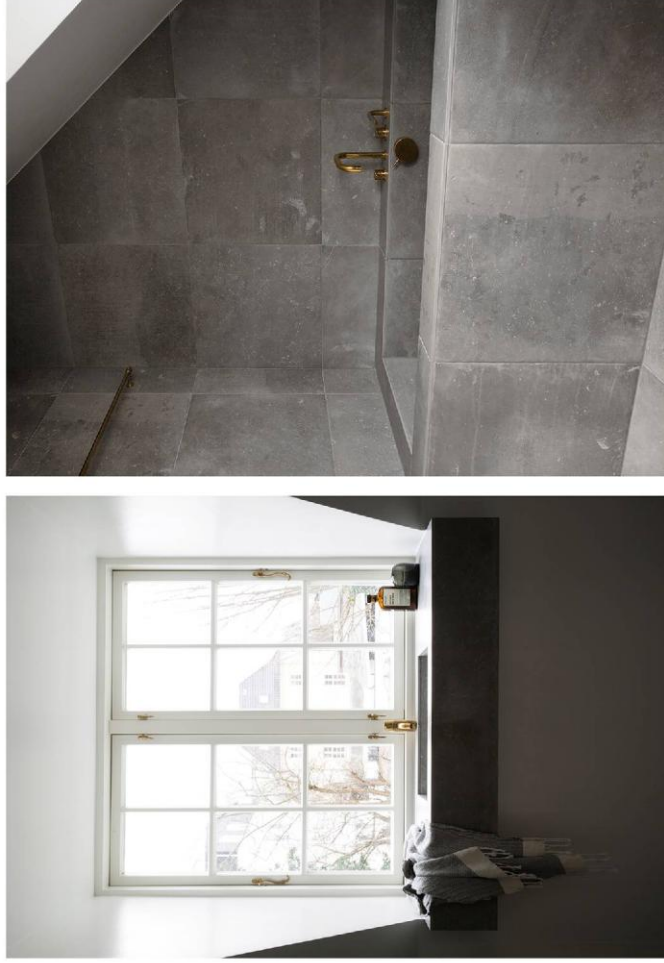
Biçim, Doku, Malzeme ve Renk

Islak hacimde zemin, küvet ve lavaboda kullanılan seramik gri rengi ile mekâna soğukluk katarken düzensiz dokusu ile rengin soğukluğunu dengelemektedir. Düz çizgilere sahip geometrik biçimlerdeki seramikler mekânın algısını kolaylaştırmaktadır.

Renk

Beyaz boyalı düz duvarlar seramiklerin yoğun renginin nötrüleyerek mekânın aydınlık, havadar ve ferah algılanmasına katkı sağlamaktadır.

*Resim 109. Ph Konutu Banyo Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)*

*Resim 110. Ph Konutu Banyo Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-47)*

4.4. NORDIC TASARIM VE MALMÖ KONUT ÖRNEĞİNİN GÖRSEL ALGI AÇISINDAN İNCELENMESİ

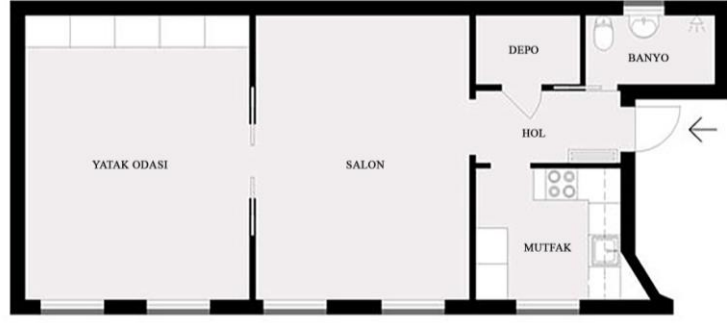
İskandinav tasarım yayınlarında ismi geçen ve tasarım ödüllerine sahip Nordic Tasarım hakkında bilgi verilerek Malmö'deki konut tasarımı bu bölümde görsel algı unsurları açısından incelenmeye çalışılacaktır.

4.4.1. Nordic Tasarım

Nordic Tasarım 2010 yılında Catherine Lazure-Guinard tarafından kurulmuştur. Catherine'nin Danimarka'da eğitim aldığı sırada İskandinav tasarımlarına ilgi duymasıyla başlayan Nordic tasarımın oluşum süreci, ilk olarak blog sayfası ile başlamış olup günümüzde aktif olarak Catherine Lazure-Guinard tarafından İskandinav iç mekân tasarımları yapılarak hizmet vermeye devam etmektedir. Nordic Tasarımın Ofisi Kanada'da bulunmaktadır. Nordic Tasarımın konut iç mekân tasarımları genel olarak; İskandinav tasarımların sadeliği, zamansız estetiği, işçilik ve malzemelerinin kalitesi, işlevselliği ile birçok tasarım kriterlerini taşımaktadır. Catherine, aynı zamanda Nordic Tasarım bünyesinde hangi ürünlerin nerelerden alınacağı, güncel tasarım fikirlerinin neler olduğu gibi birçok alanda da danışmanlık hizmeti vermektedir.

4.4.2. Malmö Konutu

İsveç'in Malmö şehrinde bulunan konutun iç mekân tasarımı 2019 yılında Nordic Tasarım tarafından yapılmıştır. 60 metrekarelik küçük bir alana sahip konutun iç mekânına giriş holünden geçiş yapıldıktan sonra mutfak, salon, yatak odası, banyo ve depolama bölümlerine buradan dağılım sağlanmaktadır. Konutun iç mekân tasarımı İskandinav anlayışına sahip olup modern ve zariftir. Konutta genel olarak kullanıcının eylemlerini yerine getirmesine olanak sağlayan yeteri kadar eşya kullanılarak odaların olduğundan büyük ve geniş olması sağlanmaktadır.

Resim 68 Malmö Konutu Planı (URL-48)

Çok katlı apartmanın bir dairesi olan bu konut tasarımı, yeteri kadar ihtiyaca cevap veren tasarım unsurlarını içinde barındırarak İskandinav tasarımlarının genel özelliği olan gereksiz ve gösterişli süslemelerden uzak, basit, sade, estetik, işlevseldir.

Resim 112 Malmö Konutu Dış Cephesi (URL-48)

İç mekân tasarımı Catherine Lazure-Guinard tarafından yapılan konut tasarımı, değişen ve gelişen konut üretim tekniklerindeki standartlaşma ile şekillenen toplu konutlara örnek olup sınırlı metrekaresi ile kullanıcıya sunulmaktadır. Konutun pencere açıklıkları, kat yüksekliği, mahallerinin yerleşimi, kullanım alanı gibi mimari tasarım unsurları değişmeden İskandinav konut iç mekân tasarımı algısı oluşturulmuştur.

4.4.3.1. Malmö Konutunun Giriş Holü Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Malmö konutunun görsel algı unsurları açısından incelenmesine ilk olarak giriş holü tasarımından başlanmış olup sırasıyla diğer mekânların tasarımı incelenmiştir. Giriş holünde iç mekânın sınırlarını oluşturan elemanlar olan duvarlarının ve tavanlarının beyaza boyanması ile mekâna giriş yapan kullanıcının bu alanı olduğundan geniş, yüksek, havadar ve ferah algılamasını sağlamaktadır. Beyazın yoğun kullanımından ortaya çıkan soğuk ve durağan algısını zeminde kullanılan kare koyu renkli seramiklerin rengi ile görsel algısı dengelemektedir. Ayrıca zemindeki seramiklerin kare şekli nedeniyle derzleri ile meydana getirdiği çizgisellik genel olarak kullanıcıların geometrik formları diğer düzensiz biçimlere göre daha kolay algılamasından dolayı mekânın algısını basitleştirmektedir. Biçim, malzeme, doku ve renk; tavan, duvar ve zeminde olabildiğince düz, basit ve sade kullanılarak mekânın değerlendirmesinde sakin ve karmaşadan uzak algılanmasını sağlamaktadır. Mekânın düşey elemanı olan kapı ise ahşap tasarımın beyaz boyalı kullanılması ve üzerindeki düşeyde bir düzende sıralanan dikdörtgen formlu göbekleri ile mekâna hareket kazandırmaktadır. İç mekân donatı elemanları algısal olarak incelendiğinde sadece işlevin yerine getirilmesine olanak sağlayan düz, basit, fonksiyonel tasarımlar dikkat çekmektedir. Mekândaki düz biçime sahip beyaz dergilik düzen ifadesinde tasarıma imkân sağlamaktadır. Portmanto işlevine sahip askılık mekândaki beyaz yoğunluğunun aksine ahşap rengi ve dokusuyla mekânın algısına sıcaklık katmaktadır. Peteklerin olduğu gibi bırakılması yerine kaj ile kapatılması üzerindeki dikey yönlü çizgiselliği ile mekâna dikey yönde hareket kazandırmaktadır. Ayrıca giriş holünde kullanılan ayna yansıma yaparak mekâna derinlik algısı katmaktadır. Üzerine düşen ışığı yansıtan ayna mekânın aydınlık ve ferah algılanmasına da katkı sağlamaktadır. Giriş holünde kullanılan canlı bitkiler ise rengi ve dokusuyla bu iç mekâna canlılık kazandırmaktadır.

İskandinav tasarım anlayışında kültüre verilen değer mekânın algısında da etkilidir. Giriş holü tasarımında zeminde kullanılan kilim üzerindeki etnik desenleri ile İskandinav kültürünün yansımalarını içermekte olup geometrik çapraz desenleri ile mekâna hareket kazandırarak dokusu ile mekâna sıcaklık katmaktadır.

Malzeme Ve Işık
Ayna, mekanı yansıtarak devam ettiği algısı oluşturmaktadır. Ayna, mekanı daha geniş algılanmasını sağlamaktadır. Ayrıca ayna üzerine düşen ışığı da yansıtarak mekânın daha aydınlık olmasına katkı sağlamaktadır.

Renk Ve Işık
Beyaz boyalı duvarlar ve tavan, ışığı yansıtarak mekânın aydınlık olmasını sağlarken olduğundan daha geniş ve yüksek algılanmasını da sağlamaktadır.

Biçim, Doku, Malzeme ve Renk
İç mekan donatı elemanları; basit, işlevsel ve sade tasarımlarıyla ihtiyacı karşılamakta olup yeteri kadar eşya bulunan giriş holünde düz biçimlerin farklı renklerde kullanımının mekânın görsel algısını etkilediği söylenebilir. Beyaz rengin sadeliği ve domukluğunu doğal ahşap renkli parçalar dengelemekte olup kullanıma uygun ifadeyi sıcak ve rahat iç mekan algısı oluşturulmaya çalışıldığı söylenebilir.

Doku Ve Renk
Yeşil canlı bitkiler iç mekânda kullanılarak doku-renk algısında denge sağlanmaktadır. Mekanın kullanımına doğayı hatırlatan bitkilerin rahatlatıcı etkisi sağlayabildiği söylenebilir.

Biçim Ve Doku
Zeminde kullanılan İskandinav Kültürüne ait geometrik biçimlere sahip olan halı, dağıtık biçimleri olan desenler ile mekâna hareket sağlamakta olup kültürel dokusu ile mekâna sıcaklık kazandırmaktadır.

Resim 113. Malmö Konutu Giriş Holü Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

Resim 114. Malmö Konutu Giriş Holü Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi (URL- 48)

4.4.3.2. Malmö Konutunun Salon Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Konut tasarımının salonu görsel algı açıdan incelendiğinde; salona girişin sağ tarafında olabildiğince az donatı elemanları ile basit ve modern çizgilere sahip oturma alanı bulunmaktadır. Donatı elemanlarının biçimleri oturma eylemine çağrı yapmakta olup biçimlerin detaylarındaki kavisli oval formlu geçişler mekânın rahat ve ergonomik algılanmasını sağladığı söylenebilir. Çizgiler sayesinde donatı elemanlarının dış hatları biçimi ön planda algılanmaktadır. Bu oturma alanında kullanılan yoğun beyaz kullanımı mekânın ferah algılanmasını sağlarken meydana getirdiği soğukluğun kırılentlerdeki renkler ve kürk dokusu kullanılarak dengelendiği söylenebilir. Oturma alanın zemindeki kullanılan post ise rengi, dokusu ve düzensiz biçimi ile mekâna sıcaklık katarak hareket sağlamaktadır. Salonun girişinin sağ tarafında ise yemek alanı konumlandırılmış olduğu görülmektedir. Bu alandaki donatı elemanları salonun genelinde kullanılan beyaz ve sakin tasarımların aksine yoğun ahşap kullanılarak hareketli tasarımlar ile mekânın algısını dengelenmiş olduğu söylenebilir. Ayrıca mekânda kullanılan duvara monte ayna ve koltuğun hemen yanında bulunan tamamen ayna olan sehpa mekânda yansımalar oluşturarak mekânın aydınlık, ferah ve geniş algılanmasına etken olabilmektedir.

Resim 115 Malmö Konutu Salonu (URL-48)

Salonun zemin, duvar ve tavan düzlemleri görsel algı açısından değerlendirildiğinde; zeminde kullanılan parkenin düz biçimi, ahşap malzemesi, dokusu ve rengi ile mekâna sıcaklık katmış olduğu söylenebilir. Parkenin düz çizgisel biçimi iki nokta arasındaki gerilimi temsil ederek mekânda yönü ifade etmektedir. Ayrıca derzlerinden meydana gelen yatay çizgi denge durumunu ifade

ederek kullanıcının mekânı huzurlu algılamasına etken olabilmektedir. Salonun duvarları belli kısma kadar ahşap kaplanarak düz duvarların mekâna etkisine hareket kazandırılmış olduğu söylenebilmektedir. Beyaz boyalı duvarlar üzerine düşen ışığı yansıtarak mekânın olduğundan büyük, havadar ve aydınlık algılanmasına katkı sağlamaktadır. Tavanın düz ve beyaz boyalı olması küçük olan iç mekânın daha ferah, geniş ve yüksek algılanmasına etken olabilmektedir.

Salonun büyük doğrama açıklıkları sayesinde doğal ışığın olduğu saatlerde iç mekâna olabildiğince çok ışığın alınarak salonun aydınlık, ferah ve havadar algılanması sağlanmaktadır. Doğal ışığın yanı sıra iç mekânda kullanılan masa lambası, lambader gibi yapay aydınlatma elemanları ile de iç mekânın tüm zaman dilimlerinde aydınlık kalması sağlanmaktadır. Ayrıca ışık sayesinde iç mekânın tüm tasarım elemanlarının görsel algı unsurlarının daha detaylı ve kaliteli algılanması sağlanmaktadır.

Renk Ve Işık
Beyaz boyalı duvarlar ve tavan, mekanın donatı eleman-
larının ön planda olmasını sağlayarak üzerine ışık al-
dığına tüm detayları ortaya çıkarmaktadır.

Işık
Büyük doğrama
açıklığından engele
uğramadan mekana direk
alınan doğal ışık, mekanın
donatı elemanlarının net
olarak algılanmasını
sağlayarak aydınlık ve ha-
vadar mekan algısı
oluşturmaktadır.

Doku, Malzeme Ve Renk
Mekanda kullanılan masif
ahşap donatı elemanları me-
kanın beyaz yoğunluğundan
dolayı ortaya çıkan soğuk al-
gısını; malzemenin düzensiz
doğal dokusu ve renginden
kaynaklanan sıcak algısı ile
dengelemektedir. Ayrıca Hans
Wegner'e ait Wishbone san-
dalyesi Carl Hansen - Son
firmasından tedarik edilmesi
İskandinav tasarım an-
layışının zamansızlığını
kanıtlar niteliktedir. Bu
sayede kültürel değerler
taşıyan donatı elemanları iç
mekana samimiyet ve sıcak-
lık kazandırmaktadır.

Biçim
Zeminde kullanılan masif ahşap parke yatay yönde düz çizgilerden
oluşan biçimi sayesinde mekanda dengeyi, huzuru ve üzerinde dur-
duğumuz düzlemi temsil etmektedir.

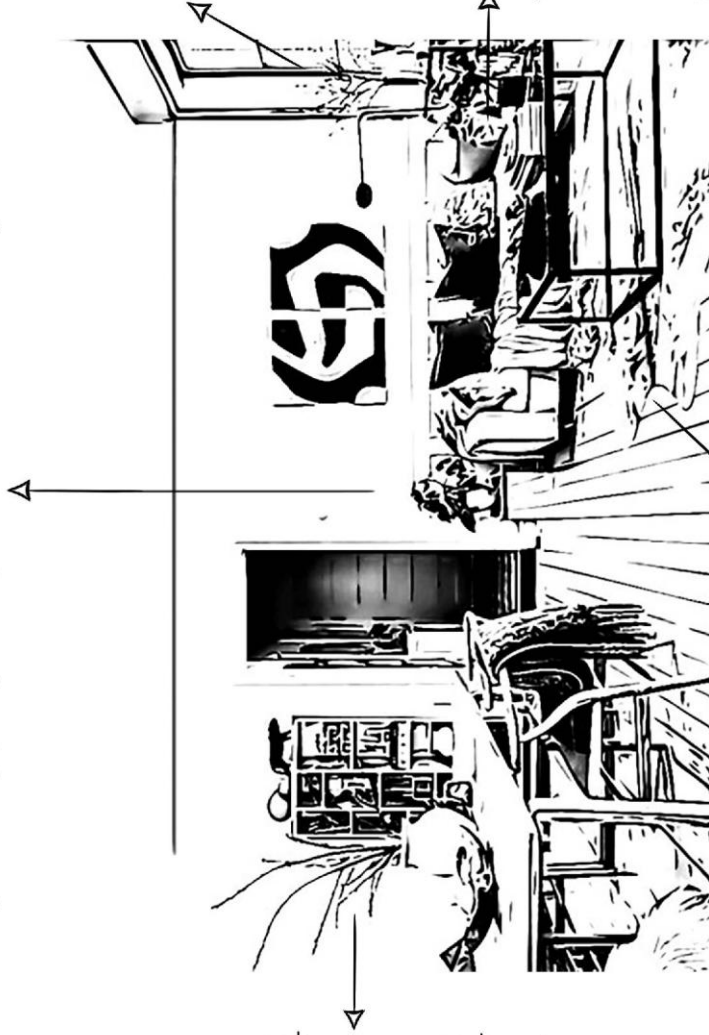
Resim 116. Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 117. Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-48)*

Doku Ve Renk

Mekânın farklı bölgelerinde konumlandırılan canlı bitkiler dokuları ve renkleri ile mekâna canlılık kazandırmaktadır. Bu bitkiler, İskandinav tasarımının doğa ile olan güçlü bağlarının iç mekânda temsilcisi olarak algılanabilirler.

Biçim

Geometrik düz biçimlere sahip işlevsel iç mekân donatı elemanları iç mekânın görsel algısında kolay algılanabilmektedir. Bireyler daha önceden geometrik biçimlerle karşılaştığından düzensiz biçimlere göre düzenli geometrik biçimleri daha kolay algılayabilmektedir. Düz biçimler mekânın algısına durgunluk katmaktadır.

Işık

Pencereden iç mekâna alınan doğal ışığın yanı sıra masa lambası, lambader gibi bölgesel direkt aydınlatma elemanları sayesinde konut salonu tüm zaman dilimlerinde aydınlık ve ferah algılanmaktadır.

Biçim, Doku, Malzeme Ve Renk

Biçimi ile görsel algılamada oturma eylemine çağrışım yapan iç mekân donatı elemanı kanepenin mekânın odak noktalarından sayılabilir. Mekânın renk tonlarına uygun pastel açık rengi ile mekâna uyum sağlamakta olup kirlentilerindeki renkler sayesinde mekâna hareket kazandırmaktadır. Kanepenin döşemesinde kullanılan tekstil malzemenin yüzey niteliğinden dolayı sıcak, yumuşak ve konforlu algılanmaktadır.

Doku Ve Renk

Masif ahşap parke üzerinde kullanılan post, düzensiz dokusuyla mekâna hareket katmakta olup kahve tonlarındaki açık rengi ile mekâna sıcaklık katmaktadır.

Resim 118. Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

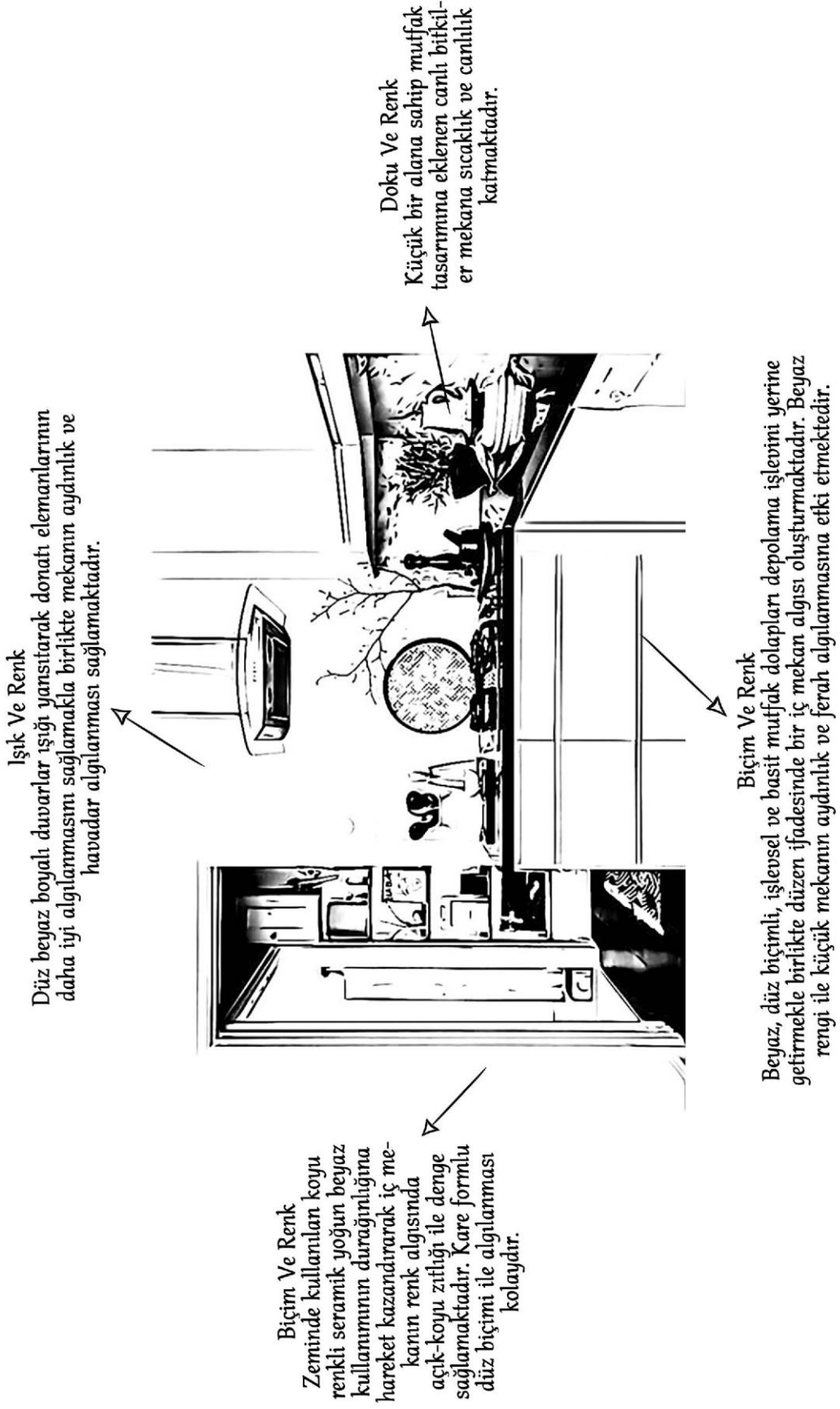

*Resim 119. Malmö Konutu Salon Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-48)*

4.4.3.3. Malmö Konutunun Mutfak Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Malmö konutunun plan şemasında da görüldüğü üzere girişin hemen karşısında bulunan mutfak tasarımı görsel algı unsurları açısından incelendiğinde; kullanıcının eylemlerine olanak sağlayan küçük alanı ile dikkat çekmektedir. Mutfak tasarımında kullanılan beyaz düz biçimlere sahip depolama birimleri olan dolapların işlevin yerine getirilmesine olanak sağlayan fonksiyonel ve modern tasarıma sahip olduğu görülmektedir. Düz çizgilere sahip depolama birimleri yataydaki ve dikeydeki kullanımları yön ifade ederek görsel algılamada dengeyi ve huzuru temsil ettiği söylenebilmektedir. Düz beyaz dolapların tasarımının durağanlığına tezgâhta siyah taş kullanılarak mekânın görsel algısında denge sağlandığı görülmektedir. Mutfak dolaplarının ara taşında kullanılan mermer dokusu, malzemesi ve rengi ile mekânın düz ve durağan algısına hareket kazandırmaktadır. İskandinav iç mekân tasarımının anlayışının özelliklerine sahip sade, basit, modern, düzenli olan mutfak tasarımı, küçük alanlı olmasına rağmen tasarımıyla daha geniş ve ferah olarak algılanmaktadır. Ayrıca detaylarda kullanılan küçük canlı bitkiler renkleri ve dokuları ile mekâna canlılık kazandırmaktadır.

Zemin, duvar ve tavanlarda diğer odalardaki görsel algı unsurlarına sahip olan mutfak tasarımı, duvarların geniş düz yüzeyleri güneş ışığını yansıtabilen beyaza boyanmış olup mekânın aydınlık ve ferah algılanmasının yanı sıra tasarım unsurlarının ön planda olduğu mekân algısı oluşturduğu söylenebilmektedir.

Resim 120. Malmö Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi (Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 121. Malmö Konutu Mutfak Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-48)*

4.4.3.4. Malmö Konutunun Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Unsurları Açısından İncelenmesi

Konutun plan şemasından takip edileceği üzere salonun içerisinden geçiş yapılan yatak odası tasarımı görsel algı unsurları açısından incelendiğinde; kullanıcının eylemlerine uygun olarak tasarlanan mekân yeteri kadar donatı elemanının kullanılması ile daha rahat, geniş ve kullanışlı olarak algılanmasını sağlamaktadır. Yatak odasında da evin diğer odalarında olduğu gibi iç mekânın görsel sınırlarını belirleyen yatay ve düşey unsurlarının görsel algısının aynı şekilde devam ettiği söylenebilmektedir. Zemindeki parkenin biçimi, malzemesi ve rengi gibi unsurlar aynı şekilde görsel algılamayı etkilerken düz geniş yüzeyler olan duvarların ve tavanın beyaz boyalı olmasının oluşturduğu görsel algılama da konutun diğer odaları ile aynıdır.

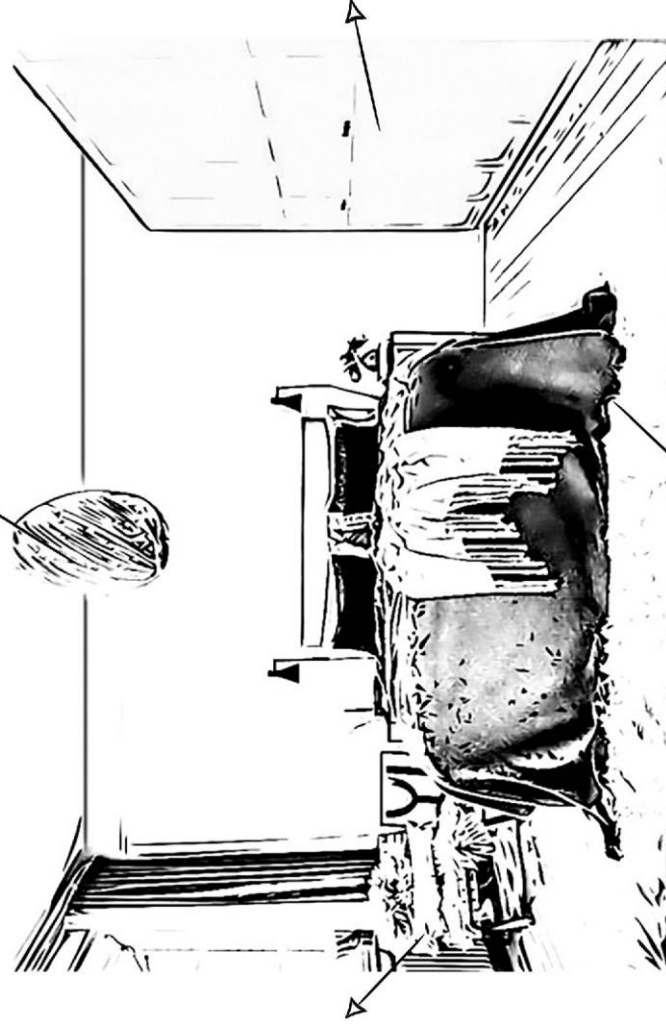

Resim 122 Malmö Konutu Yatak Odası (URL-48)

Fonksiyonel, ergonomik ve estetik iç mekân donatı elemanları yatak odasındaki eylem alanlarına biçimi, malzemesi, dokusu ve rengi ile görsel algılamada çağrışım yapmaktadır. Örneğin, giriş kapısının hemen yanında yer alan masa ve sandalyeden oluşan çalışma alanı donatılarının işlevleri ile bir araya gelerek biçimleri, renkleri gibi etmenleri sayesinde o alanın çalışma alanı olduğu algısını sağlamaktadır. Genel olarak yatak odasında kullanılan donatı elemanlarının düz biçimleri, açık renkleri ve farklı malzemelerin dokularıyla oluşturulmuş olan uyum dikkat çekmektedir. Az ve yeteri kadar donatı elemanı ile geniş, ferah ve rahat iç mekân algısı oluşturulduğu söylenebilmektedir.

İşık

Yapay aydınlatma elemanları sayesinde doğal ışığın olmadığı zaman diliminde de 'İskandinav Tasarım' larının en önemli mekan özelliği olan aydınlık ve ferah iç mekan algısı sağlanmaktadır.

Doku Ve Renk

Donatı elemanı üzerinde kullanılan kürk, düzensiz dokusu sayesinde mekana hareket kazandırmakta ve sıcaklık katmaktadır. Gri tonlu renkleri ile mekanın nötr tonlarına uyum sağlamaktadır. İskandinavlar için büyük önem taşıyan 'hygge' felsefesinin iç mekana etkisi niteliğindedir.

Biçim Ve Renk

İç mekanın depolama birimi olan dolap sade, fonksiyonel ve estetik tasarımın beyaz rengi ile mekanın ferah ve olumlu duygularını büyük ölçüde artırır. Dolap üzerindeki düz geometrik biçimler sayesinde iç mekanda sakinlik algısı oluşturulmaktadır.

Dolap üzerindeki düz geometrik biçimler sayesinde iç mekanda sakinlik algısı oluşturulmaktadır.

Biçim, Malzeme Ve Renk

İç mekanın gri tonlu tasarımının soğukluğunu zeminde kullanılan ahşap parke'nin sıcak rengi dengelemektedir. Düz yönlü çizgilere sahip olan zemin döşemesi, belli düzeni ile mekana hareket ve yön algısı kazandırmaktadır.

Resim 123. Malmö Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(Yazar tarafından hazırlanmıştır.)

*Resim 124. Malmö Konutu Yatak Odası Tasarımının Görsel Algı Açısından İncelenmesi
(URL-48)*

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

'Dünü ve bugünü ile İskandinav konut iç mekân tasarımlarının görsel algı açısından irdelenmesi' başlığı altında; ilk olarak önceleri barınma ve korunma ihtiyacı ile ortaya çıkan ve her geçen zaman diliminde değişen ve gelişen konut tasarımı incelenmiştir. İnsanın yerleşik hayata geçmesiyle birlikte farklı plan tiplerine sahip konutlar şekillenmeye başlamış olmakla beraber ilk olarak yapılan yuvarlak planlı konutların kullanıcıların ihtiyacını karşılayamamasından sonra dikdörtgen planlı konutlar yapılmaya başlanmıştır. Konutların bu gelişim süreçleri boyunca iç mekân kavramı ortaya çıkmış ve kullanıcının gereksinimlerini yerine getirmesine imkân sağlayan kullanışlı, estetik ve ergonomik mekânlar oluşturularak günümüze kadar gelmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde iç mekân tasarımlarını etkileyen algı ve görsel algı kavramları incelenmiştir. İç mekânlarda algılama olayı; beş duyu organı yardımıyla gerçekleşmekte ve hangi duyu organı uyarıldıysa onun sayesinde beyne gönderilen ileti algılamanın çeşidini belirlemektedir. Algılamanın en yoğun olduğu duyu organı ise gözdür. Görsel algılama gözümüzün görüp seçtiği iletiyi zihinden geçirerek mekânın algılanması sağlamakta olup iç mekânların anlaşılmasındaki en büyük etkeni oluşturduğu söylenebilmektedir. Kullanıcıların görsel algısını etkileyen en önemli unsurlar ise biçim, doku, malzeme, ışık ve renktir. Bu unsurların iç mekânda belli çalışmalar doğrultusunda kanıtlanmış algısı olsa da algılama olayının bireylerin yaşadıkları geçmiş ve o an yaşadığı zaman doğrultusunda şekillendiğinden herkeste farklılık gösteren öznel bir yargı olduğu söylenebilmektedir. Bu nedenle genel yargılar olsa da görsel algılama şartlara göre değişkenlik gösterebilmektedir. İç mekânlar kullanıcısının hafızasında, tasarımcıların biçim, doku, malzeme, renk ve ışık gibi görsel algıyı etkileyen unsurları istediği amaç doğrultusunda kullanması ile şekillenmektedir.

Tasarımların dünyaya yayılması için bir takım ekonomik dengelerin sağlanması ve fırsatların değerlendirilmesi gerekmektedir. İskandinav tasarım anlayışı 1930'lu yıllarda tasarımcıların tanıtım ve pazarlama çabalarının sonucunda önemli fuarlarda da dikkat çekmiştir. İkinci Dünya savaşının henüz yeni bittiği

1950'li yıllarda İskandinav tasarımın kimliği oluşarak kısa sürede dünyadaki tasarımlarda kullanılmaya başlanmıştır. İskandinav konut iç mekân tasarımı gösteriştense uzak basit, fonksiyonel ve ergonomik olma özelliğini taşımakta olup düzen ifadesinde iç mekânlarıyla dayanıklı ve uzun ömürlüdür. Tasarımlarda kullanılan doğal malzemeler ile el işçiliğine önem veren köklü bir tasarım anlayışına sahip İskandinav tasarımları el işçiliği ile doğal malzemeleri en ince detayına kadar işleyerek kullanıcıya sunmaktadır. Günümüzde halen kullanılmaya devam eden Aalto'nun Paimio Sandalyesi, Wegner'in Wishbone Sandalyesi gibi tasarımlar üretime ilk girdiği yıllarda el işçiliği ile yapılmaktaydı. İskandinav tasarımcılar uzunca bir süre Endüstri Devrimine karşı tavır sergileyerek el zanaatları yerine makineleşmeyi kabul etmemiş olsalar da zamanla İskandinav tasarımlarına talep arttıkça seri üretim ihtiyacı duymuşlardır. Endüstri devriminden sonra İskandinav tasarımların asıl çıkış amaçlarından olan 'herkes için tasarım' anlayışı zamanla baskın olup herkesin ulaşabileceği tasarımlar seri üretimle yapılmaya başlanmıştır. Bu sayede yeni nesil malzemelerin kullanılması ve seri üretimle kullanıcılara ekonomik çözümler sunulmuştur. Malzeme bilimi ve mobilya üretim teknolojisindeki bu gelişmeler ile tasarım dünyasına dahil olan ve seri üretimde kullanılan yeni malzemeler tasarımlarda kullanılmaya başlanmıştır. Masif ahşabın maliyetinin yüksek olmasından dolayı seri üretimde MDFlam, Suntalam gibi malzemeler üretilerek ekonomik çözümler sunulmaya başlanmıştır. Ayrıca plastik malzemelerden donatı elemanlarının yapılmaya başlanması da yeni üretim tekniklerinin bir sonucu olmuştur. Bu gelişmelerden bazı İskandinav tasarımcılar etkilenecek şartları doğrultusunda bu malzemeler ve teknikleri tasarımlarında kullanmaya çalışmıştır. Günümüzde IKEA firmasının tasarımlarının bu gelişmelerde öne çıkmış olduğu söylenebilir. Ekonomik çözümlerle İskandinav donatı elemanı tasarımlarını kullanıcıya ulaştırmak için MDFlam, Suntalam ve plastik gibi ekonomik malzemeleri tasarımlarında kullandığı görülmektedir. IKEA seri üretim sayesinde kullanıcıya ekonomik ve hızlı çözümler sunmaktadır. Günümüzde bazı gelişmeler olsa da İskandinav iç mekân tasarımlarında, köklü tasarımcıların üretimi devam eden önemli tasarımları kullanılmaya devam etmektedir. Bu durum İskandinav tasarımlarının zamansız olduğu yargısını kanıtlar niteliktedir.

Tezin son bölümünde seçilen dört İskandinav konuta ait iç mekânların görsel algısının detaylı analizleri doğrultusunda, ilk dönem İskandinav konut iç mekân algısının biçim, doku, malzeme, ışık ve renk unsurları açısından günümüz İskandinav konut iç mekân tasarımları ile çoğu alanda benzerlik gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. İskandinav tasarımlarında ışığı yansıtarak mekânı geniş ve ferah algılanmasını sağladığı için beyaz duvarlar her dönem kullanılmaya devam etmiştir. Zeminde mekâna sıcaklık katmak için kullanılan ahşap parke, mobilya konstrüksiyonunda ahşap kullanılması ve tasarımında ahşap malzemenin görsel açıdan ön planda tutulmasının yanı sıra organik biçimlere sahip donatı elemanları da her dönem kullanılmıştır. İskandinav ülkelerinde yoğun kış aylarının karanlık geçmesinden dolayı ışığa verilen önemle doğal ve yapay aydınlatmanın sayesinde ferah ve aydınlık iç mekân algısı ortak görsel algı unsurlarındandır. Detaylı incelemelerde özellikle malzeme türlerinde çağın getirdiği teknolojik ve ekonomik gelişmelerden kaynaklı bir takım farklılıkların olduğu görülmektedir. Ancak farklı dönemlere ait olmasına rağmen bu örneklerde genel iç mekân tasarım kararlarının değişmediği ve görsel algı unsurları olan biçim, doku, malzeme, ışık ve renk açısından mekânlardaki algının aynı kaldığı görülmektedir. Geçmişte tasarımcıların çabaları ile şekillenen *'İskandinav İç Mekân Algısı'* bugün de yeni üretim teknikleri ve malzeme portföyüne katılan yeni malzemeler/dokular ile devam ettirilmeye çalışılmaktadır.

İlk İskandinav konut örnekleri incelendiğinde; konutun arazisinin coğrafi konumundan başlayarak mimari öğelerin oluşumu, pencere açıklıkları, kat yükseklikleri, mekânların genişlikleri, duvarların ve taşıyıcıların konumu gibi tüm mimari tasarımı yönlendiren unsurların birlikte düşünülerek tasarım yapılmasıyla İskandinav iç mekân algısı oluşturulduğu görülmektedir. Kısacası makro ölçekten başlayan tasarım süreci mikro ölçeğe kadar devam etmektedir. Diğer bir deyişle, Alvar Aalto ve Finn Juhl örneğinde de görüldüğü gibi bir bütün olarak genel mekân oluşum kararlarından başlayan tasarım süreci iç mekânda kullanılacak aksesuarların tasarımının yapılmasına kadar inmektedir. Günümüzde değişen ve gelişen konut üretim tekniklerindeki standartlaşma, toplu konut üretimindeki yoğunlaşma, iç mekânlarda sınırlı metrekareleri ve aynı düzenleri kullanıcıya sunmaya başlamıştır. Örneğin sınırlı alana sahip günümüz toplu konutlarında iç mekân tasarımları mekânların duvar, pencere açıklıkları, tavanlar gibi mimari unsurlarını değiştirmeden

mevcut şartlar doğrultusunda duvar renkleri değişerek veya seçilmiş donatı elemanlarının konumlanması ile tasarım anlayışının algısı sürdürülmeye çalışılmaktadır.

Popüler kültürün ve sosyal medyanın etkisi ile tüm dünyaya yayılmaya başlayan İskandinav tasarımlar Türkiye’de özellikle belli kültür ve ekonomik seviyedeki kullanıcılar tarafından tercih edilmektedir. Bunun nedenlerinden birini nüfus artışından doğan konut ihtiyacının karşılanması için özellikle büyükşehirlerde yapılan toplu konutların aktif kullanılabilir alanlarının azalmasıdır. Bu durum sınırlı alanların daha verimli kullanılabilmesi ihtiyacı ile İskandinav tasarımlara yönelimleri arttırmıştır.

Sonuç olarak İskandinav tasarımları öncelikli olarak bu iki sebepten dolayı;

- özellikle büyükşehirlerde nüfus artışından dolayı konut mekânlarının küçülmesi, mekânların daha etkin kullanılma ihtiyacını çıkardığından,
- çağımızdaki popüler kültürün sadece beğenilerimize değil tasarıma egemenliğinden,

dolayı halen tercih edilirken Aalto’dan bugüne bütüncül bir tasarım anlayışından sadece tasarım anlayışının algısını sürdürmeye indirgenmiştir. Tasarım sektöründeki her türlü gelişmeye rağmen İskandinav tasarım kültürüne sadık kalmış ancak yapının bütüncül ele alınışı ile başlamış olan İskandinav tasarımın günümüz değerlerinden dolayı donatı seçimine indirgenmeye doğru başladığı görülmüştür.

Son olarak; en son düzenlenen 2019 Milano mobilya fuarına yapılan teknik gezide, belli salonlarda konumlanan İskandinav tasarım firmaları sayesinde tasarımların uluslar arası platformda sergilenmeye devam ederek gündemde kaldığı görülmüştür. Başta Fritz Hansen, Artek gibi köklü firmalar olmak üzere birçok İskandinav tasarım firmasının fuar alanında yer aldığı ve İskandinav tasarımlarının hala bir kült olarak devam ettiği görülmüştür. Önemli uluslar arası mobilya fuarlarında yer alan İskandinav tasarımları, günümüz şartları doğrultusunda donatı elemanların seçilmesine kadar indirgenen iç mekândaki ‘İskandinav tarzı’ algısının bir sebebi olarak da bu fuarların etken olduğu düşünülebilir.

KAYNAKLAR

1.Kitaplar

- Arnheim, Rudolf (2015). Görsel Düşünme (Öğdül, R. Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Bolender, Lars ve Maclsaac, Heather Smith (2010). The Scandinavian Home A Style Sourcebook. Londra: Thames&Hudson.
- Coates, Michael, Brooker, Graeme Ve Stone, Sally (2011), Görsel İç Mimarlık Sözlüğü. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Ching, Francis D.K. (2004). Mimarlık Biçim, Mekân Ve Düzen. İstanbul: Yem Yayın.
- Ching, Francis D.K. (2016). İç Mekân Tasarımı. İstanbul: Yem Yayın.
- Collins, Andrew (2018). Göbekli Tepe Ve Tanrıların Doğuşu (Tonguç Basmacı, L. Çev.). İstanbul: Alfa Yayın.
- Çimen, Ali (2009). Tarihi Değiştiren Olaylar. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Fiell, Charlotte ve Fiell, Peter (2013). Scandinavian Design. Köln: Taschen.
- Gagg, Russell (2013). İç Mimarlıkta doku+malzeme. İstanbul:Literatür Yayınları.
- Gura, Judith (2007). Scandinavian Furniture. Londra: Thames&Hudson.
- Gundtoft, Dorothea (2015). New Nordic Design. Londra: Thames&Hudson.
- Hasol, Doğan (2017). Mimarlık Sözlüğü. İstanbul: Yem Yayın.
- Heywood, Andrew (2016). Siyasi İdeolojiler (Köker, L. Çev.). Ankara: BB101 Yayınları.
- Kalıncara, Velittin (2001). Konutta İç Dekorasyon. Ankara: Teknik Yayınevi Mühendislik, Mimarlık Yayınları.
- Lahti, Louna (2015). Aalto. Köln, Taschen.
- Lawson, Stuart (2013). Furniture Design. Londra: Laurence King.
- Pallasmaa, Juhani (2011). Tenin Gözleri Mimarlık Ve Duyular. İstanbul: Yem Yayın.
- Rasmussen, Steen Eiler (2017). Yaşanan Mimari (Erduran, Ö. Çev.). Etiler-İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Roth, Leland M. (2015). Mimarlığın Öyküsü. İstanbul: Kabalcı Yayıncılık.
- Torp, Allan (2017). Scandinavian Style at Home. Londra: Thames&Hudson.
- Soysal, Mine (1996). Tarihten Günümüze Anadolu' da Konut Ve Yerleşmenin Öyküsü. Ankara: Tarih Vakfı Yayınları.

2. Makaleler, Bildiriler, Diğer Basılı Yayınlar

- Altan, İlhan (1993). Mimarlıkta Mekân Kavramı. İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi, 19/1: 75-88.
- Asar, Hande (2013). Mimari Mekân Okumasında Algısal Deneyim Analizinin Bir Yöntem Yardımıyla İrdelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ayalp, Nur (2011). Alvar Aalto: Villa Mairea İç Mekân Analizi. Anadolu Üniversitesi Sanat Ve Tasarım Dergisi, 1, 25-54.
- Aydınlan, Erkan (2001). Yüzey Kaplama Malzemelerinin İç Mekân Algısına Anlamasal Boyutta Etkisi Üzerine Deneysel Bir Çalışma. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

- Aytem, Nurdan Meltem (2005). Mimari Mekânda Renk, Form Ve Doku Değişkenlerinin Algılanması. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Büktel, Yılmaz (1998). Mimarlık Tarihi I. T.C. Trakya Üniversitesi Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi, Edirne.
- Caner, Cem Alp (2013). Influence Of Nature On Scandinavian Design In The Modern Era: Alvar Aalto. Yüksek Lisans Tezi. Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Çobanoğlu, Cemal (2011). II. Dünya Savaşı Sonrası Mobilya Tasarımına Genel Bir Bakış: Finlandiya Örneği (1945-1960). Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dinçer, Ayşe (2011). Konutlarda Mekân Tasarımı Kriterlerinin Görsel Algılama Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erarlan, Alev (2010). Mezopotamya Konut Mimarisinde Merkezi Avlu Plan Tipi'nde Mekân Kullanımı (M.Ö. 3000-562). Türk Arkeoloji ve Etnografya Dergisi, 10: 1-15.
- Gezer, Hale (2007). Yüzeyin Kimliği, Malzemenin Kendini İfadesi: Doku. Mimarlıkta Malzeme Dergisi, 6; 35-45.
- Gezer, Hale (2008). Mekân Ve Mekânın Algılanması. Mimarlıkta Malzeme Dergisi, 7; 33-42.
- Gezer, Hale (2014). Mimariyi Yaşamak. İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 26; 227-258.
- Göler, Serpil (2009). Biçim, Renk, Malzeme, Doku ve Işığın Mekân Algısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Kaptan, B.Burak (1997). İç Mimaride Form-Mekân İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Karaağaç, Figen (2006). İç Mekân Tasarımında Biçim Anlam İlişkisine Analitik Bir Yaklaşım: Modern Ve Modern Sonrası Dönemlerde Havalimanı Terminal Binaları Üzerine Örneklemeler. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karyağdı, Gülşah (2015). İskandinav Ahşap Mobilyası. T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Öcal, Melis (2012). The Role Of Tradition And Everyday Life In Scandinavian Modern Design. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Özbudak, Y.Berivan, Bilal Gümüş, Demet Çetin (2003). İç Mekân Aydınlatmasında Renk ve Aydınlatma Sistemleri İlişkisi. II. Ulusal Aydınlatma Sempozyumu ve Sergisi Bildirileri. Ankara: TMMOB Elektrik Mühendisleri Odası.
- Özsavaş, Nilay (2016). İç Mekân Tasarımında Renk Algısı. SDÜ ART-E Sanat Dergisi, 9, 449-460.
- Manav, Banu (2011). Hacimde Bir Tasarım Parametresi Olarak Renk. Sanat Ve Tasarım Dergisi. 8, 93-102.
- Manav, Banu (2015). Renk-Anlam-Mekân İlişkisi. The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication, 5, 22-27.
- Islakoğlu, Pınar Mine (2005), Mimarlıkta Minimalizm. Ege Mimarlık, 55, 14-19.

- Saygıcı, H.Seymen (2004). Üst Gelir Grubuna Yönelik Tasarlanan Konut Alanlarının Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şen, Metin (2017), Eşdeğer VIII: Carl Andre Üzerine Bir Değerlendirme. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 50, 94-100.
- Us, Fatih (2009). Mimari Mekânın Aktarımında Algılayıcı Hareketinin Önemi. Tasarım+Kuram Dergisi, 7, 82-98.
- Yüce, Ozan (2018). Görsel Algı ve Tasarım Kriterlerinin Mekân Olgusuna Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, T.C. Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Zöngür, Onur (2008). İç Mekân Tasarımında Biçim Ve Anlam Üzerine Kavramsal Bir İnceleme / Postmodern Tasarım Yaklaşımları Ve Philippe Starck. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Zengel, Rengin Ve Kaya, İklim (2007). Renk Algısının Mekân Üzerindeki Etkileri. Mimarlıkta Malzeme Dergisi, 6, 26-31.
- Zengel, Rengin (2008). Mekân Algısına Yönelik Farklı Okuma Biçimleri. Mimarlıkta Malzeme Dergisi, 7, 26-32.

3. Elektronik Kaynaklar

- URL-1<http://arkeofili.com/gobekli-tepe-ile-ilgili-tum-merak-ettikleriniz-jens-notroff-roportaji/>
- URL-2<https://www.residenzamaritti.com/en/domus-aurea/>
- URL-3<http://gezginhayta.blogspot.com/2014/04/istanbulu-yasamak-icin-istanbulda.html>
- URL-4<http://www.vbenzeri.com/mimari/mimarligin-muhendislikledansi/?page=4>
- URL-5<http://www.blog-mlog.com/anitkabir/>
- URL-6<https://www.nasilyap.net/isik-duz-cizgiler-halinde-gozumuze-girer/>
- URL-7<http://www.globalbilgiler.com/2016/10/goz-gorme-duyu-organi.html>
- URL-8<https://gallery4collectors.com/products/forever-always-by-octavio-ocampo>
- URL-9<https://www.behance.net/gallery/12977691/Gestalt-Study>
- URL-10<https://freshome.com/64-stunning-scandinavian-interior-design-ideas/>
- URL-11http://www.dergibursa.com.tr/dsc_4558/ ağaç dokusu
- URL-12<https://pixers.us/wall-murals/green-leaf-texture-44084350> yaprak dokusu
- URL-13<https://www.ikea.com.tr/>
- URL-14<https://www.dezeen.com/2014/05/26/cooper-hewitt-national-design-museum-launches-flat-pack-furniture-made-from-marble/>
- URL-15 <https://www.greenprophet.com/2011/10/furniture-reclaimed-wood/>
- URL-16<https://www.ceplasa.com/materiales/metacrilato/producto-metacrilato/>
- URL-17<https://www.indiamart.com/ashraftraders/lining-cloth.html><https://www.pembedekor.com/farkli-tarzlarda-3-beyaz-daire-dekorasyonu/iskandinav-tarzi-beyaz-ev-dekorasyonlari-2015-2016/> ışık
- URL-18 <https://tr.pinterest.com/pin/33988172163383776/>
- URL-19 <https://tr.pinterest.com/pin/412290540864800560/>
- URL-20 <http://www.picnorth.com/modern-and-simple-home-ideas/>
- <https://www.tiempo.com/ram/446521/amanecer-atardecer-sol-ciencia/newtons-optics-coloured-artwork-of-the-english-physicist-isaac-newton-1642-1727->

conducting-his-famous-experiment-on-light-he-is-using-a-prism-to-refract-a-ray-of-light-from-a-hole-in-the-shutte/

- <https://www.icmimarlikistanbul.com/2017/04/02/iskandinav-tarzi/>
- URL-21 <https://www.konseptprojeler.com/z-aydinlatma-1>
- URL-22 <http://www.home-designing.com/2015/11/a-stylish-family-apartment-from-made-go-design>
- URL-23 <https://www.eshopcos.com/sik-ev-dekorasyonlari-2/sik-ev-dekorasyonlari-ilham-sobali-ev-duzeni/>
- URL-24 <https://ceotudent.com/isaac-newtonun-hayat-felsefesi-ve-sozleri>
- URL-25 <https://www.icmimarlikistanbul.com/2017/04/02/iskandinav-tarzi/>
- URL-26 <https://www.google.com/maps/place/%C4%B0skandinav+Yar%C4%B1madas%C4%B1/@61.7364128,0.0863823,4z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x4664bcea4d8e22cd:0x7186faed0155b381!8m2!3d62.2786475!4d12.3401709>
- URL-27 http://cdn2.brooklynmuseum.org/images/opencollection/exhibitions/size3/PSC_E1954i003.jpg
- URL-28 <http://www.jacksons.se/products/pair-eva-chairs-10262/>
- URL-29 <https://www.1stdibs.com>
- URL-30 <https://www.danishdesignstore.com/>
- URL-31 <https://www.skandium.com/>
- URL-32 <https://www.artek.fi/en/products/armchair-41-paimio>
- URL-33 <https://www.pufikhomes.com/en/stili-interera/skandinavskiy-stil/>
- URL-34 <https://www.gizushka.com/hygge-danimarka-mutluluk-felsefesi/>
- URL-35 <http://www.home-designing.com/2015/08/scandinavian-living-room-design-ideas-inspiration>
- URL-36 <http://www.home-designing.com/scandinavian-kitchens-design-ideas-photos-inspiration>
- URL-37 <https://www.thespruce.com/scandinavian-bedroom-design-ideas-4138245>
- URL-38 <http://www.architectureartdesigns.com/17-stunning-scandinavian-bathroom-designs-youre-going-to-love/>
- URL-39 <http://archeyes.com/villa-mairea-alvar-aalto/>
- URL-40 <http://images.lib.ncsu.edu/luna/servlet/view/all/when/Scandinavian?showAll=what&embedded=true&widgetType=thumbnail&os=700&res=1&pgs=100&cic=NCSULIB~1~1,NCSULIB~2~2&widgetFormat=forum>
- URL-41 <http://www.somewhereiwouldliketolive.com/2013/09/villa-mairea-1938-1939-alvar-aalto.html?m=1>
- URL-42 <http://midcenturymagazine.com/interiors/finn-juhl-danish-design-great/>
- URL-43 https://www.metropolismag.com/cda/popup_image.php?image_id=15388&slideshow_speed=120
- URL-44 <https://anelecticeccentric.wordpress.com/2013/06/02/finn-juhls-mid-century-home-in-denmark/>
- URL-45 <https://i.pinimg.com/originals/2a/3d/8b/2a3d8bd81f74850b7d4b100a591e7133.jpg>
- URL-46 <https://www.haarkon.co.uk/explore-blog/finn-juhls-house-copenhagen>
- URL-47 <https://normcph.com/architecture/ph-house/>
- URL-48 <https://nordicdesign.ca/this-scandinavian-apartment-is-a-great-example-of-understated-elegance/>

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Sena ŞAHİN

Doğum Yeri ve Tarihi: Sakarya, 12.05.1994

Eğitim Durumu

Orta Öğrenimi: Sakarya Ali Dilmen Anadolu Lisesi

Lisans Eğitimi: Kocaeli Üniversitesi İç Mimarlık Bölümü (2012-2016)

Yüksek Lisans Eğitimi: Kocaeli Üniversitesi İç Mimarlık Ana sanat Dalı
(2017-2019)

İş Deneyimi

Ece Kaptan Mimarlık (Sakarya 2017-)

İletişim

sena_sahin54@hotmail.com